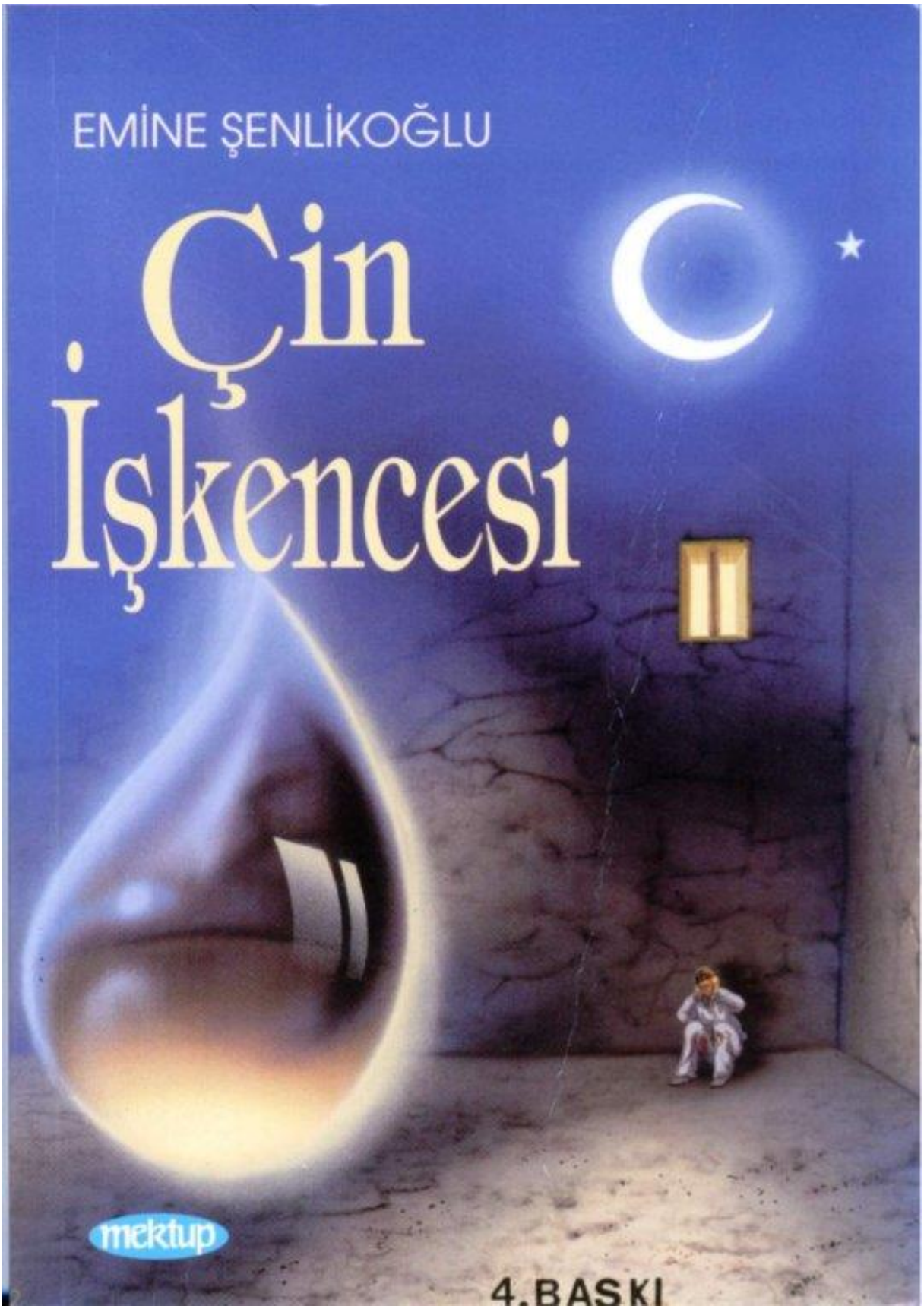
Çin İşkencesi

• *Sevdiğim kız Aybalam bana el değil parmaklarını sallıyordu. Kimse görmesin diye elini kaldıramıyordu ama ben anlıyordum.*

• *Annemin "Kurtar beni Kaan!" diyen sesi hâlâ kulaklarımda.*

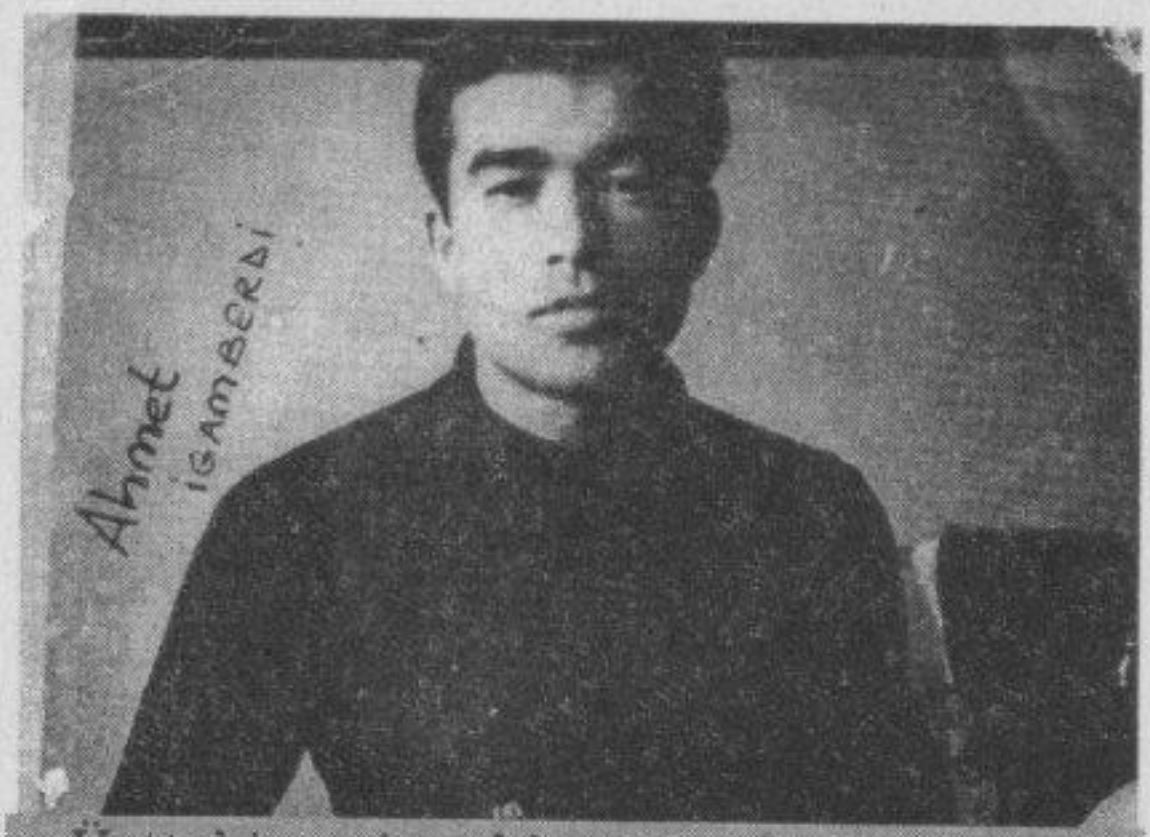
• *Bir alkışlık hürriyet lütfen!*

• *Milletin içinde sevdiğim kız yüzüme tükürünce dünyam karardı.*

• *Vayy komünizm vayy! demek sen...*

Üstteki resim, kitapta adı geçenlerden Ahmet İgamberdi'ye ait. Alttaki kupür ve resim ise, kitapta adı geçenlerden Sevimgül'ün Doğu Türkistan'da yayımlanan SÜYÜMBİKE Dergisi'nde yer alan hayat hikâyesinin (Mart-1992) bir bölümünü gösteriyor.

Салих кызы Сөенгэл

Sevimgül'ün Doğu Türkistan'da basılan SÜYÜMBİKE dergisinde hayat hikayesi yayınlandı. Mart-1992

selam.org
selam@selam.org
Mektup Yayınları:66
Dizgi: Hüseyin YILMAZ Tel.: (0.212) 635 28 91
Kapak: Ramazan Erkut
Birinci Baskı: Kasım1997 Baskı: Özener Matbaası
İsteme Adresi: Mektup Yayınları
Malta Boyacıkapısı sk. No: 7/1 Fatih/İstanbul
Tel:0 (212) 521 83 10 - 525 27 06 Fax: 534 1871

BÖLÜMLER:

Birkaç Söz
Hayâle Adım Adım
İhtilâl
Çağdaş İşkence
Ölüm Tarlası
İki Adım İleri, Bir Adım Geri
Dört Arzu
Ateşten Doğan Ateş
Suçlular Farklı Bakar
Gündüz Sosyalist Gece Kapitalist
Kadınların Güçü
İntikam Duygusu
Suskun İhanet
Gizemce
Çok Düşünüp Umutlanmak
Bir Alkışlık Hürriyet Lütfen!
Korku!
Emine ŞENLİKOĞLU
Ne Dediler?

BİRKAÇ SÖZ

Ben, Türk devletlerdeki kardeşlerime karşı vazifesini yapamadığından dolayı mahcup olan bir Müslüman'ım. Bu yüzden, bir fert olarak, üzerime düşen görevimi yapmak için ilk adım olsun diye elinizdeki eserimi takdim ediyorum.

Bu eserimi, beni affetmeleri dileğiyle komünizmin zulmü altında yaşayan tüm mazlumlara ithaf ediyorum.

Ve diyorum ki: Bütün işkenceler, adı ne olursa olsun, dinsizliğin ürünüdür!

Allah'a emanet olun can dostlar.

Emine Özkan Şenlikoğlu 18/6/1997 Kahire

* * *

Hayale adım adım

1946 yılında başladı her şey.

Çerçek'e bağlı bir köyde, annem, babam, benden bir yaş büyük olan Turgut ve üç yaş büyük olan ablam Çiçek ile birlikte, mutlu bir hayat yaşıyorduk.

Köyümüz, sanki cennete özenmiş bir köydü. Yağmur yağdığında, hava mis gibi hayat kokardı. Toprağının kokusu hayat iksiri denilen efsaneyi hatırlatırdı. Buram buram toprak kokusu hiç bir parfümü aratmazdı. Zaten hiç bir parfüm de o kokuyu bulmak mümkün değildi.

Köyümüzün yolu, sağlı sollu meyve ağaçlan ve çiçeklerle süslenmişti. Adeta usta ressam fırçasından çıkmış bir tabloyu andırıyordu.

Hayalimde, köyümüzü seyrederken ruhumun dinlendiğini hissederdim. Nasıl dinlenmez insan? İlkbaharda çiçekler açtığı zaman bir alem olurdu köyümüz. Yolun sağında ve solunda, inci gibi dizilmiş evlerin önündeki meyve çiçekleri, pembe, beyaz, mavi, yer yer kırmızı açtığında rüya aleminden bir yer alınmış, köyümüze kondurulmuş hissi verirdi.

Köyde, birbirimizi seven sekiz arkadaştık. Bir gün gelip de, o arkadaşlarımdan geride kalacak olanın sadece bir resim olacağını hiç bir zaman düşünmemiştim.

Turgut'la ben, kasabada liseye başlayacaktık bu sene. Büyük bir heyecanla gerekli hazırlıkları yapıyorduk. Amman ne mutluluktu o günlerin heyecanı! Sanki rüya aleminde gibiydik!

Ben ilk defa şehir görecektim. Bu da heyecanıma heyecan Katıyordu.

Ağabeyimle ben çok iyi anlaşırdık. Öyle ki, ablam bizi kıskanır gibi yapar, ben de her seferinde ona izah ederdim: "Turgut benim hem arkadaşım, hem kardeşim. Sen kızlarla bebekçilik oynarken ben onunla oynardım."

Bir seferinde yine böyle dediğimde Turgut gururla söze katılmıştı:

— Ee, bir de ağabeylik var aslanım. Ağabey olmayı es geçme.

Birbirimizi çok severdik. Sanki, birimiz olmasa, ötekimiz yaşayamazdık. Bize öyle gelirdi.

Babam bizim samimiyetimizden öylesine zevk duyardı ki, bizi sanki dinlendirici bir film izlermiş gibi izlerdi. Sık sık da aynı şeyleri söylerdi:

— Bugün siz candan iki dost iseniz bunu inanç birliğine borçlusunuz. İnancınız ayrıldı mı kardeş olduğunuzu bile unutur, hatta kardeş olduğunuzdan dolayı birbirinizden utanırsınız.

Babamın bu sözleri üzerine düşünürdüm hop: Ben hiç kardeşimden utanır mıydım? 0 benim canım kardeşim ve çocukluk arkadaşımdı... Ama babam bu duygumu bilmezdi.

Ertesi gün gidecektik kasabaya. Annem... Canım annem benim! Hem ağlıyor, hem bize yufka açıyordu. Nedense ölüme gidiyormuşuz gibi acı içindeydi annem. Ana yüreği... Evladı tarafından bilinmese de farklı çarpıyordu.

Sevdiğim kız Aybalam gideceğimin haberini almış, bir bahane ile bize gelmişti. Utana sıkıla sordu:

— Yarın gidiyormuşsun, doğru mu?

— Doğru, dediğimde çok üzüldü, ama bana belli etmemeye çalıştı.

İkimizin de yaşı küçüktü. İkimiz de birbirimize açılamıyorduk. Ama ikimiz de birbirimizden emindik. Birbirimizi seviyorduk.

Büyük ağabeyim evlenmiş, bizden ayılmıştı. Onu hiç sevmezdim. Yağdanlık gibi gelirdi bana. Küçük bir hatamız olsa ya döver, yada babama söylerdi. Bizimle güzel güzel konuşmazdı. Ondan bazen de nefret eder;

"Hayatım boyu özlemeyeceğim tek insan işte budur." derdim. Köyümüzde bana en güzel gelen ev de bizim evimizdi. Köyümüzün tacı gibi duruyordu sanki. Tahta kapısı her zaman huzurla açılır, huzurla kapanırdı. Sanki gülümserdi bize evimiz.

Ahşaptı ama görkemliydi. Eskiydi ama benim için yepyeniydi.

İneğimiz, koyunlarımız vardı... Ahırımız evimizin arka tarafında olduğu için azıcık rüzgar esse, hayvan gübresinin kokusu odamıza kadar gelirdi.

Hey gidi günler hey! kim derdi ki bir gün hayvan gübresinin kokusunu bile özleyeceğim!

Büyükler ülke yönetiminden konuşurlardı, ama hiç anlayamazdım. "Çocuk" denir, bize anlatılmazdı. Sonra da "büyük" diye anlatmaya lüzum görmezlerdi tabi. Fakat başkaları çocuklara da, büyüklere de kendi inançlarıyla ve sistemleriyle ilgili her şeyi anlatıyorlardı.

Son gecemizdi. Yarın gideceğiz diye babamda başka türlü bir telâş vardı. Sebebini yıllar sonra anladığım bu telâşla babam devamlı konuşuyordu:

— Ee, yarın gidiyorsunuz balalarım. Nedense ben diken üstündeyim. İşe bakın çocuklar. Ben harman yaparak para kazanıyor, sizi ilim yoluna gönderiyorum. Ama bu yol nasıl yolsa beni korkutuyor, ürkütüyor. Böyle ilim olur mu? Evlâdım âlim mi olup gelecek, zâlim mi?... Bilemiyor, endişeyle yaşıyorum.

Annem hemen bizi savunmaya geçti:

— Sen benim belediğim balalarımdan korkma. Ben onlara temiz süt verdim. Onlar yollarını şaşmazlar!

Zavallı anacığım. Övünecek başka bir şeyini bulamadığı için emzirdiği temiz sütle övünürdü.

Babamın cevabı çok güzelmiş meğer. Bunu şimdi anlıyorum. Çayını içerken, ağır ağır cevap verdi anneme:

— Düzen bozuk sultanım, düzen. Ben çocuklarımdan değil düzenden korkuyorum. Onları aldatmalarından korkuyorum. Zira insanoğlu bozulmaya pek münasiptir.

Sonra derin derin annemin gözlerine bakıp devam etti.

— Süt ne kadar temiz olursa olsun, düzenin pisliği sütten ağır basıyor... Baskın geliyor sultanım, baskın geliyor.

Ben hemen atıldım:

— Sen bizden korkma baba, biz Türk'üz, Türk! Bizi kimse aldatamaz!

Babam kederli gözlerini bu defa bana çevirdi:

— Komünistler gençleri ustalıkla dinsiz yapıyorlarmış. Gençler öyle çabuk dinsiz oluyorlarmış ki, arkadaşım anlattı da şaşırdım kaldım oğlum. Komünist olan nasıl komünist, nasıl dinsiz olduğunu anlayamazmış bile.

Ağabeyim atıldı bu defa:

— Kim, kim bizi dinsiz yapabilir? Biz Türk'üz. Damarımızı kesseler kanımız Türk diye akar... Türk diye atar kalbimiz; Türk, Türk diye çarpar. Bizi kimseler aldatamaz!

Babam devam etti:

— Biliyorum evlatlarım. Ama yine de içimde bir korku var. Türklerden de dinsiz çıkar yavrum. Irkımız sizi kurtarmayabilir. Sadece ırka güvenmek insanı yanıltır.

Ablam Çiçek babamı ikaz etti:

— Baba, çok karamsarsın. Yarın gidecek olanlara böyle şeyler mi anlatılır?

Babam aynı kederli halini sürdürerek cevap verdi:

— Ne yapayım kızım? İçimdeki ses hiç durmadan "dinsizliğin tehlikesini anlat" diyor. Adını İster komünizm, ister başka bir İzm koysunlar, dinsizliğin her türlüsünden korkuyorum; şerrinin bulaşmasından korkuyorum. Türk olmak yetmez insana. Hayatın bazı kuralları ve o kuralların koyucuları vardır. Gereken yapılmazsa, Türk derisi taşımak işe yaramaz. Bizim imamı ihbar eden şerefsiz de Türk'tü, ama İslam deyince nefretinden gözleri döner, rengi atardı.

Turgut elini kolunu sallayarak itiraz etti:

— Mümkün değil, onlar Türk değildir. Onların kanı bozuktur baba, kanı. Bizim kanımız ise saf Türk kanıdır!

Turgut'a baktı babam; sonra tane tane cevap verdi:

— Ben kandan çok bilinçli inanmaya güvenirim oğlum. Fakat size yeterince bilinç veremedim. İşten güçten fırsat bulamadım ki sizinle gereği gibi ilgileneydim. Ha bugün, ha yarın derken, işte bugüne geldik. İnşallah korkularım yersiz çıkar.

Annem bize göz gezdirirken yağladığı yufkalardan bir tane uzattı. Onun yufkasının tadı ne kadar da güzeldi. Bazen düşünüyordum da, acaba o tat Cennet lezzetlerinden sızma olabilir miydi? Biliyorum olamazdı, ama anamın yufkasındaki lezzeti başka türlü de anlatamıyorum.

0 gece Turgut'la güle oynaya sabahı zor ettik. Yatağa yattığımda saatlerce uyuyamadım. Uyuyunca da rüyalarımda hep şehirde gezindim. Şehirdi ama, yine yollarında tezekler ve hayvanlar vardı. Meğer şehri hiç görmediğim için, şehirdeysem de yine köyde dolaşmışım rüya boyunca.

Sabahı zorla getirdik sanki. Belki doksan defa uyandım.

Sabah kahvaltısında annem gözleme yaptı. Üzerine taze tereyağı sürüp bize verdi. Ablam da kahvaltıyı özel olarak hazırladı. Zavallı ablam. Kimseye söylemese de yüreği yaralıydı. Rusya'da çalışan sevdiğini bekliyordu.

Bilmiyordu ki, Rus kızlarının etkisinde kalan sevgililer giderse bir daha geri gelmezlerdi... Yada binde biri gelirdi. Ama ablam Kubilay a çok güvenir, mutlaka döneceğinin hayaliyle kısmetlerini geri teperdi.

Yüzünden okunurdu hüznü. Fakat ben onun bu hüznünü de ancak yıllar sonra anlayabildim. Bir şeyi görmek için sadece gözlerin olması yetmiyor. Bilginin de, idrakin de, hayat tecrübesinin de olması gerekiyor.

Kahvaltıdan sonra yola çıkmak üzere hazırlandık. Evin önüne indiğimizde ağabeyim Turgut bana döndü:

— Kaan, dedi. Oğlum, fotoğraf makinemiz var, ailece bir resmimiz yok. Neden bir resim çektirmiyoruz? Haydi toplu halde resim çektirelim.

Hepimiz bir araya geldik... Ben söylendim:

— Eee, şimdi bizim fotoğrafımızı kim çekecek?

— Sen, dedi Turgut.

— Olmaz, dedim. Bensiz çekilen fotoğrafın zevki mi olur?

— Ben çekeyim, dedi Turgut. İtiraz ettim.

— Hele senin bulunmadığın bir fotoğrafa ben aile fotoğrafı hiç demem.

Ablam Çiçek atıldı:

— Nasıl olsa ben kız evladıyım. Pek aile ferdi sayılmam. Verin ben çekeyim de siz poz verin, dedi.

Vay benim can ablam. Ne büyük yarayı dile getirmiş de ben anlayamamışım.

Her zaman boynu bükük dururdu ablam. 0 yüzden şimdi bile sevdiğinin hasretini çeken bir kız görsem, anlarım derdini. Ablam bana hasreti öğretmiş meğer...

Önce o bizim fotoğrafımızı çekti. Sonra ben onunla çektirdim. Sonra da Turgut...

Turgut sık sık saatine bakıyordu. Ben de söylenmeye başladım:

— Kırk yılda bir şehre gideceğiz, onda da otobüsün hışmına uğruyoruz.

Turgut atıldı hemen:

— Hop hop, aslanım, biraz dengeli konuş. Kendin bu dünyada on altı yıldır bulunuyorsun. Sen kırk yılı hiç görmedin ki.

Hemen cevap verdim:

— Ben yılları kendi aylarıma böldüm. Kendi takvimimce kırk yılı çoktan doldurdum.

Ablam Çiçek babama döndü bir ara:

— Bir de "kız evlâdı erkek evlâdı ayırımı yapmam" diyorsun. Ama beni okutmadın, erkek çocuklarını okutuyorsun.

Babam yere bakarak cevap verdi:

— Ben değil, o ayrımı düzen yapıyor yavrum, düzen. 0 düzen çok iyi biliyor ki, benim gibi Müslümanlar kızlarının başını açarak erkeklerle aynı sıraya oturtup okutmaz. Bunu bildiği halde yine tedbir almadı, ben ne yapayım evladım? Bu düzen, kendisiyle Allah'ın arasında bırakıyor bizi. "Tercihini yap" diyor. Bizde Allah'ı tercih ediyoruz haliyle. Bedelini de size ödetiyor.

Sonra korkuyla açtı gözlerini:

— Sakın ha, bu dediklerimi kimselere söylemeyin! Ablamı teselli etmek istedim:

— Sen hiç merak etme ablam. Ben öğretmen olunca önce seni okuturum. Yeter ki biz Öğretmen olalım. Ne fark eder, ha biz, ha sen! Haa, övünmek gibi olmasın, çok güzel öğretirim. 0 yüzden diyorum; ha sen, ha biz fark etmez diye.

Ablam, gözlerini bana çevirip anlamlı anlamlı baktı:

— Çok şey fark eder. Ama ne yapalım... Ben sizin okumanızdan duyduğum mutlulukla idare ederim.

Anacığım bir bana, bir Turgut'a gidip sarılıyor, sıkı sıkıya tembih ediyordu:

— Aslan evlâtlarım benim. Birbirinize iyi bakın ha!... Benim gözlerimle bakın birbirinize. 0 zaman birbirinizi hiç üzmezsiniz.

Can annem! Sultan annem!... Meğer yüreği nasıl da yanıyormuş. Evlâtları o zamanlar anlayamasa bile...

Şehirde yurtta kalacak, evimize ayda bir gelecektik. Şehir'e bir gitseydik, gerisi mühim değildi. öyle büyütmüştük ki şehri gözümüzde...

Otobüse bindiğimizde annem, babam ve ablam ağlıyorlardı. Ama bizim aklımız havada olduğu için hüznü tanımıyorduk ki biraz da biz hüzünlenseydik. Evimizin Önünde bize el sallarlarken öylece bıraktık onları. Otobüste giderken sık sık soruyordum Turgut'a:

— Turgut! Biz gerçekten şehre mi gidiyoruz? Yoksa bu bir rüya mı?

Defalarca, "rüya değil" dedi. Onu bıktırmışım artık. Bir ara dayanamayıp tersledi beni:

— Kaan! Yeter artık, beni sinirlendirme! Güle oynaya geldik şehre.

Şaşkın şaşkın arabaların çokluğuna, evlerin büyüklüğüne bakıyordum. Turgut kolumdan çekiyormuş ama ben hâlâ onlara baktığımdan, Turgut'u duymuyormuşum meğer. Turgut ise başka şeylere şaşırmıştı:

— Kaan! Evleri gördün mü? Üst üste nasıl da yapmışlar böyle yüksek binaları. En tepeye evi nasıl yerleştirmişler... Ah bir ev de bizim olsa bu şehirde. Köyün tezeklerinden kurtulurduk. Amma mutlu olurduk değil mi Kaan?

Nereden bilseydim ki, şehirde olmak illâ da mutlu olmak demek değildir. Ama o gün için bize göre şehirde olanların hepsi mutlu insanlardı. Büyük adamdılar onlar. Hatta onlar tuvalete gitmez, burunları da akmazdı.

Günler sonra yerleştik yurdumuza. Okulumuza başladık.

Benim sıra arkadaşım Çinli Şi isminde bir Budist'ti. Onların inancına çok şaşırmıştım. Nereden bilseydim ki, Müslümanların tembelliği, tebliğ vazifelerini ihmal edişleri yüzünden

bu insanların hâlâ daha Buda'ya taptıklarını. Turgut'un yanındaki de Budist'ti. Onun ismi Feng'di. Bir de Ahmet isminde bir arkadaşım oldu. Onu çok sevdim.

Turgut'tan sonra en çok sevdiğim ve güvendiğim insandı. Şimdilik iyi gidiyordu derslerimiz. Fakat bir problem vardı tedrisatta. Anlayamadığımız bir müfredatla karşı karşıya idik.

Onu da fazla dert etmedik. Okuldu ya burası! Sanki ne öğretirlerse, bizim için doğru olan oydu. Veya o olmalıydı. Bu da, bizim devlete çok güvenmemizden kaynaklanıyordu. 0 zamanlar bilemezdik ki, devlet büyüktür, o halde onun ihaneti de büyük olur.

* * *

Okula çabuk alıştık. Zira Sosyalist öğretmenler bize candan davranıyordu. Sanki her biri ailemizden bir fertti ve bizim yabancılık çekmemize hiç gerek yoktu. 0 sosyalist öğretmenler de kendilerine verilen rolü samimiyetle oynuyorlardı.

Keşke imkanım olsa da onların her birini arayıp bulsam ve sorsam: "Nasılsınız öğretmenim? Bütün İnsanlara kin kusturan bilgilerle donatmıştınız bizi. Şimdi sonuçtan memnun musunuz? "Yarınlarımız" derdiniz hep. Sonra ulaştınız o yarınlara. Gerçekten mutlu etti mi o yarınlar sizi?"

* * *

İhtilâl

Bir ay sonra evimize geldiğimizde çok heyecanlıydık.

Biz bahçe kapısından girdiğimizde babam odun kırıyordu. Bizi görünce baltayı bırakıp hasret dolu ifadelerle bize doğru yürüdü:

— Canlarım! Can balalarım! Geldiniz mi? Bitmez sandım bir ay. Şükür kavuşturana!

Annemle ablam da duymuşlar babamı. Onlar da bahçeye koştular. Annem bana sarılırken beni kokluyordu. 0 zaman anladım ki, annelere evladından giden bir koku varmış. Babalar da alır mıydı bu kokuyu? 0 zaman bu cevabı veremezdim.

Sarılma faslımız biter bitmez ben ahıra koştum. İneğimizi sevdim, öptüm. Ben onu severdim, o da beni. özlemiş beni, her halinden anladım.

Bir de köpeğimiz vardı. Çan'dı adı. Ortalıkta göremeyince sordum. Köpek bize kırgın mıydı neydi, saklanmış bizden. Saatler sonra çıktı ortaya. Eski sevgi gösterisi yoktu. Onu da şimdi anlıyorum. Demek, "siz nerede kaldınız, neden yoktunuz?" diye bize kırgınlığını böyle ifade ediyordu.

Ah gerçek ah! Kim derdi ki, bir gün köpeğimizi bile özleyeceğim de, göz yaşlarımın içinde onun payına da düşen damla olacak.

Şimdilik her şey güzel gidiyordu. En azından bizim taraftan Öyle görünüyordu. İki gün hasret giderdik...

Anacığım bize özel yemekler yaptı. Elbiselerimizi yıkadı, ütüledi. Kendi elleriyle yerleştirdi bavullarımıza.

Ne merhametsiz evlatlarmışız. Kadının onca işi varken çamaşırımızı bile ona yüklemişiz.

Tekrar ayrılık günü geldiğinde babam yine aynı şeyleri tekrarladı:

— Aman ha evlatlarım. Kimse size birdenbire "dinsiz olun" demez. Yavaş yavaş dinsizleştirirler sizi. Kitap verirler. Altından kalkamayacağınız sorular sorarlar size. Önce fikrinizi çatallaştırırlar, sonra çatalları orta yerden ayırır, sizi yanlış yapıp yapmadığınızı düşünemez hale getirirler. Bunu yaparken Öyle ustalıkla yaparlar ki, ne olduğunu, nereden nereye geldiğinizi anlayamazsınız bile.

Turgut da, bende artık bıkmıştık bu sözlerden. İyice kızmıştım babama.

"Baba" dedim. "Yahu sen bizi çocuk mu sanıyorsun? Bir Türk dinsiz olur mu baba? Biz Türk kanı taşıyoruz, bunu kaç defa söyledik!"

Babam daha önceki söyledikleriyle eş anlamlı olan sözlerle cevap verdi:

— Kan doğru çizgide kalma gücü taşımaz oğlum. Sırf Türk olduğunuz İçin doğru çizgide kalacağınızı sanmak aldanmaktır. Irkınızı sevin ama Türk olmakla her şeyin bittiğini sanmayın. Bu defa Turgut atıldı:

— Biz Çin seddine adımızı yazdırmışız. Bize kim "dinsiz olun" demeye cesaret edebilir? Onun çenesini dağıtırım!...

Babam bizi sıktığını anlayınca kapının önündeki odunların üzerine oturup devam etti:

— Biliyorum, sizi iyice sıktım. Bağışlayın evlatlarım. Ben Rusya'da kaldığım yıllarda dinsizliğin canileştirdiği gençleri gözlerimle gördüm. Ah evlatlarım, ah! Bilemezsiniz, dinsizlik ile şartlanma birleşince insan nasıl insanlıktan çıkar.

Babam ikimizin yüzüne baktıktan sonra devam etti:

— Son olarak şunu söyleyeyim evlatlarım. Dinsizlik insanın merhametini alır. Öyle hale getirir ki, kendi kardeşinin derisini şarkı söyleyerek yüzer hale gelir insan. Bunu unutmayın yeter.

İkimiz de dudak büküp geçtik. Yine otobüsümüzü bekliyoruz.

Anacığım yine bize börekli çörekli bir şeyler hazırlamış. Ablam da yanımızdan ayrılmıyor, o da hasretle bakıyordu bize. Bir ara yanına gidip kulağına fısıldadım:

— Abla! Sana bir şey söyleyeyim mi? iki yıldır bir mektup dahi göndermeyen sevgili bence olmuş bir el gibi. Onu bekleme, sonra pişman olursun. Şaka yollu vurdu bana:

—Seni cin fikirli seni... Sus bakalım! Sana söz düşmedi.

Otobüse bindiğimizde bir de baktım, sevdiğim kız Aybalam da gelmiş, elini fazla kaldırmadan bana parmaklarını sallıyordu. Ama onun bunu el sallamak niyetiyle yaptığını, etraftan çekindiği için elini kaldıramadığını ben biliyordum.

Tekrar okula başladığımızda biz aynıydık. Ama bize uygulanan plânlar aynı değildi. Turgut'la ikimize birer roman verdiler. Aslında öğretmenimiz veriyormuş, ama kendi elini kullanmamış, arkadaşımızın elini kullanmış.

İlk roman sıradan bir macera idi. Hoşumuza gitti. Tekrar roman istedik, verdiler. Onları da okuduk. Böyle sıradan romanlarla, arkadaş kaynaşmalarıyla ikinci ayımız da geçti. Sonra bizi gezdirmeye başladılar. Öyle eğleniyorduk ki, bu ilginin altında bir tuzak olabileceği, aklımızın ucundan bile geçmiyordu. Üçüncü ay, derken dört, artık bize, biz büyük adammışız gibi sorular sorup bizden cevaplar bekliyorlardı. Önemsiyorlardı bizi. Adam yerine konuyorduk. Şimdiye kadar böyle saygı görmemiştik. Beşinci ayımızda ailemizin cahil olduğuna inandırıldık. Altıncı ayımızda anne ve babamızı iyice yobaz görmeye ve "Allah var mı, yok mu?" diye düşünmeye başladık. Bize Allah'ı inkar etmemiz için birden inanma dememişlerdi. Dolaylı yoldan sorular soruluyor, bizde cevap veremediğimiz yerde eziliyorduk. Bu ezilme sonunda önce Allah'ın kulunu imtihan etmesini ve suçsuz yere adam öldürenin öldürülme prensibine, yani kısas hükmüne karşı çıktık. Farkına varmadan bu duruma gelmiştik.

Her şeyi öyle ustalıkla ayarlamışlardı ki, altı ay gibi kısa bir sürede Allah'ın varlığını tartışmaya başlamıştık. Nerede Müslüman kılıklı hatalı yobaz birini görseler, "işte Müslümanlar böyledir" diye bizi Müslümanlardan soğuttular. Bizi devamlı takip edip fikirlerini işliyorlardı. Her hafta 2-3 kitap bitiriyorduk. öyle çok çalışıyorduk ki...

Bir yılı geride bıraktığımızda, biz artık Allah din tanımaz olmuştuk. Ama henüz bunu ailemizden gizliyorduk. Nasıl olmuştu da biz Allah tanımaz olmuştuk? Hâlâ düşünüyorum da, bize dinsizlik telkini verenlerin ustalıklarına akıl erdiremiyorum. Öyle hale geldik ki, ne Türk oluşumuzu, ne de Müslüman oluşumuzu hatırladık. önce sosyalist ayaklarıyla bize yaklaşıldı, sonra Komünizmde netleşti tavırlar.

İkinci yılımızda tam bir militan olmuştuk. Hayallerimde bombalama, adam öldürüp gazetelere çıkma vardı. Dünya umurumuzda değildi. Asardık, keserdik; bizce, biz her şeyi yapardık. Faşistlere dünyayı dar edecektik. Bir yandan da bize, komünizm gelirse bütün

insanlığın rahat edeceği telkin ediliyordu. Bütün gayretimizle komünizmin gelmesi için uğraş vermeye başladık.

Babam kuşkulanmıştı halimizden. İnanmak istemese de, bir şeyler sezinlemişti. Biz de saklamaya lüzum görmüyorduk artık. Hele Turgut iyice kararını vermişti. Sık sık söyleniyordu:

— Ben artık dayanamıyorum. Babama da, anneme de söyleyeceğim. Hâlâ örümcek kafalı olduğumuzu sanmasınlar!

Köye gittiğimizde Turgut babama üstüne basa basa sordu:

— Baba! Senin Allah dediğin nerede durur? Babam, kısa bir şaşkınlık ve şoktan sonra cevap verdi:

— Kuran'ın ifadesiyle "kendi Arş'ının üstünde." Anlar mısınız bu ne demektir?

İkimiz birden atıldık:

— Bırak be baba. Bu eski kafaları bırak. öyle şeye inanma. Çağdaş ol biraz. Bu çağda Tanrıya inanmak olacak iş mi?

Babamın gözleri âdetâ yuvalarından fırladı, ağzı açık kaldı bizi dinlerken. Sonra gözyaşları içinde mırıldandı:

— İşte korktuğum buydu. Yandım Allah'ım!

Yorgun yorgun tahta merdivenleri çıkarken, durdu. Gözyaşlarını silip bize cevap verdi:

— Belki yüz bin, belki bir milyon yıl önce Hazret-i Nuh'un oğlu da inanmıyordu. O halde o sizden bir milyon defa daha çağdaş olmalı. Ayrıca şunu unutma oğlum. İnançsızlık bu çağda çıkmış bir şey değildir. Milyonlarca yıl öncesinde de, inanan ve inanmayan hep vardı.

Sonra annem öğrendi düşüncelerimizi, derken köylümüz... önceleri bizi yadırgadı köylüler. Sonra gençlik bize daha çok özendi. Aldığımız telkine göre zaten boş durmuyor, aydan aya eve geldiğimizde gençleri enseliyorduk.

Babam içten içe yansa da bizimle muhatap olmuyor, mümkün mertebe konuya girmekten kaçınıyor, bizi savunmaya geçirmiyordu. Meğer babam iyi biliyormuş ki, bir militanı savunmaya geçirirsen, fikrinde daha çok pekişirmiş.

Bizim tanrımız da, canımız da Lenin ve Marks olmuştu artık. Stalin de küçük ilahımız gibi bir şeydi.

Biz böyle devam ederken, derslere ilgimiz de azalmıştı. Meğer bazı mihraklar, öğrenci enerjisini örgüt çalışmalarına versin diye onları derslerden soğuturlarmış. Biz kendi aramızda çok ders çalışana "köpek gibi ders çalışıyor" derdik. Bize de aynı şey deneceğinden korktuğumuz için çalışmayı aptallık gibi görürdük. Bu arada hiç akıl edip düşünmezdik bile, "köpek gibi ders çalışıyor" da ne demekti? Ders çalışan bir köpek mi vardı ki, bize bu söylenmiş ve söylettirilmişti?

Yine aynı hızla çalışırken aylar geçti üstümüzden Ve derken... Derken olanlar olmuştu...

Dilim varmıyor söylemeye, ama biz tam bir dinsiz olmuştuk. Hem de babamızdan da nefret eder hale gelmiştik!

Evimize gittiğimizde babamızın yüzüne bile bakmıyorduk. Bir defasında beş ay geçmiş, biz eve gitmemiştik. Beş ay sonra gittiğimizde annemize bile özlem duymadığımızı fark ettik. Zaten bizim için ana-baba da kim oluyordu? Varsa yoksa davamız... Dünyayı afyon olan dinlerden kurtaracaktık! Özellikle de İslam'dan...

Biz her birimiz ayrı bir gurubun başkanı seçildik. Mutluyduk. Başkan olmak ne demekti? Bir ayrıcalık, bir üstünlüktü!

Bir yandan insanlar eşit olsun diye çalışıyoruz desek de, başkan olma yoluyla başkalarından üstün olmak bizi mutlu ediyordu. Bunu kimseye söylemesek bile...

Eşitlik konusunu çok işlerlerdi. Biz de işlerdik taşradan yeni gelen öğrencilere. Komünizm gelince mutlu olacaktık... Halk eşitliği sağlanacaktı. Özgürlük gelecekti. Bunun gibi daha pek çok vaatler verilmişti.

Çok çalışıyorduk. Bazen Örgüte yeni giren gençlere birer eylem yaptırıyorduk, sonra "örgütten ayrılırsan bu eylemini ihbar ederiz" diyorduk. Böylece onları örgüte bağlıyor, sonra da dilediğimiz gibi kullanıyorduk. Bu arada bizden üsttekiler de bizi kullanıyormuş da haberimiz yokmuş.

Devamlı mutluluk vaat ediliyordu. "Yaşasın devrimciler" deniyordu, biz de "yaşasın devrimciler" diyorduk.

Yaşasın!...

Herkesin yaşama hakkı vardı. Ama herkes haksızlık yapmadan yaşamalıydı. İnsanlık buna mecburdu. Fakat sadece devrimciler yaşamalıydı, bize göre.

Çin'de devrim oldu olacaktı... Mao gelecek, faşizm bitecekti. Aman Allah'ım! Ne kadar çok çalışıyorduk öyle!...

Aklıma geldiğinde burnumun direğini sızlatan olayların biri de, o masum annemize, o yaralı ablamıza bile eski sevgimizin kalmayışıydı. Ama yine de konuşuyorduk annemizle, ablamızla. Gözlerine bakmadan, sevgi ve şefkat sunmadan....

Ne sevgi veriyorduk, ne de onlardan sevgi bekliyorduk.

Sonradan öğrenecektim ki, hasret, inanç birliğinin devamından kaynaklanır.

* * *

Sonunda, artık ailemize karşı bir hasretimiz kalmamıştı. Hasretten öte, özellikle babamızdan nefret bile ediyorduk. Babamıza karşı gelirken kahramanlık yapıyor gibi hissederdik kendimizi. Zira bize "devrim uğrunda babanı öldürmen gerekse, öldüreceksin" telkini yapılmıştı!

Zavallı annem, zavallı babam! Kahroluyorlardı! Ama bu bizim umurumuzda bile değildi.

Hayret ettikçe edesim geliyor. Dinsizleştikten sonra annemi de, babamı da çok çirkin görür olmuştum. İkisi de bana korkunç geliyordu!

Aman Allah'ım! Meğer nefretin sonucu ne çirkinmiş!

Babam zaman zaman bizi Allah'a davet etmeye kalkıyordu. Bizim komünizm fikrindeki kararımızı gördükçe de daha çok kahroluyordu.

Arkadaşım Şi de komünist oldu. O zaten fikren Komünistti. Fakat Buda'ya inanmasından dolayı pek saygın devrimci sayılmıyordu.

Bizi Allah'tan vazgeçiren zihniyet, onların Buda'sına merhamet mi edecekti?

Şi Buda'dan çok zor koptu. Biz bile Allah inancından koparken onun kadar zorlanmamıştık.

Aman, neler gördü gözlerim. Nice canlara kıydık "faşiste ölüm" diye. Zaten bizce devrimci olmayan herkes faşistti.

Yaşamak bizim hakkımız,
Biz olmayanındır ölüm!
Yaşamak için öldüreceksin,
Ölmen gerekirse, yaşatman içindir.
Karanlık dünya aydınlanacak,
İnsanlık mutlu yarınlara kavuşacak!

Ah, gözü kör olası şartlanma ah! Nasıl da girdin kanımıza! Ne Türk kanı ayırt ettin, ne de kan ilgilendirdi seni.

* * *

Yıl 1949'du. Bir sabah Mao'nun ihtilal yaptığını, özlediğimiz komünizmi ilân ettiğini duyduk.

Bayramımızdı o gün. Çıldırmıştık sanki. Evet evet, o bir çılgınlıktı!

Turgut'la ben birbirimize sarılıp dakikalarca ağladık sevinçten. Sonra oynamaya başladık.

İkimiz de ermiştik muradımıza. Devrim de yapılmıştı işte.

Şimdi sıra mutlu olmaya gelmişti. Anayı babayı kaybetmiştik, ama mutlu olmayı arıyorduk.

"Çin'e komünizm gelince Türkistan ikiye bölünecek" sözlerini sık sık duyardık. Batı Türkistan'ı Rusya, Doğu Türkistan'ı Çin alacakmış. Bizim topraklarımız onların pastası olmuştu. Dileyen dilediğini yapıyor, ses çıkaran olsa ânında öldürülüyordu.

Bizim için insan öldürmek kuş öldürmekten daha basit ve daha zevk verici olmuştu. Vallahi aynen dediğim gibi olmuştuk. Dinsizlik ve şartlanma bir araya gelince insan ne kadar kör oluyor, aman Allah'ım!

Gözümüzün önünde öldürüyorlardı Doğu Türkistanlı Müslümanları. Sonra da "bu faşist köpekler yurdumuzu Rusya'ya satacaklardı, o yüzden öldürdük" diyor, halkı da buna inandırıyorlardı. Meğer o canlar Müslüman diye öldürülürmüş de bize yalan söylenirmiş "vatan hainidir" diye. Biz de aptallar gibi inanırmışız.

Aman Allah'ım! Nasıl unutulur o vahşi günler! Caminin imamını öldürmüşlerdi de, sonra minareye çıkıp, "ey insanlar! Bu imam tabutun içine silah ve ülkemize ait plânlar saklamış. Biz de ele geçirdik. O yüzden bu vatan haini faşist köpeği sizin İyiliğiniz için hemen öldürdük" demişlerdi. Namussuzlar!

Yalanı ve iftirayı nasıl da beceriyorlardı. Bir de ilâve ediyorlardı:

— Hiç kimse İslam dinine zarar veremez. Kimse Türk'ün kılına dokunamaz. Türk özgürdür. Rusya'nın güdümü altına girmez. Siz hiç korkmayın... Biz varız...

Köpekler!... Şerefsizler!... Keşke bu kadarla kalsaydılar.

Meğer o İmam ne güzel Müslüman'mış!

Tabuta uydurma evraklarla silahları kendileri koyup halka göstermişler. Biz de haberi duyduğumuzda, "faşist köpeği vatan satmanın ne olduğunu gördü" diye onun ölümüne seviniyorduk. Asıl vatan satan namussuzları da dost biliyorduk, yoldaş biliyorduk...

Bana ve Turgut'a önemli görevler veriliyordu.

Mutluyduk.

Yıllar sonra anlayacaktım ki; Hasret, inanç birliğinin devamlılığıdır.

Benim ilk uyanışım o gün başladı.

Turgut'la ikimiz eve geldiğimizde annem bize sarıldı. Ablam da... Oturduk pencerenin Önüne. Baktım babam geliyor. Turgut babama baktı. Gözlerini kısarak, nefret dolu sözlerle babam için söylendi:

— Faşist köpek geliyor! Bak Kaan bak. Babamız denilen adam nasıl da domuza benziyor değil mi?

Birdenbire tepemden aşağı kaynar sular döküldü sanki. Başım dönmüştü. İşte bu, benim uyanmamın ilk adımı oldu.

İlk defa "aldatıldık" diye düşündüm. İlk defa başladım düşünmeye.

Turgut'a dönerek sordum:

— Turgut! Biz babamıza neden köpek diyoruz? Babamız ne yaptı da biz ondan bu kadar nefret ediyoruz? Asıl önemli olanı, biz bu hale nasıl geldik?

Yüzüme soğuk ölü bakışıyla baktı.

— Ulan, faşistlik yapma şimdi. Israrla tekrar sordum:

— Bu sorumun cevabı değil Turgut. Babamdan nasıl oldu da bu kadar nefret ettik?

Gözlerini açarak kin dolu bir sesle haykırdı:

— Onda faşist ruhu var yoldaş. Sakın faşistlere merhamet etme. Duygusallığı bırak.

Bırakamadım duygusallığı. Düşünmeyi bırakamadım. Tekrar Urumçi'ye giderken hep düşünüyordum. İçim dolu dolu olmuştu. Birisiyle dertleşmek istiyordum. İçim kan ağlıyordu. Turgut'a seslendim:

— Yoldaş!

— Ne var, dedi buz gibi sesiyle

— Bir şey yok, dedim.

Nasıl olsa beni anlayamayacaktı. Ona hiçbir şey söylemedim. Artık kendime sakladım düşüncelerimi. Kavgamı kendimle yapıyordum. Ne kavgaydı o!

Bir başka gün Turgut'a yine sordum:

— Turgut! Bize "Allah tesadüfen nasıl oldu?" diyorlardı ya, kendi kendime düşündüm. Allah sonradan yaratılmadı, o hep vardı İnancımıza göre... Ama akıl onu tartacak kapasitede değil. Farz edelim ki Allah tesadüfen var. O halde Allah'ın varlığında bir tek tesadüf söz konusu. Ama alemin şu matematiksel düzenine bak! Milyarlarca tesadüf, milyarlarca kez, tesadüfen bir araya gelmişler, tabiat kanunlarını oluşturmuşlar. Bir kere tesadüfte yine mantık var da, milyarlarca kez tesadüf milyarlarca defa bir araya mili metrik hesaplarla gelir mi? Bir kez tesadüf olur, iki kez olur; ama milyarlarca kez tesadüf olur mu? Benim kafam karıştı.

Yine aynı bakışla baktı yüzüme. Aynı kelimeleri tekrar etti:

— Faşistlik yapma yoldaş. Sonra yolda kalırsın. Evimize tekrar geldiğimizde annem sofrayı kurdu. Bizi çağırdı. Turgut anneme döndü, beni göstererek konuştu:

— Ben bu faşistle aynı sofrada oturmam!

Şaşırmıştım. Şimdiye kadar ona sadece iki soru sormuştum. İki sorumun yüzünden bana "faşist" diyordu ve benimle aynı sofrada oturmuyordu. Ben de avaz avaz bağırdım.

— Çok ileri gidiyorsun sen! Aklımı kullanmama, düşünmeme bile tahammülün yok. Sen delirdin mi Turgut? Hani komünizm gelirse biz daha çok özgür olacaktık? Bu nasıl özgürlük yoldaş? Ben kardeşime aklımın ürettiği soruyu bile soramıyorum. Bu işte bir yanlışlık var Turgut. Ne olur uyanalım! Galiba biz aldatıldık! Mutlu olacağımız her şeyi elimizden aldılar. Baba sevgisine varıncaya kadar... İnsan böyle mutlu olur mu? Bu işler sana da yanlış gelmiyor mu? Ne olur düşün, düşün biraz Turgut.

Bana akıl vermeye başladı:

— Sen bu gidişle hain olursun, faşist olursun. Aklını başına al. Böyle köpeklik yapma. Sonra...

— Sonra ne olur yoldaş?

— Seni vatan haini diye götürür, ellerimle teslim ederim.

Bu defa buz gibi bakmak benim payıma düştü:

— Bunu gerçekten yapar mısın?

— Yaparım. Ben vatanım için, milletim için her şeyi yaparım!

Doğruydu. Yapardı da... Zira komünistlere göre, "gâye vasıtayı meşru kılardı". Ne vatanı, ne milletiydi? Vatan, bağımsızlık adı altında Çin'in eline teslim edilmiş, başta inancımız olmak üzere elimizden her şeyimiz alınmıştı.

Bir gün Şi'ye rastladım. Sordum:

— Bu gidişten memnun musun? Komünizmden beklediğin bu muydu? O da aldanmıştı.

— Evet, memnunum, dedi.

Her gün binlerce insan Rusya'ya kaçıyor, binlercesi öldürülüyordu. Kana doymuyordu komünizm. Ama şartlanmış beyinlere bu durumu izah etmek için de bir kılıf bulmuşlar; "bu bir süreçtir, vatan hainlerini temizliyoruz" gibi sözlerle halkı aldatıyorlardı.

Artık sürekli kendi kendime düşünüyor, gerçeklere ulaşmaya çalışıyordum. Bir arkadaşa derdimi açamıyordum. Korkuyordum, casus olur da beni ihbar eder diye. Herkes herkes için casusluk yapıyor, üstelik bunu ulvi bir görev sanıyorlardı.

Başı kesilmiş tavuk gibi çırpınıyor, kendimi yerden yere atılmış gibi hissediyordum.

Artık köyümüze gelirken, Turgut otobüsün önünde, ben arkasında geliyorduk. Omuz omuza çarpıştığım yoldaşım, kardeşim Turgut, iki sorumdan ötürü benimle pek konuşmaz olmuştu. göz göze gelmekten bile kaçıyordu.

Evimize geldiğimizde, kapıda Aybalam'a rastladım. Yüreğim cız etti. Beni bekliyordu. Oysa ben, komünizm sevdasına düşeli onu unutmuştum. Bana baktı soru dolu gözlerle, birkaç kez yutkunduktan sonra sordu:

— Nasılsın Kaan? Bayağı büyümüşsün. Yüzünü de hiç göremiyoruz artık. İnsan köylüsüne bazen görünmez mi?

Yani, bana demek istiyordu ki, "seviyorsan neden benimle ilgilenmiyorsun?" Haklıydı kız.

—Seni yakında babandan isteteceğim, dedim ona.

Gözlerime baktı, sonra acı bir tebessümle sordu:

— Senin yakın dediğin kaç yılın ifadesidir? Şaşırmıştım. "En kısa zaman" dedim. Ama o kısa zamanın da bir ölçüsünü arıyordu.

Bu defa babama çok acımaya başlamıştım. Gözlerim onu takip ediyordu. Babam artık bizden korkuyordu. Resmen evlatlarından korkuyor, "belki beni uyurken veya tenha bir yerde öldürürler" diye tedbirli hareket ediyordu.

Vah benim masum babam, vah! Müslüman olmaktan başka hiçbir "suçu" yoktu. Okumaya gönderdiği evlatları ona yılandan daha yılan yapılıp öyle gönderilmişti. Ona Öyle acıyordum ki... Sonunda kararımı verdim. Turgut'un görmediği yerde ona her şeyi, artık doğruya döndüğümü anlatacaktım.

Nihayet onu dere kenarında yakaladım. Beni görünce korktu. Onu öldüreceğimi zannetti. Bir baba nasıl bu hale gelirdi?! Aman Allah'ım! Babamın bana o günkü bakışını hiç unutamıyorum. Rengi sararmış, tarifini yapamayacağım kadar acı bir korku kaplamıştı bakışlarını... Canım babam! Bizi bu hale getirenler kahrolsunlar! Hiç kımıldamadan bana bakıyordu. Gözleri dolu dolu olmuştu.

— Biliyorum, dedi. Beni öldüreceksin! Onun için takip ediyorsun. Dur! Eğer öldüreceksen, bari müsaade et, abdest alıp iki rekat namaz kılayım, öyle öldür! Çocukluğumda bir hikaye okumuştum. Bir evlat babasını dağa götürmüş, "seni öldüreceğim" demiş. Babası da "dur evladım. İki rekat namaz kılayım. Sağıma selam verdikten sonra, soluma selam verirken öldür beni" demiş. O da beklemiş. Aynen denileni yapmış. Çocuk babasına vurmak için baltayı kaldırınca, elindeki baltayla birlikte taş olmuş. Biliyorum, sen taş olmayacaksın. Ama bana iki rekatlık namaz izni verirsen, ben namazdayken Allah'ın huzuruna çıkmış olacağım!

Bunları anlatırken gözlerindeki yaşlar sicim gibi akıyordu.

Ben babamı dinlerken şaşkınlıktan şoke olmuştum. Babamı bu düşüncelere ne sevk etmişti böyle? Ciğerlerimin yandığını hissettim. Ona doğru yavaşça bir adım attım. Bana yalvarmaya başladı:

— Dur evladım! Ne olur, baba katili olma yavrum! Ben seni beni öldürmen için büyütmedim. Bunun için okutmadım.

Gözlerimden yaşlar dökülmeye başladı.

— Sen ne diyorsun can babam! Ben sana kıyar mıyım? Hızla boynuna atılıp yüksek sesle ağlamaya başladım.

— Sana kıyar mıyım canım babam? Bunu nasıl düşünürsün? Seni böyle nasıl düşündürttüler?

Sıkı sıkı sarılıp hıçkırıklarla ağladım.

— Bizi aldattılar baba!... Biz aldandık!... Bize tuzak kurdular. Ama ben uyandım baba. Gerçeğe döndüm, doğruya yöneldim artık! Beni affet!...

Dakikalarca sarılı kaldık birbirimize. O da şoke olmuştu. Bana sımsıkı sarılmış, yüksek sesle ağlıyordu.

— Oğlum! Balam, canım yavrum! Yıllardır bu sözleri duyacağım hayaliyle yaşadım. Ben ölmeden bana bunu duyurdun yavrum... Artık ölsem de gam yemem! Allah'ım! Sana şükürler olsun Allah'ım!

Babam yüzüme bakıyor, sarsıla sarsıla ağlayarak bana tekrar tekrar sarılıyordu.

— Demek uyandın yavrum. Anladın aldatıldığını.

Ağlamaktan artık cevap veremiyordum... Babamsa durmadan yüzümü, gözlerimi öpüp beni kokluyordu.

— Yavrum! Kokunuza bile hasret kalmıştım. Kokun hiç değişmemiş.

İlk defa o zaman anlamıştım ki, babalar da evlat kokusu koku alırlarmış.

Bana göre sanki dünyalar babamın olmuştu. Yıllar sonra ilk defa gözlerinde mutlu bir ifade görülüyordu.

Birbirimize sarılı halde dakikalarca ağlaştık. Nihayet aylardır dolup taşan içimi en yakınıma korkusuzca dökmüştüm. Ne casus olabilir şüphesi taşıyordum, ne de bir korkum vardı. Meğer İnsanın düşüncelerini korkusuzca anlatabilmesi ne büyük nimetmiş! Fakat bu nimetin kıymetini bu duruma düşmeyenler bilemezler...

Ağlamalarımız ne kadar sürdü bilmiyorum. Sonra oturduk bir taşın üzerine. İçimdeki çocuğun arzusuyla babamın dizlerine başımı koymak istedim.

Babamın yüzüne bakıp tekrar ağlamaya başladım.

— Canım babam. Çocukken olduğu gibi yine dizlerine yatmak istiyorum. Yıllardır bir sevgi görmeyen ruhumun buna ihtiyacı var.

Başımı babamın dizlerine koyduğumda; "İşte" dedim. "En büyük mutluluklardan birisi bu!"

Ne kadar güvenli bir yerdeydi başım. ömrüm boyunca bana öylesine bir zevk verecek bir şeyi başım bir daha hiç göremedi. Bunu dünya gençliğine keşke anlatabilseydim. Anlatamam ama. Ben onlara ulaşamam. Çünkü önümüze set çektiler. Kimine göre ben faşisttim, kimine göre siyasal ümmetçi, aşırı dinci falan. Çektiğim hasreti, acıyı bilemezler, İnanamazlar ki sesime kulak verseler.

Sonra babama her şeyi anlattım. Ağacın altında karşılıklı oturarak sohbet ettik. O sohbetin tadı bir başkaydı... Tatmayanın bilemeyeceği bir şeydi. O, rüyalarda bile bulunamayacak bir şeydi.

Bir ara çalılıkların arkasında beyaz pantolonlu birini fark ettim. Hemen yerimden kalkıp ona doğru gittim. Beni görünce koşmaya başladı. Arkasından baktım. Ağabeyim Turgut'tu bu. Eve doğru koşuyordu. Ben de hemen eve gittim. Baktım sedirin üzerine oturmuş kitap okuyor. İçeri girdiğimde öylesine bir baktı bana. Geçip karşısına oturdum:

— Demek bizi takip ettin?

Hiç cevap vermedi. Bu defa ben ondan korkuyordum.

—Söylesene, bizi neden takip ettin? Hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi davrandı.

— Ne takibi! Ben kimseyi takip etmedim.

— Yalan söylüyorsun! Seni gözlerimle gördüm.

Israrla inkâr ediyordu. Ben de ısrarla "yalan" diyordum. Sonunda itiraf etti.

—Evet, takip ettim. Faşist köpekle birlik olacağını tahmin etmiştim.

Ona ağlayarak yalvardım.

— Ne olur anla. Biz aldatıldık!... Biz yanıldık. Biz kurban seçildik. Din dediler, gerçek dinimiz yerine kendilerinin istediği dini sundular. Vatan dedik, vatanımızı elimizden aldılar; üstelik de "hakkınızı daha çok verdik" diye aldattılar. Bizi kendi milletimize düşman yaptılar. Anamızı babamızı aldılar elimizden. Artık bunları sen de gör Turgut.

Yüzüme nefretle bakıp hakaretlerini sıraladı.

— Namussuz! Hain köpek! Faşist domuz! Hâlâ konuşuyor musun?

Donmuştum. Yine ısrarla uyanmasını, gerçekleri görmesini, hakikate dönmesini istiyordum.

— Hatırlar mısın babamın sözünü? "Dinsizlik" demişti; "şartlanmayla birleşirse, kişi kardeşinin derisini şarkı söyleyerek yüzer hale gelir." İşte biz bu hale geldik Turgut. Hâlâ neden uyanmıyorsun? Neden düşünmüyorsun?

Hızla kalkıp çeneme bir yumruk indirdi.

— Namussuz hain! Senin gibi kardeşin derisini yüzerken tabi şarkı söylenir. Sen bir faşistsin!...

Hıncını alamamış, tekmelemeye başlamıştı.. Bense onu kurtarma gayreti içindeydim, ona vurmuyordum. Kan içinde kalmıştım. Ama benden akan kan önemli değildi. Benim bir arzum

vardı. Kardeşimi ve çocukluk arkadaşımı kurtarmak, ona uyanması için her fırsatta bir şeyler söylemek. Yerde uzanmış olduğum halde ona sordum:

— Bir insan ya komünist-devrimci, yada illa faşist mi olur Turgut? Üçüncü bir düşünce modeli yok mudur? Bunu düşünmek çok mu zor Turgut?

Hıncını alamamış, hâlâ vuruyordu. Ağlayarak devam ettim nasihatlerime.

— Vur kardeşim, vur. Bir defa düşünmen için senden bin defa dayak yemeye razıyım... Ne olur anla artık. Bunlar bize dost değil. Bunlar cani! Bunlar gençliği aldatan sihirbaz! Yılan bunlar Turgut, yılan!

Bavulunu aldı, kapıya doğru giderken yine nefretle bana baktı.

— Faşist domuz! Değil derini yüzmek, etini yesem senden hıncımı alamam! Kapıyı vurup çıktı. Yıllarca onu bir daha görmedim.

Ertesi gün büyük ağabeyimin hanımı gelmişti bize. Beş yaşında bir oğlu, kucağında da iki aylık bebeği vardı. Annem bahçede ateş yakmış, üzerine saç koymuş bize yufka açıyordu. Biz de yeğenimle oynuyorduk.

Birden, kapıda resmi bir arabanın durduğunu fark ettim. Çinli devrim muhafızları bize doğru geliyorlardı. "Tamam" dedim. "Turgut ihbar etti, bunlar beni almaya geldiler. Derimi kendisi yüzmedi ama başkalarına sipariş verdi!"

Galiba on kişiydi gelenler. Babamı çağırdılar. Babam korkuyla geldi. Birisi hışımla sordu:

— Sen hâlâ İslam diyormuşsun, doğru mu? Ablam ayakta, annem oturduğu yerde, hepimiz şaşkın şaşkın bakıyorduk babama. İşte bu, babamın en büyük imtihanıydı. Allah ile komünist rejim arasında kalmıştı. "Hayır. İslam'dan vazgeçtim" dese dinine ihanet etmiş olacaktı. "Evet" dese canı gidecekti.

Babam önce benim gözlerime baktı. "Dinen hangisi doğruysa onu yap baba. Bu namussuzlara taviz verme" dedim içimden. Ama dışımdan aynı şeyi söyleyemedim. İman güçlü değilse can korkusu çok büyük olur.

Babam cevap vermeden bir müddet durdu. Çinli komünist köpeklerden biri gelip babamın suratına doğru şiddetli bir cop indirdi. Zavallı babam, "ah anam!" diye bağırdı. Annem ve ablam bağırarak babama koştular. Babamın burnu kırılmış, ağzından da kanlar akıyordu.

— Söyle, İslam mı, biz mi?

Babama tekrar tekrar vurmaya başladılar. Üst üste iniyordu coplar, dipçikler. Onu kurtarmak için atıldım. İki komünist köpeği gelip kollarımdan tuttular. Üçüncü kişi de devamlı bana vuruyordu.

— Faşist köpek! O... çocuğu seni! Demek devrime ihanet ettin, şimdi de bize karşı geliyorsun.

Annemle ablamı da tartaklamışlardı. Yengem ise bir köşeye sinmiş, çocuğu kucağında. korkudan donmuş gibi oturuyordu. İçlerinden biri emir verdi.

— Kadınları alın götürün. Trene bindirin, birini kuzeye, birini güneye, birini de doğuya gönderin. Bir daha bu diyarları bulamayacaklarını, birbirlerini asla göremeyeceklerini bilsinler.

Babamla beni birer kişi tutuyordu. Aynı görevli ötekilere seslendi pis pis:

— Durun. Şunlara güzel bir sahne sunalım.

Yengeme sokulan Hakanı çekip aldı.

— Bu çocukla mı yapalım o sahneyi? Yok, bu işimize yarar. Onu büyütüp yoldaş yaparız.

Yengemin kucağındaki çocuk ağlamaya başlamıştı. Birden Hakan'ı yoldaşlarına veren köpek, yengemin kucağından bebeği alıp yere fırlattı. Çocuk katıla katıla ağlıyordu. Aynı köpek söylene söylene bebeğin yanına yaklaştı.

— Ağlama faşist piç. Şimdi Öteki dünyaya gideceksin. Babama seslendi:

— Şimdi bana iyi bak domuz.

Annemle yengem feryat ederek bağırıyorlardı. İkisini de döverek ağızlarını bağladılar. Babamla bana acı vermek bu sadistleri çok.mutlu ediyordu.

Çocuğun başını ayağının altına alıp ezmeye başladı. Öyle sıkı sıkı bastırıyordu ki, acımak diye bir duygusu yoktu bu cânînin. Çocuk sesini kesmişti. O durmadan, bütün hıncıyla çiğniyordu küçücük çocuğun başını. Bağırdım avaz avaz:

— Hainleeer! Namussuzlaaar! Allah belanızı versin sizin!

Gelip tekme-tokat tekrar giriştiler bana. Yengem ve annem bayılmıştı. Babamla biz bu vahşet dolu sahneye bakamıyorduk... Başımıza gelip "ya bakarsınız, yada gözlerinize mil çekeriz " dediler. Tarifi imkânsız acılar içindeydik.

Bebeğin başını ezen alçak, bu defa yüzünü, boğaz kısmını eziyordu. Bebeğin başından derisi, yüzünden kaşı gözü soyulmuş, kanlar içinde, paramparça olmuştu.

Yıllardır "İnsanlık" edebiyatı yapıla yapıla, yavaş yavaş kendileri gibi düşünmeyen insanlara karşı yoldaşlarını bu hale getirmişlerdi dinsizler.

Bebeği çiğneyerek öldürmek ona yetmemişti. Sonra belinden keskin kılıcını çıkarıp bebeğin kulaklarını kesip bize doğru yürüdü:

— Şimdi bu kulakları yiyin de insan etinin tadını bize anlatın.

Aman Allah'ım! Bu neydi böyle?... Bu insanlar bu hale nasıl gelmişlerdi?

Babam da, ben de yemedik kulak parçasını. Bizi saatlerce dövdüler.

Ağzımıza zorla kulak parçasını sokuyorlardı. Aman Allah'ım! Ben bunları gördüğüm halde nasıl çıldırmadım! Hâlâ aklım almıyor dostlar.

Kadınları arabaya bindirmek için çekiştirirlerken yengeme kaydı gözlerim. Gülüyordu... Hem de hiç bu kadar neşeli güldüğünü görmemiştim. İçimden "kahpe" dedim. "Demek onların casusuymuş." Meğer kadın aklını oynatmış. Ben anlamadım ama devrim muhafızları anlamışlar.

— Bu kafayı yedi. Sıkın şuna iki kurşun. Aklı olmayan işimize yaramaz.

Yengemin ağzını açarak, sırf zevk olsun diye kurşunu ağzına sıktılar...

Sevinmiştim. Hiç olmazsa o kurtulmuştu. İçimden, "ablama ve anneme de kurşun sıksınlar" diye dua ettim. Onların elinde kalırlarsa başlarına nelerin geleceğini biliyordum. Yollarda tecavüze de uğrarlardı. Bir ömür boyu akla hayale gelmedik işkence çekeceklerdi. "Bir anlık imkânım olsa da annemle ablamı bunların elinden kurtarmak için öldürsem" diye düşündüm. Ama imkânım yoktu. Öldürmenin iyilik olduğunu düşündüğüm o gün, fırsat bulsam annemi ve ablamı öldürecektim! O sahneyi yaşamayanlar bu düşünceyi anlayamazlar tabi.

Sonra annemle ablamı sürükleyerek hücre tipi taşıta götürdüler. Annem ağzındaki bağı açmış avaz avaz bağırıyordu:

— Kaaan! Kurtar beni yavrum, kurtar beni! Size hangi kelimelerle oradaki acılı duygularımı anlatabilirim? Yok yok... O acıyı anlatabilecek kelimeler yoktur lügatlerde. Hâlâ kulaklarımda annemin çaresizlik ve ıstırap dolu o sesi çınlıyor... Beni her gün kahrediyor:

— Kaaan! Kurtar beni yavrum! Kurtaramadım. Canım anamı kurtaramadım. Seyirci kaldım karşısında...

İşte o an ilk defa Cehennemin varlığına sevindim. Bunların hakkını Cehennemden başka ne verebilirdi? Ya şu "öldükten sonra Cehennem yok" diyenler, bu insanların cezasını çekmesini istemiyorlarmış edasıyla hümanist kesilenler... Güya "Cehennem yok" diyerek kendi ölçülerine göre Allah'ı daha merhametli gösterme gayretlerine girerler. Acaba benim gördüklerimi görselerdi, canları gözlerinin önünde kıyılsaydı o zalimlere karşı ne diyeceklerdi? Cehennemin yokluğuna inansalar bile, eminim ki Allah a "ne olur, bunlar için Cehennem yarat diye yalvaracaklardır. Bu sözüme inanın.

Annemle ablam arabaya doğru sürüklenirken, ablamın ağzı bağlı olduğu için gözleriyle yalvarıyordu bana.

Seni de kurtaramadım abla. Hâlâ yaşıyor musun acaba, onu bile bilemiyorum. Keşke yaşıyor olsan da, benim de yaşadığımı bilsen ve bulsak birbirimizi; doyasıya sarılsak, yılların hasretini gidersek seninle!

Biliyorum, yüzün buruş buruş olmuştur. Ama göz çekirdeğin buruşmadığı için seni bir tek gözünün çekirdeği kalsa, onunla bile tanırım. Eminim, o bakışların hüznü kat kat artsa da, kırışıklıklar arasında göz kapakların gömülü olsa da, ben seni yine tanırım abla!

Onları arabaya bindirirken öteki gurup da babamla beni köy meydanına götürdüler. Bütün köylüyü topladılar köy meydanına.

Dindarlardan nefret etme duygusu uzun zamandan beridir yavaş yavaş verildiğinden, dindarlar hakkında kötü bir şey söylendiğinde hemen inanıyordu halk. Komünist yönetim, kendisini ve Mao'yu melek, dindar Müslüman Türkleri yılan gibi göstermişti. Zaten komünizm Türk'e karşı değildi. Yoldaşlar da Öyle. Onlar, Türk'ün bilinçli Müslüman'ına karşıydılar. Dünyanın her yerinde ve her ırkta olduğu gibi.

Kadınıyla kızıyla bütün köy halkı meydana toplanmıştı. İçlerinde Çin komünizminin hilesini yutmayanlar vardı, ama çok azınlıktaydılar.

Ellerimiz bağlı olarak gitmiştik köy meydanına Çinli köpeklerin üst rütbelisi masanın üzerine çıkıp konuşmaya başladı:

— Sevgili yoldaşlar! Bugün sizi buraya toplamamızın nedeni şu iki vatan hainidir. Biz sizi Rusya'nın sömürüsünden kurtarmaya çalışıyoruz, bunlar sizi Ruslara satıyorlar!

Cebinden bir mektup çıkarıp tekrar halka döndü.

— Bakın, şimdi size Kaan'ın üzerinde bulduğumuz mektubu okuyorum.

"Sayın K.G.B. yetkilileri,

Emirleriniz üzere ben ve babam görevimizi büyük bir gayretle yerine getiriyoruz. Sizlere ülkemizde olup bitenleri bildirmek bizim için bir şereftir. Bu görevi büyük bir aşkla yerine getiriyoruz. Size hizmet ettiğimizi kimseler bilmiyor. Aptal köylülerimiz bizi anlayacak kapasitede değiller zaten..."

Kulaklarım uğulduyordu. Artık okunanları duyamaz hale gelmiştim. Bir ara kendimi kaybetmişim. Sonra kendime gelir gibi olduğumda, köylülerimizin bize tükürdüklerini, vurduklarını fark ettim.

Avaz avaz bağırdım, "bunlar yalan, inanmayın" dedim. Ama bize değil onlara inanıyorlardı. Dindarlara karşı oluşturulan kin çok ustaca işlenmişti. Yıllardır yavaş yavaş, sindire sindire yapılmıştı bu nefret işlemi.

Bir ara baktım, sevdiğim kız Aybalam da bana tükürüyor. Onun tükürmesi hepsinden ağır geldi bana. Yanıma yaklaşıp;

— Domuz! Vatan haini, diye saçlarımdan tuttu. Sonra kulağıma eğilip fısıldadı:

— Hayır. Bunları mecburen yapıyorum. Ben sana inanıyorum Kaan.

Sanki dünyayı bana hediye etmişti. Çok sevinmiştim. O andan itibaren hiç acı duymamaya başladım. Her gelen "hain" diye vuruyordu. Etrafımdaki insanlardan babamı göremez olmuştum. Sonra tekrar kendimi kaybetmişim.

Saatler geçmiş üzerinden. Gözlerimi açtığımda güneş batmak üzereydi.

Hemen babamı aradı gözlerim. Babam da bağlı olduğu sandalyede yığılmış halde duruyordu.

Ahh aldatılış ah!... Senden daha dehşet bir şey var mı acaba?

Daha sonra tekrar halka dönen aynı soysuz, açıklamalarına devam etti. Bize yaptıklarıyla halka gözdağı veriyorlardı aslında; fakat halka bunu hissettirmiyorlardı.

— Sevgili yoldaşlar! Bu vatan hainlerini ne yapalım? Kararı siz verin.

Köylüler hep bir ağızdan bağırdılar:

— Öldürün! Türk milletine ihanet edenin cezası ölümdür!

Gür sesler içinde cılız çıkan sesler de vardı. İnsanların gözlerine baktım. Bazılarının gözlerinde yaşlar birikmişti. Buna çok sevinmiştim. Demek ki umduğumdan fazlaymış onlara inanmayanların sayısı. Bu da demek oluyordu ki, bir gün bu azlar dirilecek, çok büyük işler yapacaklar. Komünizmin iç yüzünü dünyaya tanıtacaklar.

Babamı bağlı olduğu sandalyeden kaldırdılar.

— Kalk ayağa! Mao için eğil, manevi selamını ver! Birazdan öleceksin!

Babam artık ağlamıyordu. Önce bana baktı. Sonra köy halkına... Kararlı ve cesur bir edayla kestirip attı:

— Ölsem bile, Allah'tan başkasının huzurunda eğilmem!

Kahraman babam. Sana helâl olsun. Ben de aşka gelip bağırdım:

— Baba, sakın eğilme! Seninleyim... Babam, bana bakarak devam etti:

— Merak etme yavrum. Kırk yıldır mânâsını bilerek Allah'a secde eden baş, kırk yıl sonra kula secde etmez!

Sonra tekrar köylülere döndü:

— Size gelince... Allah'tan başka edindiğiniz bir ilahın elinden, şimdi bir başka ilahın eline düştünüz. Allah'tan başkasını ilah edinenler ömür boyu kulların ilahlığına boyun eğerler. Onlara işte böyle aldanırlar. Sizin yüzünüze tükürmeyi bile iltifat sayarım. Sizi Öteki âlemde göreceğim inşallah! Bugünkü günü de hatırlatacağım. Oraya gitmek için uzun zaman var sanmayın. Ben bugün gidiyorum, siz de belki yarın orada olursunuz. Kaçınılmaz son, ebedî âlemdir. Orada görüşmek üzere...

Sonra yüksek sesle tekbir getirmeye başladı.

— Allahu ekber, Allahu ekber!

Daha fazla konuşturmadılar babamı. Gözlerini bile kapatmadan karşımdaki kazığa bağladılar.

— Gözleri açık kalsın ki, kurşunların kendisine doğru gelişini görme zevkini tatsın, dediler.

Eline silahını almış iki canavar babamın on metre kadar uzağında hazır vaziyette bekliyordu. Babam bana baktı, ben babama... Donmuştum... Kilitlenmiştim... Babamın gülümseyerek bana seslendiğini duydum:

— Oğlum Kaan! Hadi Allah'a ısmarladık balam. Öteki memleketimizde görüşürüz. Benim için sakın üzülme. Sen döndün ya balam, bu ölüm bana hiç geliyor.

Birden, o vahşi sesle irkildim:

— Ateş! Babam bağlandığı kazığın dibine yığılmıştı.

Oh, ne kadar rahat etmiştim. Üzülmüyordum. Onların işkencesini bildiğim için, babamın ölümüne çok sevinmiştim.

Allah sana rahmet etsin babacığım! Cennette senin yanına geldiğimde, bir deste Cennet gülüyle seni tebrik edeceğim. Dünyadan kalan hayranlığımı orda anlatacağım sana.

* * *

Çağdaş İşkence

Babamın ölüsünü orda bırakıp beni annemin içinde olduğu o kâbus gibi duran arabanın arkasına bağladılar.

Arabayla köyün içinde bir aşağı, bir yukarı süründürdüler beni. Annem sesimi duymasın diye bağıramıyordum da. Kan revan içinde kalmıştım. Bu halimi gören bazı köylüler bağırıyordu:

— Geber pis casus!

— Namussuz Kaan! Sürün de aklın başına gelsin! Köylüler aldanmıştı. Bu tamam.

Ancak ben hep şunu merak ederim. Casus olmadığımı bu Çinli köpekler biliyorlardı. Peki onlar ne düşünüyorlardı acaba? Daha sonraki yıllarda pişman oldular mı?

Devrim heyecanı geçtikten sonra şöyle bir düşünüp, "biz ne yaptık" demişler midir? Hâlâ bunu merak ederim.

Arabanın arkasında beni kilometrelerce süründürdüler. Yeni yapılmıştı yolumuz ve ben bu yolda sürünüyordum. Kendimi iyice bırakmıştım. Kollarım yerinden çıkmaz da beni bırakmazlarsa, böyle gidecektim.

Araba durduğunda hava kararmıştı. Ölü gibi arabanın arkasında yığılmış kalmıştım. Ayak seslerini duyuyordum ama göz kapağımı dahi açacak halim kalmamıştı. Arabanın içinden de hiç ses gelmiyordu.

Canım annem!

Ne yapıyor acaba? Oğlunun saatlerdir kendi bulunduğu arabanın arkasında olduğunu bilse her halde çıldırırdı.

En son bunu düşündüğümü hatırlıyorum.

* * *

Gözlerimi açtığımda önce bir kuyunun içindeyim sandım. Karanlık, ama kapkaranlık bir yerdi. Elimi nereye uzatsam parmaklarıma duvar çarpıyordu.

Meğer hücredeymişim. Aradan bir hafta geçmiş. Ben bunu gardiyan Chu Yui'den öğrendim.

Hayret bir şey doğrusu. Dile kolay, bir hafta... Yememişim, içmemişim, uyanmamışım, hiçbir ihtiyaç hissetmemişim. Kafam yerinden zor kalkıyordu.

Nerede olduğumu anlamaya çalıştıktan sonra ilk işim su istemek oldu. Bana iyi davranan gardiyan Chu Yui getirdi bir tas su. Karanlıkta, açılan hücre deliğini zor gördüm.

Suyu alıp hemen içtim. Aman Allah'ım! İçtiğim neydi öyle? Acaba bana idrar mı içirdiler? Bu sorunun cevabını hiçbir zaman öğrenemedim. Yemekte aklıma gelse midem bulanıyordu.

Sonra "açım" dedim. Yine ne olduğunu görmediğim bir yemek geldi. Tadı nasıldı, onu hatırlayamıyorum. Ama ekmek denen şeyi el yordamıyla tuttuğumda kiremit sanmıştım. Sonra ekmek olduğunu anladım.

özgürlükçü(!) sosyalist ülkeler...

Aydın ve çağdaş(!) rejimler...

İlerici(!)ve modern(!) düşünce...

Gelsinler... Gelsinler de kendilerini bana anlatsınlar.

Bu hücrede Chu Yui'den başka beni hiç kimse sormuyor... Ne mahkeme, ne hakim... Ne avukat, ne yargıç...

İki ay kendime gelemedim. İki ay sonra hücremde oturup kendi kendime düşündüm.

— Anlaşıldı Kaan. Seni buradan çıkarmayacaklar... Gardiyan Chu bile bunu söyledi. Bu Çin işkencesinin bir numaralı modeliymiş. Tek gayeleri insanı böyle çıldırtmakmış. Aklını başına al Kaan. Sakın seni çıldırtmalarına izin verme. Aklını koru ve bir program yap kendine.

Kendimle anlaştım.

Sonra aklımın yerinde olup olmadığını düşünmeye başladım. Acaba aklım başımda mıydı? Kendi kendime konuşuyordum. Delirmiş olabilir miydim? Oturup aklımı kontrol ettim.

Benim adım neydi? Kaan. Babamın adı Tuğrul. Anamın adı Hürmüz. Vay! İki aydır annem babam ilk defa aklıma geldi. Sonra ötekiler ve derken Turgut geldi aklıma.

Bütün bedenimin titrediğini hissettim. Ben Turgut'u da iki aydır hiç hatırlamamıştım. Sonra tek tek olayları hatırlamaya başladım.

Annemi, babamı, gördüğüm acıları hiç düşünmüyordum. Kendime acı verecek hiçbir şeyi hatırlamamalıydım. Kendimi yönlendirdim. Bana acı verecek hiçbir şeyi düşünmeyecektim.

Fakat ne yaptımsa Turgut'u aklımdan çıkaramadım. Dünyada en çok merak ettiğim şey, onunla karşı karşıya gelip gelemeyeceğimdi. Yüzüme bakarken nasıl bir tavırla bakacaktı acaba? Babamı öldürttüğünü, annemin ve ablamın başına gelenleri öğrendiği zaman ne düşünmüştü? Ah, bunu bir öğrenebilsem. Aklım fikrim bu noktada kilitlenmişti.

Birkaç gün sonra hücremin kapısı açıldı. İki adam geldi. Bu alçakların birisi Türkistan Türklerindendi. Acaba aklımı oynatmış mıyım, iki aydır çektiğim sıkıntılarda neler

hissetmişim, bunları Öğrenmek İçin beni kontrole gelmişler. Dosyaya aklımın yerinde olduğunu yazdılar.

Türk'e sordum:

— Hayatından memnun musun?

— Tabii, dedi. Sizin gibi dincilerin hesabını görmek bir hizmettir.

Hücre kapısını kapatırken onun suratına tükürüp bağırdım.

— Namussuz!... Gardiyan Chu bana çok kızdı.

— Bak, böyle yaparsan seni öteki hücreye atarlar. Şimdi seni dövmem lazım ama ben bunu yapmıyorum. Bir daha böyle taşkınlık yapma. Şunu da unutma, benden iyisine hiç rastlamayacaksın.

Ertesi günü cellat ruhlu, elinde cop olan biri, yanında başka bir caniyle hücreme geldi. Sert bir ses tonuyla bağırdı:

— Faşist casus, ayağa kalk! Zaten yatan kim?

— Ayaktayım, dedim.

— Şimdi söyle bakalım, fikirlerinde bir değişme oldu mu?

— Hangi fikirlerimde?

Daha soru sorar sormaz coplar sırtıma, başıma, yüzüme, nereme rastlarsa inmeye başladı.

— Seni faşist seni! Bizi aptal yerine koyuyorsun öyle mi? Sen bilmiyor musun hangi fikirde olduğunu? Söyle, fikrinde bir yenilik oldu mu?

— Benim fikrim bozuk değildi. Ben vatanıma ve milletime ihanet etmedim. O kadar alçalmadım.

— Öyleyse neden buradasın?

Nasıl anlatabilirdim neden burada olduğumu? Buraya gelen herkesin mutlaka suçlu olmadığını, hatta suçlu muamelesi görmek için dindar olmanın yeterli olduğunu... Kısık bir sesle mırıldandım:

— Birincisi, "biz neden babamızdan nefret ettik?" diye sorduğum için. İkincisi de, Allah hakkında düşündüğüm için. Bütün suçum bu. Beni biraz daha dövüp gittiler.

Dört beş saat sonra hücremin tavanından bir damla su damladı. Aldırış etmedim.

Sonra damlalar sıklaşmaya başladı. Soba borusu kadar bir tuvalet ihtiyacını giderme yerim vardı. Onun üzerindeki kapağa vuruyordu damla. Öyle tuhaf ses çıkarıyordu ki, o sesi daha önce hiç duymamıştım.

Tınnn... Tınnn... Tınnn...

Bu damlalar o gece sabaha kadar devam etti. Gece nöbetçisine yalvardım:

— Ne olur bu sesi kesin! Dayanamıyorum!

Chu gibi değildi bu köpek. Ne zaman hücre deliğinden bir soru soracak olsam, hücre deliğinin kapağını açıp içeri tükürürdü. Dindarlara olan kininin bir göstergesiydi bu.

Ben de tam dindar olsam bari. Alnım secde görmemiş, ama adım dinciydi. Dinsizler takmıştı bu ismi bize..

Gardiyan Chu gelince öğrenecektim bu damlaların ne zaman kesileceğini. Sabaha kadar beynim şişti.

Gardiyan Chu gelince hemen ona anlattım durumu. Sordum "bu nedir, ne zaman kesilecek?" diye. Yüzüme bakıp cevap verdi:

— Aslında ben faşistlerle hiç konuşmak istemem. Onlardan nefret ederim. Ama sana acıdım.

— Ben o nefreti biliyorum. Sen soruma cevap ver.

— Nereden biliyorsun?

— Aynı tezgâhtan geçtim... Ismarlamadır bu nefret ve hep aynı boyuttadır. Aynı eserleri okuduk. Aynı telkinlerden geçtik. Ben de bir zamanlar devrimci olmayan herkesten nefret ederdim. Dünyanın en iyiliksever insanı bile olsa benim için fark etmezdi. Onun için seni

anlıyorum. Anlayamadığım bir şey var. Neden acıdığın için bana iyi davranıyorsun? Doğrusu anlamak isterim.

— Çok merak ettinse anlatayım. Galiba hücreye gelişinin beşinci günüydü. "Seni kurtaramadım, beni affet annem" diye inledin. Anne acısını bilirim. 0 yüzden faşist de olsa, ana için yanan yürek beni etkiler... Anladım ki senin anneni de götürmüşler.

Hemen hücre deliğine yaklaştım.

— Sen nereden biliyorsun?

— Onu bilmeyen mi var? Vatan hainlerinin hepsine devlet yeni bir bölme politikası uyguluyor. Ailelerin her ferdini ayrı ayrı bölgelere götürüyor. Hiç kimse akrabasını bir daha bulamayacak. Ne kadar zekice bir buluş değil mi?

Yıllar sonra öğrenecektim ki, beni hain diye taşlayan köylüm de meğer komünist-dinsiz rejime yaranamamış. Onları da alıp çil yavrusu gibi dağıtmışlar.

Chu'dan bazı haberleri alıyordum.

Fakat hücre beni her geçen gün sıkmaya başlamıştı. Bunalıyordum. Bir ışık... Bir çizgi kadar ışığa bile hasret kalmıştım. Meğer ışık ne büyük nimetmiş. Bunu bu hücre öğretti bana.

Karanlıkta insan ruhu bir tuhaf oluyor. Bu damla sesi de karanlıkta çıldırtıyor insanı.

Sonunda Chu bana onu da söyledi.

— Bu damla sesi, mahkumu çıldırtmak için ayarlanmış. Yani sen bir ayı bulmaz çıldırırsın.

Gardiyanın umurunda değildi dünya. Boş vermiş edasıyla konuşuyordu:

— Daha iyi olur. Aklın gidince derdin de biter, insan derdi de akılla anlıyor, Öyle değil mi?

Yüksek sesle cevap verdim:

— Demek ki Allah aklı çok mükemmel yaratmış. Birden ses tonu değişti Chu'nun.

— Biz de bir zamanlar Buda'ya inanırdık. Sen de inanıyorsun. Aklı kimsenin yarattığı yok. O tesadüfen oluştu.

— Tesadüfen oluşan şey bir düzensizliğe uğrayınca yıkılmaz Chu. Tesadüfün düzeni olmaz ki yıkılsın.

Bana kızarak hücre deliğini kapattı. Yine kendi kendime kaldım.

Ne yapsaydım şimdi? Bu ses, bu karanlık beni delirtecek. Mutlaka bir yolunu bulmalıyım. Aklımı oynatmamalıyım. Aklım giderse ben de giderim. Biterim...

Chu benimle konuşmaz olmuştu. İnsanın konuşacak kimsesi kalmayınca hepten bunalıyor. Bir insan sesiyle bile dünyada olduğunu anlıyor insan.

Bir program yapmalıyım. Saatlerce düşündükten sonra karar verdim.

Birincisi, her sabah kalkıp spor yapacağım. İkincisi, kendi kendime konuşup kelime hazinemi kaybetmeyeceğim. Konuşmayı unutmamak ve dilimi çalıştırmak için konuşmalıyım. Aksi taktirde dilim konuşmayı unutacak. Üçüncü olarak, düşünme egzersizi yapacağım. Ufkumu körletmeyeceğim.

Bunlar güzeldi ama bu ses bütün gayretime rağmen beni çıldırtmaya yeterdi. Daha şimdiden beni strese sokmuştu.

Betondu yatağım.. Üzerimdeki kıyafetim artık leş gibi kokuyordu. Hâlâ kanlı pantolonum üzerimdeydi. Aman Allah'ım! Damarımda taşıdığım kan böyle pis mi kokuyordu. Bunu ilk defa düşünmüştüm.

Aylardır yıkanmadığım bir yana, bitlenmiştim de.

— Allah'ım! Bana sabır ver!

Her şeye dayanırdım belki. Ama bu sese dayanmam hiç mümkün değildi.

Nerdeydim? Burası neresiydi? Hücre deliğinden Chû'ya sordum.

— Ne olur Chu, bir kelime soracağım, aç kapıyı. Saatlerce yalvardıktan sonra hücre deliğini açtı.

— Ne var, ne oldu?

— Bana söyler misin Chu, burası neresi? Şaşkın şaşkın baktı yüzüme.

— Hücre! Yoksa içerden saray gibi mi görünüyor?

— Hayır hayır. Belde olarak ben nerdeyim? Türkistan'da mıyım, Çin'de miyim?

— Senin için ne fark eder? Çok değil, bin kilometre yol geldin.

Hayret etmiştim. Demek ki ben çok kötü bir durum atlatmıştım ki, bu kadar uzun yolculuktan haberim olmamıştı. Tekrar hücremle baş başa kaldım.

O geceyi de geçirdik... Ses beni korkunç bir duruma sokmuştu. Sabaha kadar uyuyamadım. Sabahtan sonra uyumuşum.

Kalkınca spora başladım. Ayaklarımı yürüyormuş gibi hareket ettirerek biraz hızlandım. Gardiyan Chu seslendi:

— Hey, orda kim var? Bu sesler ne? Ona biraz farklı cevap verdim:

— Ben ve iki bacaklarım var. Bir şey mi oldu?

— Eylem yapıyormuş gibi ses gelince...

— Evet evet, buradan kaçma plânlarımız var. Bacaklarımla konuşup bu kararı aldık.

İşi gırgıra vurmak istiyordum ama olmuyordu. Ne yapsam boştu. Bu ses galiba aklımı almaya yetecekti.

Düşündüm "ne yapsam" diye. Sonunda bir çare buldum.

— Damlanın her düşüşünde "Allah" diyeyim. Böylece hem zikretmiş, Rabbimi anmış olurum. hem de bu sesin üzerimdeki sinir edici etkisinden kurtulurum.

Düşüncemi uygulamaya başladım. Damla düştükçe kalbimden "Allah... Allah... Allah..." diyordum. Gece gündüz bu böyle devam ederken, artık sesi hiç duymaz olmuştum. Kalbim daima Allah demeye alıştığı İçin o sesi duymamı engelliyordu.

Bu arada her ay gelip soruyorlardı:

— Düşüncelerin değişti mi? Hep aynı cevabı veriyordum:

— Ne düşüncem vardı ki benim? Ben sadece aldatıldığımızı anlamıştım. Ve iki soru sormuştum. Hem de bu soruyu yabancılara değil, kardeşime sormuştum. Bunlar nasıl değişebilir?

Bakıyorlardı aklım yerinde, bu defa onlar çıldırıyorlar, "nasıl olur, hâlâ bakışları nasıl bozulmaz" diyorlardı.

Üç ay sonra bir elbise verdiler. Yazın sıcağında, kalın kumaştan bir elbise.

Programımı harfiyen uyguluyordum. Aklıma kötü bir şey gelecek olsa hemen düşüncelerimi başka alanlara götürüyor, asla kendimi üzmüyordum.

Hücre yine karanlıktı. Artık ışığı unutacaktım neredeyse. İlginçtir, rüyalarımda bile karanlıkta oluyordum.

Yemekler yal gibiydi. Kendime telkin yoluyla o yemekleri yedim. Her şey artık ölmemek içindi.

Su biraz normale dönmüştü. Damla yine devam ediyordu. Ve yine yatağım betondu... Bu hep böyle devam etti.

Hiçbir suçum yokken bu hücrede ne kadar kaldım dersiniz? Tam üç yıl sekiz ay...

Dile kolay.

Üç yıl sekiz ay bir hücrede ve betonun üzerinde yaşadım. Zaten beni cezaevi yönetimi de unutmuştu. 0 kadar mahkum vardı ki, zavallı devlet(!) hangimizle ilgilensin yetişemiyordu. Gelip kayda alınmayacak tuhaf sözler ediyor, sonra gidiyorlardı.

Üç yıl sekiz ay hiç ışık görmedim. Sadece hücre deliği açıldığında geceyle gündüzü ayırt edecek kadar fark ediyordum.

Evet, ışık görmedim üç yıl sekiz ay. İlk bakışta pek önemli değil gibi geliyor insana değil mi? Ama işin aslı öyle değil. Meğer ışık bizim tanıdığımızdan daha başka bir şeymiş. Çok başka...

Üç yıl sekiz ay çıldırmadan hücrede kaldıktan sonra, bir gün üç görevli geldi.

— Hazırlan, gidiyorsun. Neyim vardı ki hazırlanacak? Zaten ben hep hazırdım.

Kollarıma kelepçe bağlayıp beni hücremden çıkardılar. önce uzun bir salona çıktık. Burada ışık tam değilse bile tepedeki pencerelerden sızan ışık bile aydınlatmaya yetiyordu. Hele hücreye göre...

Birden gözlerime mil çekilmiş gibi oldum. Can havliyle bağırdım.

— Of anam, yandım!

— Geber, diye bağırdı biri. Ulan domuz canı mı taşıyorsun sen? Hâlâ normal insan gibi nasıl yürüyorsun?

Meğer hücreden çıkan mahkumlar yürüyemezlermiş. En azından beş altı ay. Benim yürüyebilmem şaşırttı onları. Ben yürüyordum. Bunu aklımla başarmıştım. Spor yapıyordum her gün. Saatlerce iki adım ileri, iki adım geri atıyor, bacaklarımın yürüme özelliğini koruyordum böylece.

Işıktan gözlerimi açamıyordum. Birdenbire dışarı çıktık. İşte o zaman hepten mahvoldum. Gözlerime ışıkla beraber müthiş bir sancı girdi. Gözlerimi kapatıyordum ama göz kapaklarından sızan ışık bile sancı yapıyordu. Aman Allah'ım! Meğer ışık bildiğimizden çok başka bir şeymiş.

Bize devrimci olduğum yıllarda, kapitalist ülkelerdeki mahkumlara nasıl işkence yapıldığını öğreten kitaplar verirlerdi. Faşistlerin zulmü anlatılır, komünizm gelirse bu insanlık zulmünün biteceğini söylerlerdi.

İşte o yıllarda okuduğum bir kitapta buna benzer bir konu vardı. Adam ışığa çıkınca çıldırmıştı da, ben de romanı abartılı bulmuştum. Meğer eksik bile anlatılmış.

Dışarı çıktığımda ışığın verdiği sancı ile kıvranmaya başladım. Ben yerde kıvrandıkça "kalk" diye bana kırbaç vuruyorlardı. Sonunda beni döve döve hücre gibi bir cezaevi arabasına bindirdiler. Sordum:

— Nereye gidiyoruz?

— Cehenneme, dediler.

— Ben dünya cehenneminden çıktım zaten. Şimdi nereye gidiyoruz?

Mahkum koruma memurlarından birisi benim bu sözüme katıla katıla güldü. O öyle korkunç gülüştü ki, tüylerim ürpermişti. Üşümüştüm o gülüşten sonra. Taa iliklerime işlemişti bu gülüşün korkusu.

Neden gülmüştü bu adam? Bunu çok geçmeden anlayacaktım.

* * *

Ölüm tarlası

Saatlerce yol gittikten sonra bir yere gelip durduk.

Yol boyu bana sürekli "faşist" diye hakaret ettiler. Sordum:

— Faşist kim? Özelliği nedir faşistin?

— Faşist Özgürlükçü değil, baskıcıdır. Faşist kendi ırkından başkasına yaşama hakkı vermez. Faşist faşisttir.

— Bunların hepsi sizde yok mu? Siz ırkı konu etmiyor, ancak devrimciden başkasına yaşama hakkı vermiyorsunuz. Faşist dedikleriniz ise ırkı esas alarak aynısını yapıyor. Benim nerem faşist? Ama siz faşist diyorsunuz. Neden kendinizin ne olduğunuzu düşünmüyorsunuz?

Hayret etmiştim. Hem kendime, hem onlara... Ben nasıl böyle konuştum, onlar nasıl tekme tokat girişmediler?

Biz bu konuşmaları yaparken hâlâ gözlerimi elimle kapatıyordum. Öyle sıkı sıkı kapatmışım ki, meğer gece yarısı olmuş da fark etmemişim.

* * *

Sabaha karşı bir yere geldik. Korkunç şekilde bana gülen mahkûm koruyucu keyifli keyifli seslendi:

— İşte geldik. Cehennemi görürsün şimdi.

Uzun uzun yolları andıran mahzen gibi yerlerden geçtik. Bir yere geldik, orada beni tekrar sorguladılar.

— Suçun, ana adın, baba adın...

Israrla aynı şeyleri söyledim. Ve ben de sorguladım onları kendimce:

— Hani sizin halk mahkemeleriniz vardı? Bırakın, hiç olmazsa halk yargılasın beni. Hiç olmazsa öldürür, böyle işkenceler altında süründürmez.

Sessiz konuşan adam sinirli bir ifadeyle sordu:

— Bak, eskiden bize yoldaşmışsın, sonra hain olup faşist olmuşsun. Gel bizi yorma artık. Kimlerle çalışıyordunuz? Örgüt çalışmalarınız nasıldı? Bana anlat seni evine salıvereyim, ailene kavuş.

Acı acı güldüm.

— Ne evi?... Ne ailesi?... Siz insanda aile mi bıraktınız, ev mi bıraktınız?

— İyi, o halde "burada kalırım" diyorsun. Sen bilirsin.

— Hayır, Öyle söylemiyorum. Bir vâkıayı dile getirdim.

Birden hiddetlenip masaya vurdu:

— Sen şimdi ne demek istiyorsun? Bize söyleyecek misin dincilerin faaliyetlerini, söylemeyecek misin?

— Hiçbir faaliyet bilmiyorum... Dincilere gelince, onlardan hiç korkmayın. Örgütlenmeye kalkışsalar bile sizi tanımadıkları için örgüt planı diye bir planları yoktur. Plansız-programsız, kalabalık sürüler halindedirler. Hep kendi aralarında mücadele ederler, birbirleriyle didişip dururlar. Silahlanmazlar. Kitle psikolojisini zaten bilmekten geçtim, merak bile etmezler. Çünkü bu konunun öneminden de habersizdirler. Eğer dinciler sizin korktuğunuz kadar bilinçli dindar olsalardı, siz şu yaptıklarınızı yapabilir miydiniz?

Aslında bizim Müslümanların düşman oyununa karşı hiçbir faaliyetleri de yoktu. Ama Rus yanlısı devrimciler de, Çin yanlısı olanlar da daima Müslümanlardan korkarlardı. Kendi kendime hep, "bari Müslümanlar, etrafa verdikleri görüntü kadar etkili olsalardı" demişimdir.

Nasıl cesaretlendim bilmiyorum, bunları söyledim. Adam fena bozulmuştu. Hiddetle ve yüksek sesle bağırdı:

— Bana Kadro Loh Muhit'i çağırın. Bu köpeğin dersini en kalitelisinden versin!

Sordum:

— Neden, neden bu kadar zulmü seviyorsunuz?

— Ne demiş Mao: "Düşmana merhamet halka zulümdür."

— Ama siz halka zulmediyorsunuz. Başka ülkenin insanları değil, kendi halkınızın insanlarını eziyorsunuz. Kamyon kamyon götürüp gömdükleriniz halk değil miydi? Biz halk değil miyiz?

Bu soruyu tam on iki yıl sonra sorabildim. Kime mi sordum? Kime olacak, hayalimde tartıştığım devrimcilere... Zira kamyon kamyon insanların götürüldüğünü on iki yıl sonra öğrenebilmiştim.

Bu yetkilinin çağırttığı isim dikkatimi çekti. Loh Muhit. İsmi Çinli ismi ama soyadı Türkistanlı soyadıydı. Beni ona teslim ettiler. Yine gözlerimi.açamıyordum. Beni götüren adam sordu:

— Nerelisin?

— Türkistanlı, Urumçi'den...

— Suçun döneklik mi?

— Hayır! Sadece düşünmek.

—Demek devrimlerimize aykırı düşündün. Bu sesi tanıyordum sanki. Soyadı da yabancı gelmemişti. Sordum:

— Sanki ben sesini tanıyor gibiyim. Ama çıkaramıyorum. Sen neredensin?

— Urumçi'den

— O halde belki birbirimizi tanıyor olabiliriz. Bana baktığını, beni süzdüğünü hissettim.

— Hayır, seni hiç görmedim.

Birden aklıma geldi. Ben tam üç yıl sekiz aydır tıraş olmamıştım. Saçlarım uzamış, iç içe girmişti. Bıyıklarımı elimle kaldırıp yemek yer olmuştum. Kim bilir, onca işkenceden sonra ki o damla sesi işkencelerin hepsine bedeldi, yüzüm ne hale gelmişti. Cevap verdim:

— Ben çok değiştim. Kendime benzer yanım eminim yoktur.

Sonra okuduğumuz okulları, öğretmenleri birbirimize söyledik. Tanımıştım onu. Bu benim sınıf arkadaşım Ahmet'ti.

Ondan bahsetmiş miydim size? Ahmet benim Turgut'tan sonra en çok sevdiğim çok samimi arkadaşımdı. Elimde olmadan gözlerimden yaşlar süzülüyordu.

Ona kendimi tanıttım. Zor inandı. Ama İnsanlık ruhu kalmadığı için aynen bir robot gibiydi.

— Sen çok iyi devrimciydin, dedi. Hatırlar mısın, seninle bir faşist köye baskına gitmiştik de sen orada çocuklara bile kurşun sıkmıştın. O zamanlar güzel devrimciydin,.. Ben de bir defasında faşist öğretmenimizin kulağını kesmiştim.

— Ne olur bahsetme! Utanıyorum! Hâlâ nasıl olmuştu da o kadar merhametsizleşmişim, aklım almıyor. Beni yavaş yavaş bir cani yapmışlardı ama ben son anda uyandım.

— Yada dönekleştin... Faşist oldun!

— Hayır! Sadece düşündüm ve aldatıldığımızı buldum.

Onunla epey yürüdük. Güzel yürüyormuşum, fark etti. Sormadan geçemedi:

— Biz üç yıl hücrede yatanları sedyeyle taşıtırız. Sen yürüyorsun...

Ne kadar ruhsuzmuş meğer. Bana "benden ne istersin?" diye sorması lazım. Üç yıldır banyo yapmamıştım. Hiç olmazsa bir banyo yaptırabilirdi. Bir de kendimi çok merak ediyordum. Acaba nasıl bir şeye benziyorum? Sonunda sordum:

— Şimdi beni nereye götürüyorsun?

— Bana söylendiği yere...

— Orada işkence var mı?

— Eh, biraz...

— Peki senden rica etsem, bana bir İyilik yapar mısın?

— Ricana bağlı.

— Seninle arkadaş olduğumuz yılların hatırı için beni tıraş ettir. Bir banyo yaptırt bana. Artık derim yılan derisi gibi oldu.

Biraz düşündü. Devam ettim:

— Bir de, kendimi görmek istiyorum. Bir ayna varsa... Fakat ışıksız yerde bakayım kendime. Loş ışık kafi.

— Peki, dedi. Sana bir iyilik yapayım.

— Senden hesap soran olur mu Ahmet?

— Ahmet değil, Loh.

— Neden kendi ismini kullanmıyorsun? Yetkin var mı bu işler için.

Kasıldığı ses tonundan belliydi.

— Tabi var. Olmasa bana teslim ederler mi seni! Biz özgürüz.

— Hangi bedel karşılığında bu hakkı elde ettin? Biraz durakladı.

— Faşistlik yapma, dedi. Sonra aklıma takılan Öteki soruyu sordum:

— Sana neden Kadro Loh dediler? Benim bildiğim Çinliler bu sözü kaplan terbiye edicilere söylerlerdi.

Tuhaf bir şekilde güldü.

— Bilmem. Bana bu sıfatı koydular. Sonra anlayacaktım neden bu sıfatı koyduklarını.

Sözünde durdu Ahmet. Beni, kendimi göreceğim büyük bir aynanın olduğu bölüme götürdü.

— Ben insanlığını yitirmemiş biriyim. Sana iyilik yaptığımı unutma. Hadi ellerini gözünden indir de kendine bak.

Gözlerimi açtım. Gerçekten loş ışıklı bir yerdi. Biraz gözlerim sancısa da kendimi görebilirdim. Yavaş yavaş aynanın karşısına geçtim.

0 da ne?! Aynada insan görünmüyor, ayı azmanı bir canlı var!

— Bu kim Ahmet? Ben neredeyim? Kendim neden görünmüyorum?

— O sensin. Kendini kandırma.

Elimi kulağıma götürdüm. Aynadaki canlıda elini kulağına götürdü, Sonra gözlerime... Derken iyice anladım ki bu canlı bendim. Avaz avaz bağırmaya başladım:

— Hayıır! Bu ben olamam! Hüngür hüngür ağlıyordum.

— Bu ben olamam Ahmet!

— Ahmet değil, Loh. Türk isminden nefret ediyorum.

— Haklısın. Herhalde kendini tanıdıktan sonra bu nefreti kazandın. Sen haklısın da ben ne yapacağım. Aynada gördüğüm benden, ben aşırı ürktüm. Ne olur beni hemen tıraş ettir.

Ettirdi. Banyo yaptım. Aman Allah'ım! Banyo yapabilmek bile ne büyük nimetmiş. Derim kayış gibi olmuş.

Ne de olsa candan arkadaştık. Bir başkadır arkadaşlık.

Hemen aklıma geldi. Aralarında inanç birliği olmayan İnsanlarda bir de şartlanma olursa, kardeş kardeşinin derisini yüzerdi. Çünkü şartlanmayla birleşmiş inanç ayrılığı durumunda arkadaşlık diye bir şey kalmazdı. Ama Ahmet'te kalmıştı. Acaba sebebi ne olabilirdi? Bunu henüz anlayamamıştım.

Tıraş olduktan sonra yine gördüm kendimi. Kendime benzemiştim biraz, ama yüzümde hiç tanımadığım hatlar oluşmuştu. Bakışlarım cansız gibiydi. Rengim ölü beyazına dönmüştü. Fakat yine de bendim bu bedende olan. Vah gençliğim vah! Ne uğruna helâk oldun, hâlâ anlayamadım.

Yeni elbiseler de verildi. Bir hafta burada bekledikten sonra tekrar Ahmet beni alıp bir cipe bindirdi. Acaba beni kaçıracak, kurtaracak mıydı?

— Nereye gidiyoruz?

— Birazdan görürsün. Gördüm.

Aman! Aman Allah'ım! Bu nasıl olabilir? Bir oda genişliğinde derin bir kuyu. Üzerinde yirmi santim genişliğinde kalın bir demir karşıdan karşıya konmuş. Aşağısı lağım. İçinde lağım fareleri! Ahmet pis pis gülerek gösterdi:

— İşte! Bu demirin üzerinde günde üç saat tek ayakla duracaksın. Duramazsan lop, aşağı düşersin.

Daha bakarken başım dönmüş, gözlerim kararmıştı. Gözlerim henüz ışığa alışmadıkları için korkunç derecede sancıyordu.

Ahmet yanındaki köpeklere emir verdi.

— Tutun kolundan, yerine götürün.

— Olmaz! diye kendimi yerden yere attım. Kollarımdan tutup kuyunun başına getirdiler.

— Hadi, ya bu demire bas ortaya doğru yürü, yada seni aşağıya atarız!

Etrafıma baktım. Kocaman bir tarlaydı. Yüzlerce kuyu vardı ve kuyuların üzerindeki demir çıtaların ortasında insanlar duruyordu.

— Yandım anam! Galiba şimdi başladı Çin işkencesi!

Hemen o korkunç gülüşlü adamı hatırladım. Meğer nereye geldiğimi çok iyi bilen biriymiş.

Nefretle Ahmet'e baktım.

— Soysuz namussuz! Demek ki onun için sana kadro diyorlardı.

Pis pis güldü.

— Bizde düşmana merhamet yoktur. Ve devrimci olmayan herkes düşmanımızdır.

Nefretle baktım ona.

— Zaten sizin dostunuz da olmaz. Hepiniz birbirinize Şüpheyle bakarsınız. Köpek!... Senin gibi soysuzların yüzünden geldi başımıza gelenler.

Beni bütün hıncıyla kırbaçlamaya başladı. Aman Allah'ım! Ne büyük nefretle vuruyordu! Doymuyor, doyamıyordu.

Sonunda mecbur kaldım. Demire basa basa, ha düştüm ha düşeceğim diye korka korka orta yere geldim. Korkudan neredeyse nefes alamıyordum.

Soysuz Ahmet karşıma geçip sordu:

— Naber Kaan? Oradan bu taraflar nasıl görünüyor?

— Köpek! Bir gün seni ellerimle geberteceğim! Bunu göreceksin!

O kadar kinlenmiştim ki Ahmet'e, elime verseler onu derhal öldürebilirdim.

Bırakıp gittiler beni. Bekçiler kuyudan kuyuya geziniyorlardı.

Sağ ayağımın üzerinde durmaya başladım. Daha bir saat geçmemişti ki ayağımı duymaz olmuştum. Kımıldamıyordum. Kımıldasam dengem sarsılır, düşebilirdim. Yan kuyuda duran şahıs seslendi:

— Arkadaş, Türk müsün?

— Evet, dindarım. Hem de Müslüman'ım.

— Bak, dinsiz olsaydın sana yardım etmeyecektim. Madem dindarsın, sana yardım edeyim. Beni iyi dinle. önce moralini yüksek tut. İkincisi, aşağıya hiç bakma. Ben bizim kuyuya bakan Mao'nun köpeğini oyalarken sen ayağını değiştir. Bu köpekler o kadar meşgul ki seni fark etmezler bile.

Unutmadan söyleyeyim. Zalimin elinde işkence gören biri dinsiz de olsa, İslam onu o işkenceden kurtarmaya gayret etmeyi emretmiş. Bunu da yıllar sona öğrendim. İşkencedaşıma sordum:

— Senin suçun neydi?

Kendimi oyalıyordum aslında. Aşağıya bakmayayım da bu korkunç yeri unutayım diye yapıyordum bunu. İşkencedaşım, kuyu komşum cevap verdi:

— Benim suçum mu? Bilmiyorum. Yıllardır öğrenemedim de. Sakın üzüldüğümü zannetme. Ben bunlara lâyık bir insanım. Şimdi tepe tepe kullanıyorum hakkımı.

Tuhaf bir arkadaştı.

— Kendinden intikam mı alıyorsun?

— Aynen Öyle. Ben Allah'ı tanımayan, Onun emirlerine itaat etmeyen bir alçaktım. Allah'tan başka herkesi ilah edinmiştim. Ülkemi, halkımı sattım bu komünist rejim için. Oh olsun bana, şimdi çekiyorum. Yağlarım eriyor...

Ömrümde böyle insan görmemiştim. Onu çok sevmiştim. Hemen hemen dört yıldır kalbim bir şey sevmediği için sevgisizlikten yorulmuştum.

İsmini sordum kuyu komşuma. Fatih'miş. Bir zamanlar dindarken, daha sonra dini imanı inkâr eder hale getirilmiş. Sonra da devrimci olmuş. Yıllarca çalışmış devrim için. Sonra ihanetle suçlanmış. Acı acı anlattı yaşadığı gerçeği:

— Lenin benim için tanrıydı. Onun söylediği her şey doğru, her şey mutlak yapılmalıydı. O güzelim duygularım... O inanılmaz aşkım... Görülmemiş gayretim... Her şeyim Lenin ve devrim içindi. Neler yapmamıştım devrim için! Ama hepsi unutuldu. Bir gün içinde faşist ilan

edildim. Ve ikinci gün de tutuklandım. İlk zamanlar bazen mahkemeye çıkıyordum. Galiba beni unuttular. Her seferinde başka soru soruyorlar. Adamlar ne yapsınlar, unuttular neden getirdiklerini. Bari aileme haber verebilseydim. Onu da yapamadım. Bu soysuz, cibilliyetsiz, puta tapıcılar da insan değiller ki haber verseler. Karım beş yıldır benden haber alamıyor. Bu gidişle beni bırakmayacaklar da. Ah, bir imkânım olsa da kendimi ölmüş olarak bildirebilsem. Kadıncağız hiç olmazsa beni beklemesin...

Ağlayarak devam etti:

— Gitsin, evlensin... Benim günahımın bedelini o da ödemesin. Ama imkânım yok. Bu çıyanlar sürüsü zulümden zevk alıyorlar.

Bazıları tek ayak üstünde duramayıp kuyuya düşüyordu. Bir yılda yüzlerce kişi gördüm kuyuya düşen. Leş gibi çürümüş insan eti kokuyordu kuyular.

0 gün üç saatim dolunca Ahmet sırıtarak yanıma geldi. Suçlu ve kalleş insanın sırıtması öyle nefret verici bir olaydı ki, kişi ancak böyle namussuzlarla karşılaşırsa bilir bunu.

— Ne o yorgun görünüyorsun, dedi. Nefretle baktım gözlerine.

— Merak etme alışırsın, dedi. İnsanlıktan öylesine çıkmış ki, onun merhameti besleyen hücrelerinin tamamen köreldiğini sanıyorum. Yüzüne baktıktan sonra bağırdım:

— Allah belânı versin senin! Yine gülerek cevap verdi:

— Kaypak yoldaş, sinirlenme canım. Sana sinir hiç yakışmıyor.

Beni üç saat sonra kuyudan çıkardılar. Şaşılacak şeydi; kuyunun başına ayak basar basmaz yere yığıldım. Kendime geldiğimde koğuştaydım. Fatih taşımış beni koğuşa... Koğuş ise diri insan mezarlığıydı.

Bu kuyu işkencesi her gün yapıldı ve tam bir yıl sürdü. İşkencedaşımın da öyle. Bizi kuyudan alıp taş kırmaya götürüyorlardı... Yaşlı insanlar vardı. Çoğu Müslüman, çok azı Buda'dan vazgeçmeyen Budistlerdi. ölüm pahasına Buda putundan vazgeçmemişlerdi.

Korkunç sıcakların altında, kan revan içinde taş kırmak... Aman Allah'ım, bir bilse dünya bu çileyi! Aç, susuz, yorgun ve bitkin halde yaşamayı; hiç komünizme kanar mı?

Ahh dostlar ah! O korkunç yer hangi kelimelerle izah edilir sanıyorsunuz. Orada insan gökyüzünde duran buluttan, güneşten, yıldızdan, her şeyden korkuyor!...

Güneş tam tepemizde. Sahi, acaba o bölgede güneş alçalmış mıydı? Gerçi gök biliminden biraz anlarım, bu mümkün değil; ama ben yıllarca güneşin gerçekten bize yaklaştırılmış olduğuna inandım.

Maden ocağında her Allah'ın günü beş altı kişi ölüyor, hemen oraya gömülüyordu. İsmini bile almıyor, bir yerlere kaydetmiyorlardı ki ailelerine bildirsinler. Onların aileleri halk değil miydi? Neden onlara hiç olmazsa yakınının öldüğü bildirilmiyordu. Bir kişinin suçunu bütün aile fertleri çekecek miydi? Evet, kökten dinsizlerin kanunlarında bir kişinin suçunu herkes çekmek zorundaydı.

Ve milyonlarca Müslüman Türk bu cezayı çekiyordu!

Peki ey İslam âlemi! Milyonlarca Müslüman Türk bu vahşeti çekerken siz neredeydiniz?

Yazıklar olsun taşıdığınız canlara!

* * *

İki adım ileri bir adım geri

Geç saatte koğuşa geldiğimizde herkes bitkindi. Çok yaşlı yada işkenceyle bu kadar yaşlandırılmış olan Tuğrul amca benim ranzamın altındaki bölümde yatıyordu. Babamın ismini taşıdığı için onu daha çok severdim. Koğuşta galiba beş yüz kişi vardık. Bunların hemen hemen dört yüz ellisi Müslüman Türk'tü. Suçları komünizme teslim olmamaktı.

İşte ben, böylesi yürekli Türkleri hep sevmişimdir. öteki kalleş Türklerden nefret ettiğimin aksine...

Tuğrul amca ile yan ranzadaki Yıldırım amca gibi iki yüze yakın mahkum vardı ki, bunlar namazlarını kılarlardı. Onlara gıpta ile bakardım.

Ben namaz kılmazdım ama üç yıl sekiz ay boyunca her damla düştüğünde "Allah" diyen kalbim buna öyle alışmıştı ki, ne derse desin dilim, hep "Allah" diyordu kalbim.

Ben de buna seviniyordum.

Şimdi her gün taş kırmaya gidiyorduk. Yıldırım amca acılar içinde yalvarırdı:

— Ne olur beni götürmeyin, çok yaşlandım ve çöktüm, dayanamıyorum.

Ama onu kim dinleyecekti ki. Onun gibi yalvaran binlerce insan vardı öteki koğuşlarda.

Komünizm!.

Demek sen gelince inanç ve vicdan hürriyeti olacaktı ha! Halk mutlu, insanlık eşit olacaktı!

Senden daha büyük yalancı görmedim komünizm.

Biz devrimci olduğumuz yıllar Lenin'in izinden giderdik... Onun arkasından Mao gelirdi. Fakat Mao kendi ilahlığını pekiştirmek için her geçen gün Lenin'in yerini almaya çalıştı. Felsefi bakımdan Mao, Lenin'in yerini alamazdı, buna imkan yoktu. Ama dinsizlikte, hainlikte, zulümde, vahşette Lenin'i çok geride bırakmıştı.

Rusya'da komünizm hakim olduktan sonra milyonlarca insanın öldürüldüğünü biliyorduk. En az on milyon insanın öldürüldüğü kesin. Hatta, bu rakamı kırk milyona kadar çıkaran da var. Yarısı abartma olsa, öteki yarısı zulmü anlamaya yeter de artar bile. Fakat (Çin Halk Cumhuriyeti denilen bu ülkede komünizm, öldürmekten çok işkenceye ağırlık verdi. En az yüz milyon insanı zulme tâbii tuttu. Kimini öldürdü, kimine de işkence altında beş yıl, on yıl, on beş yıl veya yirmi yıl hapishanelerde kan kusturdu. Orada ölen öldü. Kalan sağlar ise kimsenin olamadı.

Çok düşündüm. Onca insanı neden hemen öldürmemişti de kuyu başlarında ve öteki işkence hanelerde işkence ediyordu? Madem ki istemiyor, neden bu insanlarla meşgul oluyordu?

Yıllar sonra bulmuştum cevabını.

Bu rejimin işkence çektirdiklerini yavaş yavaş öldürmesinin iki önemli sebebi vardı. Birisi, bu rejim işkenceden zevk alıyordu. ikincisi de, işsizliğin nasıl bir tehlike olduğunu bilen Mao, taraftarlarına iş imkanı sunmuştu böylece. Bu tespitlerim belki yanlıştır. Ama başka bir açıklama da bulamadım.

Fatih'le sık sık dertleşirdik. Öyle hale gelmişti ki, artık işkence ile alay ediyor, işkencecilere işkence ediyordu.

Ahmet'in kadrosundaydık ikimiz de. Ahmet koğuşa her geldiğinde yanıma uğrar, sadistlik olsun diye yaptığımız eylemleri anlatırdı. Biliyordu benim üzüntü duyduğumu, kasıtlı yapıyordu.

Fatih de fark etmişti bunu. O artık işkencecilerin ruhunu çözümlemişti. Bir gün bana şöyle dedi:

— Bu böyle gitmez. Gel sana bir yöntem tarif edeyim. Sakın, o eylemlerinizden bahsederken üzüldüğünü belli etme. Sohbetten çok hoşlandığın mesajını ver. "Başka yok mu, onu da anlat" de.

Aynen denileni yapacaktım. Ahmet yine geldi koğuşa. Mahkumlara pis pis baktıktan sonra yanıma geldi.

— Naber Kaan? Günlerin nasıl geçiyor?

Gözlerine baktım nefretle. İçimden küfrediyordum. Akla gelebilecek her türlü küfrü yaptım ona.

— Haber bildiğin gibi... Seni geberteceğim günü iple çekiyorum.

— Kur kur, hayal kurmak güzeldir. Sen eskiden de çok hayal kurardın. Bir gün bana "faşistlerin hepsini hayalimde bir meydana topladım. Helikopterle üzerlerine benzin döküp yaktım onları" demiştin.

Yine ayni gıcıklıkla gözlerime bakarak devam etti.

— Hatırladın mı Kaan? Fatih'in tavsiyesi geldi aklıma.

— Aaa, evet hatırladım. Şöyle oturup anlatır mısın? Şaşkın şaşkın yüzüme baktı. Ben devam ettim.

— Anlat ne olur. Eski halimi bilmekten zevk almaya başladım.

Yüzüme tuhaf tuhaf bakarak;

— Hastir, diyerek kalktı. Ben senin masalcın mıyım? Bir daha bana eski günlerden bahsetmedi. Ama yeni bir işkence türü araştırdığından emindim. Bir gün geldi yine. Sinsi sinsi sordu:

— Kaan! Sen bir kızı seviyordun, "yakında evleneceğiz" demiştin, ne oldu o? Planını fark etmiştim. Küçük bir yalan söyledim:

— Evlendik. Ben böyle der demez "peki" deyip gitti. Bakalım ne yapacak diye söylemiştim bu yalanı.

Yine yorgun argın, aç susuz taş kırmaya gidiyoruz. Son günlerde aklımdan yine çıkmaz oldu ağabeyim Turgut. Dünyada artık bir tek isteğim kalmıştı. Onu hiç olmazsa bir defa, sadece bir defa görmek ve sormak:

— Naber Turgut! Komünizmden memnun musun? Muradına erdin mi?

O anda onun yüz hatlarını görmek istiyorum. Allah'ım, bunu bana göstermeden canımı alma Allah'ım!

Aradan beş yıl geçmiş olmasına rağmen Turgut'u ve anne babamı, annemin "Kaaan! Kurtar beni yavrum" deyişini, o küçücük yavrunun kafasının ezilişini hiç unutamıyordum...

Bu arada mahkemeye çıkmak diye bir umudum kesinlikle kalmadı. Zira hiç mahkeme edilmiyoruz.

Artık başka bir taş ocağına gidiyorduk. Oradaki koca dağı kıracaktık. Yol boyunca sol tarafımız elektrik verilmiş telle çevrilmişti. Başımı çevirip baktım. Telle kaplı olan çok geniş bir alanda arı kovanından biraz büyük sandıklar vardı. Yanımdaki muhafıza sordum:

— O sandıklarda ne var? Kamçıyla bana birkaç defa vurdu.

— Sana ait olmayan hiçbir şeyi sorma demedim mi sana.

Düşündüm. Bana ait... Bana ait ha! şu dünya da bana ait neyim vardı ki? Koca dünyada bana ait bir gömleğim dahi kalmamıştı.

Bu sandıkları çok merak etmiştim.

Ertesi gün yine oradan geçerken aynı merakımı başka bir muhafıza sordum. Umursamaz bir eda ile cevap verdi:

— Bilmiyorum, belki içinde arılar vardır.

Böyle bir ortamda burada arı beslenemezdi ki. Allah'ın ağaçsız çiçeksiz bir çölüydü burası. Ayrıca bir tek arı dahi görünmüyordu. Merakım gittikçe arttı.

Haa, bu arada ayaklarımız zincirle birbirimize bağlı. Ortalama yüz mahkum birbirimize bağlıyız. Ancak taş kıracağımız zaman çözülüyor ayaklarımız ve ellerimiz.

Hayret etmiştim, bu muhafız neden vurmamıştı da öteki vurmuştu? Sonra bu muhafız çok farklıydı. Sanki bize bağırmak istemiyordu ama zoraki bağırıyordu. Öyle ilgimi çekmişti ki bu durumlar, sanki öğrenmezsem çatlayacaktım. Bu ikinci muhafızın adı da Li idi.

Bir ara onunla yan yana geldiğimizde kulağına eğilip sordum:

— Siz kaç yaşındasınız?

— Ne yapacaksın yaşımı? Önüne bak yoksa şimdi kamçıyı yersin.

Onu kızdırmak, ondan kamçı yemek istiyordum. Çünkü dün bir mahkumu kamçılamıştı. Akşam o mahkum, "kamçıyı acıtmayacak şekilde vuruyor, bana da 'bağır' diyordu" dedi.

— Sen bana kamçı vuramazsın, dedim. Birinci muhafız da duymuştu bunu. Bu meydan okuyuşumun birinci muhafız tarafından duyulduğunu anlayınca çok sinirlendi:

— Sen şimdi görürsün, diye kamçıları ard arda indirdi. Ama acıtmıyordu. Kamçı vurma kuralını uygulamıyordu.

— Sen tam devrimci değilsin, dedim. Yüzüme baktı tuhaf tuhaf, sonra yanımdan gitti.

Yakıcı sıcaklık bütün hararetiyle devam ediyordu. Sanıyorum sıcaklık gölgede elli derece vardı.

Taş ocağına geldiğimizde güneş henüz tepeye gelmemişti. Bu gün de unutamayacağım günlerden biridir. Sıcaklık önceki günlerden daha yakıcıydı. Saat üç sularında feryatlar artmaya başladı:

— Ölüyorum! Su!...

Artık feryatlar yürek yakan iniltilere dönüşmüş, taş ocağı can pazarı haline gelmişti.

Lenin'e ait olduğunu sandığım "iki adım geri, bir adım ileri" felsefesini hatırladım. Bende felsefemi oluşturdum. Komünizmde insan, kin ve nefrette iki adım ileri, insanlık ve merhamette iki adım geri.

Bir ara gözlerim Tuğrul amcaya kaydı. Kızgın taşın üzerinde sessizce yatıyor, dudaklarıyla bir şeyler mırıldanıyordu.

Yanına yaklaştığımda dehşeti gördüm. Gözleri sıcaktan erimiş, yanaklarından akıyor, ama Tuğrul amca bağırmıyordu. Sadece *"lâ ilâhe illallâh"* diyordu.

Donmuştum. Ne yapacağımı bilemiyordum. Su vermezlerdi ki isteseydim. Dehşete düştüm. Ömrümde gözün eridiğini, siyah çekirdekle beyaz yağ tabakasının kanla karışarak bir insanın yanaklarından aktığını hiç duymamıştım. Ama şimdi gözlerimle görüyordum.

— Tuğrul amca, diye seslendim.

Beni duymuyordu bile. Yüz hatlarında acı çeken bir işaret de yoktu. Baktım, kendi kendine bir şeyler mırıldanıyordu:

— Beni ziyaret etmenden dolayı şeref duydum ya Rasulullah, şeref duydum! Beni bekle ey Allah'ın Resulü. Ben de seninle geliyorum!

Bu son sözleri oldu ve öldü!

Tüylerim diken diken olmuştu. Başımı tartamıyordum. Öyle çok etkilenmiştim ki... Sıcaktan öte, gördüğüm manzara beni çok, ama çok etkilemişti.

Harika Müslüman'dı Tuğrul amca!

Ve harika bir merasimle gitmişti bu dünyadan. Çünkü Peygamberimiz manen onu ziyarete gelmişti.

Bir defasında şöyle demişti:

"Her putçu zihniyet, önce imamları halka kötü tanıtır, bir imamın suçunu bin imama ödetir. Ama Allah için imam olanlar bu propagandaya aldırmaz ve yoluna devam eder. Ben de o yüzden imamlığımdan taviz vermedim. Ne daha önceki rejimi alkışladım, ne de şimdikini. Ölürsem şerefimle öleceğim. Allah Resulünün bize bıraktığı emaneti Ona ihanet etmeden teslim edeceğim!" Harika bir imamdı Tuğrul amca. Bunca işkence arasında ne yapıp eder, namazını kılardı.

Bugün Türkistan'da, Doğusunda Batısında eğer İslam'ın bütününe inananlar varsa, bu inanış böylesi yürekli Müslümanlar vesilesiyle olmuştur.

İkinci muhafızdan rica ettim:

— Onu bizim gömmemize ve cenaze namazını kılmamıza izin verir misiniz?

Sert sert yüzüme baktı:

— Çabuk olun. En kısa dualarla kılın namazını.

O sert bakışın altında bir yumuşaklık vardı sanki. Bunu hissediyordum. Bize hissettirmemek için elinden geleni yapsa da, ruhum gerçeği anlıyordu. Ne demişler; "akıl yanılır, ruh yanılmaz!"

Hemen bir yer bulup kazdık. On kişi cenaze namazı kılmak için toplandık.

Komünist rejimin bana iki iyiliği olmuştur. Birisi Tuğrul amcanın cenaze namazını kılmamıza müsaade etmesi, diğeri de banyo yaptırmasıdır.

Toplandık... Namaz kılacağız, ama abdest yok.

Birisi teyemmüm abdestini öğretti, toprakla aldık abdestimizi. O zaman ilk defa düşündüm. Bazıları "abdest almak pis Araplar temizlensin diye Muhammet'in uydurduğu bir şeydir" diyorlardı. şimdi anlamıştım asıl maksadı. İki elleri toprağa vurup sonra elleri yıkarmış gibi yüze sürmek, sonra kollara sürmek maddi bir temizlikle alakası olmayan manevi temizlikti.

Evet, abdesti teyemmüm ile almıştık. Ama cenaze namazı nasıl kılınırdı? Ben bunu hiç bir zaman öğrenmemiştim ki... öğrenmek için vakit de yoktu. Sevgili Tuğrul amcamın cenaze namazını ben kılamadım, karşıdan seyrettim. Dünyanın her tarafında milyonlarca genç bilmez cenaze namazı kılmasını. Bilmez, çünkü Müslümanların hepsi Allah'ın onlara verdiği görevi yerine getirmezler. Getirenler de herkese yetişemez.

Yazıklar olsun Müslümanların Müslüman olmayanlarına. O gün ilk defa neden namaz kılmadığımı düşündüm.

* * *

Sabaha karşı Ahmet'in tekmeleriyle uyandım.

— Kalk ulan, sana önemli bir haberim var!

Şaşırmıştım. İnancım kalmadığı için hiç heyecanım da kalmamıştı.

— Ne oldu, ne haberi? Beni silkeledi.

— Kendine gel önce, anlatacağım. Kalktım ranzamda oturdum.

— Söyle. Kendime geldim. Gözlerimin içine baktı dik dik:

— Aslında sana bu haberi vermeyi ben istemezdim. Ama kötü de olsam, ben sana iyilik yapıyorum biliyorsun. Unutmadın değil mi, seni aynaya baktırdım, tıraş ettirip banyo yaptırdım.

Dişlerimi sıkarak mırıldandım:

— Evet, unutmadım. O çok büyük bir iyilikti. Şimdi ne var?

— Biliyor musun, sana iyilik olsun diye hanımına haber gönderip senin burada olduğunu, yaşadığını bildirmek, sana sürpriz yapmak istedim. Fakat...

Sanki üzülüyormuş havasına girip devam etti.

— İçimize sızan namussuz faşistler gidip senin evi basmışlar.

Rol sırası bendeydi. Çok üzülmüş gibi yaparak yerimden fırladım.

— Sahi mi söylüyorsun?! Eee, sonra ne olmuş? Ne olur, kalbim duracak, çabuk anlat.

Kasıtlı olarak uzatıyordu.

— Dur, anlatacağım ama insan kötü haberi kolay kolay veremiyor ki.

"Alçak" dedim içimden. "sende kötü haberi verirken üzülecek kadar insanlık var mı ki söyleyemeyeceksin?" Rolüme devam ettim:

— Ne olur çabuk söyle. Kalbim duracak! Yine gözlerime o alçak bakışlarıyla baktı.

— Biliyor musun Kaan... Sözünü keserek sordu:

— Sahi, çocuğun var mıydı? Kim bilir aklından ne şeytanlık geçiyordu. Attım:

— Var. Ben gelirken kızım bir yaşındaydı, hanımım da hamileydi.

Birdenbire kıvırmaya başladı. Demek ki çocuklarımı sorması planlarına aykırı geldi. Öyle ya, yalanı anlaşılacaktı.

— Yahu biliyorum, biliyorum ama unutkanlığımdan sordum.

— Sen ne diyecektin anlat.

— Diyecektim ki, aramıza sızan faşistler senin evini basmış, karına tecavüz etmişler.

Ellerimi yüzüme kapatıp çok üzülmüş numarası yaparak söylendim:

— Keşke bu haberi duyacağıma ölseydim. Ben fena oluyorum!

Ranzaya uzandım. Sırf üzüntümü görmek için o gün beni taş ocağına göndermedi. Ben de bir güzel dinlendim. Hayali karım sayesinde komünizmden bir gün çalmıştım.

Ahmet de arada bir geliyor, beni yokluyordu. Ağladığımı görmek istiyordu. Ben de şoke olmuş numarası yapıyordum

Alçak köpek!.

Ona olan kinim hâlâ daha bitmedi. Bütün çektiklerim bir yana, onun çektirdikleri bir yanaydı.

Ahmet bana yeni bir işkence modeli bulunca başka işkenceler aramadı. Bu arada ötekiler de yer yer işkencelere devam ediyorlar, bizi sadece üç saat uyutuyorlardı.

Ertesi gün yine aynı yere doğru yol aldık. Sandık tarlasının hizasına geldiğimizde yine baktım sandıklara. Yolumuza en yakın sandıklar yüz metre kadardı. Bir öğrenseydim bu sandıklarda ne olduğunu, bayağı rahat edecektim.

Aynı çilelerle taşları kırıp döndük... O gün on kişi öldü. Onları da orada açtığımız çukura doldurduk. Cenaze namazını kıldırmadılar. Ama Yıldırım amca üç beş kişi ayarlamış. Cenaze namazı niyetine çalışırlarken cenaze namazını kılmışlardı. "Böyle namaz olur mu?" dedim. Yıldırım amca gözleri dolu dolu cevap verdi:

— Allah dilerse olur. Günlerimiz böyle devam ediyordu. Ahmet namussuzu yine geldi yanıma.

— Sana bir şey söyleyeyim mi?

— Söyle!

— Biliyor musun, sana kötü haberi hep ben verdiğimden dolayı çok üzgünüm. Karın tecavüzden sonra hamile kalmış.

— Demek öyle. Haberi nasıl aldın? Kasıla kasıla cevap verdi:

— Biz kimiz oğlum. Bir saatte bütün dünyadan haber alabiliriz.

İçimden onun yüzüne tükürüyordum. Ne dehşet bir sadistlikti bu.

Haa unutmadan... Çin komünizmindeki sanıyorum öteki komünizmlerde de bu böyledir; fertler, fert bazındaki eylemleri çok bilinçli yaparlar. Bu bilinçlenme Müslümanlarda sanıyorum pek yok. Bir devrimci, bir olay karşısında nasıl hareket edeceğini, ne tür bir eylemde bulunacağını bilir. İslam âleminde bu böyle değildir. Gidecekler birilerine soracaklar, ne yapılacağını düşünecekler, yorumlar alınacak; sonra o fert de o konu hakkında yorum yapabilecek duruma gelecek...

Oysa komünist militanlarda bu yok. Kendi payına düşen görevi yaparlar. Ahmet milyonların içinde bunlardan sadece biriydi.

Ahmet'in sadistliği aylarca sürdü. Onun sadist planlarında karıma tecavüz edildi, karım hamile kaldı, çocuğunu doğurdu, tekrar tecavüz ettiler... Sonra karım hayat kadını oldu!.. Her zaman bir haber getirdi bana. Demek karım olsaydı böyle olacaktı.

Bir de Nayt vardı. Bu da Çinli ve tam sadist. O da başka türlü işkence ederdi. Ama hiç biri bana Ahmet'in işkencesi kadar dokunmazdı.

Bu arada, zaman zaman annemi ve ablamı düşündüğümü anlatmalıyım... Onların hayatta olduklarını biliyordum. Acaba bir gün... Acaba bir gün kavuşabilir miydik? Her zaman düşünmüşümdür bunu.

Hey gidi dünya hey! Kim derdi ki bir gün, bir zamanlar insanlığın tek kurtuluş reçetesi diye canımı adadığım komünizm beni anamdan, babamdan, yârimden, kardeşlerimden ayıracaktı! Buna imkân var mıydı?

Ah gençlik yıllarımın hayalleri ah! İmkânınız olsa da görseniz halimizi. Taş ocaklarından dönmek üzereydik. Hava kararmıştı.

Ayaklara pranga vurma faslı başladı. Cezaeviyle taş ocağının arası yaklaşık bir saat vardı.

Aklıma bir fikir geldi. Taşların arkasına saklanacak, bu
gece sandıklarda ne olduğunu öğrenecektim.

Bütün mahkumlar gitti. İyice gözden kayboldukları zaman ortaya çıktım. Hızlı adımlarla yürümeye başladım. Hava kararmış, ama gündüzü aratmayacak kadar ay ışığı vardı.

Elime bu fırsat geçtiği halde neden kaçmadığımı merak edilebilir. Hemen söyleyeyim. Büyük bir şehir alanı gibi bir alandı burası. Her tarafı yüksek elektrik verilmiş tel örgülerle çevriliydi. Her elli metrede bir de devrim muhafızları vardı. Bunu önceden biliyorduk. Kaçmaya çalışan hemen öldürülürdü. Fakat bu yolda yakalanmamın o kadar tehlikesi yoktu.

"Uyumuş kalmışım, pranga zincirine beni almayı unutmuşlar, ben de kendim gidiyorum" diyecektim. O yüzden kaçmayı hiç düşünmedim.

Yaşama umudu ölme ihtimalinden fazlaysa kişi o işi yapmalıdır.

Geldim sandıklı tarlaya. Tellerin altından geçeceğim yer yok. Tel örgünün altından toprağı kazdım. Bedenim elektriğe kapılmadan girecek kadar yer açtım ve girdim.

Sandıklara yaklaştıkça burnuma pis pis kokular gelmeye başladı. Yirmi beş otuz metre kadar yaklaştığımda öyle bir manzarayla karşılaştım ki, neredeyse kalbim duracaktı!

Yaklaştım... On adım kadar bir mesafe kalmıştı ki, kulağıma acayip sesler gelmeye başladı.

Hemen hemen sandıkların yarısından geliyordu bu sesler. Bu seslerin ne sesleri olduğunu bir türlü ayırt edemiyordum.

İlk sandığın yanına gelince neredeyse aklım başımdan gidiyordu. Bunca işkenceye rağmen gitmeyen aklım az kaldı şimdi gidecekti. Dehşetle ürperdim. Yüksek sesle;

— Ay... dediğimi hatırlıyorum.

Sonra sendeledim. Başım döndü, yere yığılıverdim. Galiba bir saat kadar geçici cinnet geçirdim. Orayı pek net hatırlamıyorum.

Gördüğüm manzaraya inanamıyordum. İki büklüm yapılmış bir insan bu sandığa tıkılmış, sandık üzerine kilitlenmişti. Sandığın üst kısmına artı şeklinde iki demir lehimletilmiş, içindeki insan ise, insanlığından eser taşımaz hale gelmişti.

Allah'ıım!... Allah'ıım!.... Allah'ım bu nasıl şey böyle!

Gördüğüm onca işkenceye dayanan aklım demek buna aynı güçlükte cevap veremedi.

Ön tarafı açık olan sandıktaki adam inliyordu.

Seslendim, beni duymadı. İkinci sandığa geçtim. Oradaki adam ölmüştü. Hatta çürümüştü bile... Çılgınlar gibi sandık sandık gezdim...

Bu sandıktaki ölmüş... Bundaki ölmüş... Bundaki can çekişiyor. Sayısını hatırlamadığım kadar sandık dolaştım.

Sonunda sağ birini bulmuştum. Onunla göz göze geldik. 0 gözlerin yorgunluğunu, yüklendiği anlamı hiçbir zaman unutamam... Kelimelerle anlatamam. Bana korkuyla bakıyordu...

— Ben de mahkumum, benden korkmayın, dedim. Gördüğüm vahşetten ötürü öylesine dehşete düşmüştüm ki, başka bir şey söylemeden dakikalarca baktım. Sonra düşündüm, bu bir rüya olabilir miydi... Epey düşündüm bunu.

Adamın gözlerine vuran ay ışığı sayesinde gördüğüm manzara karşısında artık daha emindim ki, bu insan gerçekten Çin işkencesinden geçmiş bir insandı. Ağlayarak sordum:

— Ne zamandır buradasın? Türk müsün, Çinli mi? Fısıltı halinde cevap verdi:

— Ben daha yeni geldim. Çinliyim. Bir yolunu bul da beni kurtar evladım. Ne olur. Dayanamıyorum. Bana bir iyilik yap. Boğazımı sık, beni öldür.

— Yapamam! Bunu asla yapamam! Ağlamaya başladı:

— Dayanamıyorum, ne olur bana merhamet et! Günlerdir bu sandığın içindeyim. Sırası gelen ölüyor ama ben hâlâ ölmedim.

— Seni buradan kurtaracağım. Biraz zaman geçsin. Belki nöbetçiler beni görürler.

Sandığın önüne uzandım.

— Şimdi konuşalım. Suçun neydi?

— Ben milliyetçi bir öğretmendim. Sonra devrimci oldum, Komünizm gelince beni öğretmenlikten alıp kapıcı yaptılar. Neymiş, ben sonradan devrimci olmuşum, aslım belliymiş. Bu da çok kahrıma gitmişti. Halkın içine çıkıp "komünizm büyük bir yalancıdır. Tıpkı faşizm gibi, öteki işkence yapan izm'ler gibi. İnsanlık onurunu hiçe saymaktadır" dedim.

Adam kesik kesik ve halsız konuşuyordu.

— Beni güya halk yargılayacaktı... Alıp götürdüler. İki yıldır hücredeydim. Sonra buraya getirdiler... Burada en uzun süre yaşayan on beş gün yaşıyormuş. Buranın ismi ölüm tarlasıymış... Ölene kadar ne su, ne yiyecek veriyorlar. Ne olur beni kurtar... Dayanamıyorum. Beynim erimek üzere.

Adamı dinledikçe zangır zangır titriyordum. Bu rejim ve işkence yapan diğer rejimler sadist olmasaydı, öldüreceği insanı direk öldürüp işin içinden çıkmazlar mıydı? Neden bu kadar uzatıyor ki ölümü? Sadece sadist ruhunu tatmin için; vahşete doymadığı için!...

Bu adamı kurtarmaya çalıştım. Sandığı kırmak istedim, kıramadım. Kapıdaki kilidi çabuk kırdım. Adamı oradan çıkarmıştım ama adam yürüyemiyordu. Bir saat kadar onunla uğraştım. Nihayet can havliyle yürümeye başladı. Geçtiğim telin altından geçirdim onu, sonra çıkışı tarif ettim.

— Git git, tel örgü gelene kadar dümdüz aşağıya git. Oralardan bir yer bulur çıkarsın. Yalnız dikkat et, tel örgüye elektrik verilmiş.

Düşündüm ki, eğer yakalanmazsa kaçmayı başarır. Yakalanırsa zaten öldürülecek. Öteki dünyadaki yerini bilmem ama, bu dünyadaki yerinden kurtulduğu kesindi.

Artık sandık gezemez olmuştum. Çoğu ölmüş insanlarla doluydu. Dehşet içinde, sendeleye sendeleye geldiğim yerden çıktım. Cezaevine doğru yürürken yolda düşmüşüm.

Kendime geldiğimde bacaklarımdan asılmıştım. Durmadan kamçılanıyor Hem de anama avradıma yapılmayan küfür kalmıyordu.

Ben bu kamçılardan çok, sandık tarlasında gördüğüm dehşetin etkisindeydim. Kamçıları duymuyordum bile. Yuvasından çıkmış dehşet saçan gözler... Veya hiç açılamayan gözler... İnsan ölüsünün çürümüş hali!...

Kimseye de anlatamıyordum gördüklerimi... Sadece “beni dinleyin" diye bağırdım, "beni dinleyin!"

Ahmet geldi yanıma. Sakız çiğneye çiğneye sordu:

— Kaancığım, bir şey mi var?

Çıldırmıştım âdetâ. Aklıma gelen her şeyi söyledim sonra da devam ettim!

Ulan köpek!... Ulan namussuz!... Ulan onun bunun çocuğu! Eğer bunun hesabını ben sana sormazsam, sen bana istediğin her şeyi söyle!

Asılı olduğum halde bakıyordum ona. Ne de çirkin oluyor sakız çiğneyen erkek. Birde cak cak ettirmez mi. Yıllar sonra bile o sakız çiğneyişindeki iğrençlik gitmedi gözlerimin önünden, o iğrenç ses silinmedi kulaklarımdan.

Artık sinirlerim öyle hale gelmişti ki, dayanamamıştım. İlk defa acze düşüp ağladım:

Benden ne istiyorsun Ahmet? Artık ben her türlü işkenceye razıyım ama seni görmeye asla razı değilim! Dayamıyorum, seni görmeye dayanamıyorum!

— Peki neredeydin?

— Uyumuş kalmışım. Pranga grubu beni görememiş. Ne yapayım? Gece yarısı uyanınca durumu anlayıp buraya doğru geliyordum ki yolda düşmüşüm. Benden ne istiyorsun kahpenin dölü!?

Ard arda kamçıları indirdi ama ben yine acı duymadım. Gece gördüklerimin etkisiyle ağladığım halde şimdiki acıyı bahane ediyordum.

Saatlerce dövdüler beni. Sonra koğuşa getirmişler. Ayaklarım şişmiş, elim yüzüm şişmiş...

Ben bu işkencenin acısını atamazken, yanıma yine Ahmet gelmesin mi? Onu görünce birdenbire ayağa fırladım.

— Allah belânı versin köpek! Sen yine mi geldin?

Birdenbire üzerine atılıp var gücümle onu yere serdim. Üzerine oturup arka arkaya yumruklarımı suratına indirdim.

— Al sana şerefini satan köpek, al sana satılık alçak!

Aslında bunlara köpek derken üzülüyorum. Hiçbir köpek bunlar gibi alçak değildir. Hatta alçak köpek hiç yoktur. Fakat hıncımı alamadığım için onlara köpek demeye alışmışım.

Onu zor aldılar elimden.

Biraz rahatlamıştım. Bunun bedelini çok ağır ödesem de onu dövdüğüme pişman olmadım.

Yerden kalktı. Mahkûmlara baktı. Kin dolu ifadeyle söylendi:

— Biz Kaan'la anlaşmıştık, güreşecektik. Habersiz aldı beni altına. Yoksa cesaret bile edemezdi.

Gururundan bu yalanı söylemişti. Yanıma gelip kulağıma fısıldadı:

— Bunun hesabını sana çok acı bir şekilde ödeteceğim. O yüzden şimdilik keyfine bak sen.

Yüzüne bakıp tükürdüm suratına... Ama o yine sakızını çiğneye çiğneye baktı suratıma.

— Zavallı. Sana yapacaklarımı bilsen bunları yapmazdın.

Biliyordum. İntikamı büyük olacaktı.

Ama her şeye razıydım. Onu gönlümce yumruklamıştım ya, şimdilik gerisi önemli değildi.

Bir hafta taş ocağına gidemedim. Beni hücreye attılar. Karanlık, beton hücre bana sayfiye yeri gibi gelmişti. Yatıp bir güzel uyku çektim.

Bir hafta sonra yine taş ocağına götürdüler.

Orada ikinci muhafız Li'yi bir yerde yalnız yakaladım. Kendisinden rica ettim:

— Ben sizde asil bir ruh hissediyorum. Siz kimseniz lütfen bana söyleyin.

Sağına soluna baktı. Kısık bir sesle cevap verdi:

— Gel, sana anlatayım... Benim de anlatmaya ihtiyacım var.

Mahkûmlardan epey uzağa gittik. Beni kamçılıyor, güyâ ben de bağırıyordum. Anlatmaya başladı:

— Ben... Ben profesörüm... Komünizm geldikten sonra beş yıldırma politikası hakkında birkaç kelime söyledim... Beni buraya memur tayin ettiler. Profesörlüğümü de elimden aldılar. Buralara dayanamıyorum. Ama komünizmin ağına düştüm bir kez. Bazıları halk meydanlarında istediklerini söyleyip iksir içiyorlardı sırf bu rejimin eline düşmemek için. Ben profesördüm, onlar sıradan halktı; ama onlar benden daha çabuk anlamışlar komünizmin ne olduğunu. Komünizm zulmü kanunlaştırmadı... Yasalara koymadı. Ama zulüm kanunlarını insanın benliğine, karakterine yerleştirdi. İşte dünyanın anlamadığı nokta burası!...

* * *

Dört arzu

Komünizmin temel ilkelerinin nezdinde din bir afyon niteliğindedir. İnsan haklarına son derece saygılı olan İslam dini bile, Yahudilik, Budistlik gibi dinlerle ayni kefeye konur.

Bâtıl dinlerdeki bütün uydurmaları İslam dinine de yükler ve komünizmin gözünde bütün dinler aynı şeydir.

"Galile'yi yargılayan Kiliseydi" demez. "Dindi" der. Böylece bütün dinlere paylaştırılır Engizisyon mahkemelerinin yaptıklarını.

Gördüğüm olayları yıllarca tahlil etmeye çalıştım.

Yüzlerce doktor, profesör gördüm. Mahkum edilmişti. Onlarla beraber aynı işkenceye maruz kalmıştım. Mahkumların çoğu tabi Müslümanlardı.

Beni asıl hayrete düşüren şey, devrime emek vermiş nice devrimciler vardı. Yıllar sonra öğrenecektim ki, "Hakka nankör olana kul yaranamazmış".

Allah'a karşı nankördü komünizm. O yüzden ona kendi taraftarları bile yaranamıyor, onlar da korku içinde yaşıyorlardı.

Muhafız Li fırsat buldukça bana anlatırdı:

— Milliyetçilikte de aşırı giderdim... Irkımdan olmayanı insan yerine koymazdım. Sonra komünizmi araştırdım. Gördüm ki yanlış yoldayım. "Komünizm insan haklarına en saygılı rejim" dedim. Gece gündüz çalıştım. Hatta bir keresinde, bu meşgale arasında karımın doğum yapacağını bile unutmuştum. Sürekli toplantılarımız vardı. Ben aydın bir profesör olarak Öğrencileri aydınlatacaktım. Ancak Komünizm geldikten sonra bana zulmedenler, o zamanlar beni alkışlıyorlardı. "Milliyetçi profesör devrimci oldu" diye benim adımı her yerde kullanıyorlardı. Fakat sonuç ortada.

O da aldanmıştı komünizmin renkli vaatlerine. Pişmandı milyarlarca kez. Fakat pişmanlığın fayda vermediği bir şey de komünizmdi. Duyguya hiç Önem vermeyen, zerre kadar özgürlüğü olmadığı halde her zaman Özgürlükten bahseden komünizm, hâlâ dünya Müslümanlarının bilmediği bir sebepten dolayı yaşıyor... İşte ben o sebebi buldum.

* * *

Bazen aklıma sevdiğim Aybalam geliyor. Şimdi nerededir acaba? Ona bir şiir yazsam da göndersem.

Geldi kara bir hortum
Senden kopardı beni
Aldı götürdü bilinmezlere
Bilsen nasıl özledim seni

diyebilsem... Hayallerimde hep onunla konuşuyordum zaten.

Fakat Turgut'un aklımı meşgul ettiği kadar hiç kimse beni meşgul etmiyordu.

Ahh! Bir kez dünya gözüyle görsem onu. Dünyadayken insan dünya gözüyle görmek istiyor. Demek ki ahirette de ahiret gözümle görmek isteyeceğim.

Eh... Ne yapayım. Bu dünyada onu göremezsem, ahiret gözümle görmeye de razıyım.

Yakıyor içimi Turgut. Bu ateş yanardağların ateşine benzemeyen çok farklı bir ateş.

Babamı öldürttü! Annemi ve ablamı başka beldelere göndertti! Ocağımızı söndürdü! Ah Turgut, bunu nasıl yapabildiğini bir bilsem. Sana bir kez sorabilsem:

— Şimdi nasılsın Turgut? Derimi kendin yüzmedin, başkasına sipariş verdin. Memnun musun Turgut?

Ah, bunu bir sorabilsem.

Koğuşta herkes ölüler gibi ranzaya yapışık. Yine ölenler oldu. Sabah kalkınca ranzalardan cesetleri topluyor, onları büyük bir el arabasına atıyoruz. Tıpkı çöp atar gibi... Sonra alıp götürüyorlar bu cesetleri.

Meğer bu cesetlerden bizim için sabun yapılıyormuş. Aman Allah'ım! Bu vahşi insanlar nasıl Cehennem zebanilerine benzetilir. 0 zebaniler bir melek ve onlar suçlulara ceza verirler. Suçu olmayan bir tek kişiyi dahi cezalandırmazlar. Öylesine adalet sahibi olmayan bu alçaklar, o zebanilere nasıl benzetilir aklım almıyor.

Şimdi hatırlıyorum bazı sahnelerin anlamını. Taş ocağında ölenleri bazı muhafızlar orada gömdürmezler, onları illâ cezaevine kadar bize taşıtırlardı. Biz de bize ceza olsun diye böyle yapıyorlar derdik. Meğer sebep sadece bize ceza vermek değil, onları sabun yapmakmış.

Allah'a şükürler olsun, Tuğrul amcayı sabun olmaktan kurtarmıştık.

Ahmet'i düşünüyorum. Acaba bana nasıl bir ceza verecek? "Senden intikamımı alacağım" demişti. Acaba nasıl bir intikam alacak?

Beni önce iki ay hücreye koydurdu. Bu hücre belime kadar suyla doluydu. Tam iki ay kaldım orada.

İnsanın ne kadar dayanıklı bir yapıda olduğunu Çin işkencesinde anlamıştım. Aslında gerçek adı "Çin İşkencesi" değildir bu işkencenin. "Dinsizlik işkencesidir". Adına Çin işkencesi deyince sanki öteki dinsizler böyle işkence yapmazmış anlamı çıkarmayın sakın.

Zaman zaman beni belime kadar su dolu hücreden kuru hücreye alırlardı. O zaman o hücre bana saray gibi gelirdi.

Bu fasıl da bitti.

Sonra Filistin askısına aldılar. Bu askının adı neden Filistin askısı?

Hikâyeye göre, Filistinliler Yahudileri bu askıya asmışlarmış. Kahpe yalancılar. Halbuki tam tersi: Yahudiler Filistinlileri askıya asmışlar. O İsrail Yahudi'sinin sadisti işkence yapar. Fakat hangi Müslüman böyle işkence yapar? Yapmışsa o İslam'a aykırı hareket etmiş olur ve bu hareketi İslam'ı bağlamaz. O işkenceci de İslam'ı temsil eden bir Müslüman olamaz. Fakat ne kadar işkence yaparsa yapsın, o insan devrimci de olabilir, devrimi temsil de edebilir.

Biliyorum, bazı devrimciler bana küfredip bunların tersini savunacaklar. Hemen sormak isterdim. Hanginiz komünizmi benim kadar yakından gördünüz? Hanginiz canlarınızı ona kaptırdınız? Hanginiz çektiğimi çektiniz de komünizmi benden daha iyi tanıdığınızı söyleyeceksiniz? Sizin anlattıklarınız var ya... Ben onlara gülüp geçiyorum gençler... Haklı değil miyim sizce?

Bu Filistin askısı denilen askı, ki bu ismi sanıyorum Yahudiler taktı, bana dinlendiren bir yer gibi geldi. Öteki çektiklerimin yanında tabi.

Filistin askısı ismini koyanlara sormak isterdim, o işkence kuyularının adı ne? O içine insan tıkılan sandıkların, o sulu hücrelerin?... Dahası taraklanan... İnsanı tarayan, derisini yüzen taraklar... Bunlara "Çin tarağı", "Çin kuyusu" diyemezsiniz. Bunların hepsi Sovyet Rusya'da da yaşanmış.

O halde bunların ismi komünist işkence aletleri midir? Hayır. Bunların hepsinin ismi "dinsizlik işkencesidir". Zaten komünizm de bir dinsizlik türüdür. Hiçbir işkence Allah'ın gönderdiği dinlerden doğmamıştır. Zira Allah bütün hak dinlerde işkenceyi kesin olarak haram kılmıştır. Muhatabı kim olursa olsun, haram... O yüzden İslam dinini daha çok seviyorum. En büyük düşmana bile işkenceyi yasak ediyor.

Ahmet, ben askıdayken yine geldi. Baş aşağı asılmıştım. Ayaklarım iyice gerdirilerek ayrı ayrı demirlere bağlanmıştı.

Orada kemiklerimin kırılmamasının annemin sütüne borçlu olduğumu düşündüm. İki buçuk yıl emzirmiş beni. Böylece kemiklerim çok güçlenmiş.

Ah benim garip anam ah! Seni bir kere görebilsem, seni bir kere koklasam da sonra sana söylesem:

— Sütün beni dinsiz olmaktan kurtaramadı. Ama kemiklerimi kırılmaktan kurtardı. Bana o kadar süre süt verdiğin için sana teşekkür ediyorum can anam!

Ahmet yine aynı soruyu sordu:

— Nasılsın Kaan?

Aklıma gelen her türlü hakarette bulunduktan sonra ilave ettim:

— Hayatta üç arzum vardı, şimdi dört oldu. Bunların en keskini Turgut'u görmekti. Ama sen Turgut'u aştın. Şimdi en büyük arzum seni gebertmektir!

Kahkaha ile güldü.

Çektiğim bütün acılar bir yana, Ahmet'in "nasılsın Kaan?" diye sorması bir yanaydı. Belki buna inanamayacaksınız ama bu böyleydi işte.

Filistin askısı denilen askıya belirli aralıklarla tam bir yıl asıldım. Ahmet bana toplam iki yıl işkence çektirmişti. Böylece, hâlâ adını ve beldesini öğrenemediğim hapishanede altıncı yılımı doldurmuştum.

Bir gün Ahmet yine köpeklerine emir vererek kollarımdan tutturup kuyunun başına gönderdi. Ahmet'in ağzında sakız vardı. Elinde cop, emir veriyordu. Aynı şekilde kalın demirlere basarak kuyunun orta yerine geldim.

Gece yarısı olmuştu. Ahmet muhafız Li ile kuyunun başına geldi. Onu karşımda görür görmez hemen kenara çıktım. Yıldırım hızıyla Ahmet'i tuttuğum gibi kuyuya attım.

Aşağıdan çırpınıyor, "kurtar beni Li, kurtar beni" diye bağırıyordu. Onu doyasıya seyrediyordum. Demek ki bende de bayağı sadistlik varmış. O çırpındıkça ben zevkten dört köşe oluyordum.

Yukarıdan aşağıya seslendim.

— Nasılsın Ahmet? Pardon, Loh? Herhalde çok iyisindir. Lağım fareleri iyice acıkmış olmalılar, etin onlara iyi gelir köpek!

Çok geçmeden Ahmet ölmüştü. Li'ye baktım. Gülümseyerek cevap verdi:

— Ben bir şey görmedim, sen bir şey mi yaptın? Koğuşa gelip yattığımda keyifli bir uyku uyumuştum.

Neydi bana çektirdikleri! Hâlâ ona olan kinim sona ermiş değil. Bir türlü onu benliğimden atamadım.

İlk işim, olup biteni Fatih'e anlatmak oldu. Fatih sevincinden oynamaya başladı. Ahmet'in yokluğunu iki gün kimse fark etmedi. Kuyuda görseler de tanıyamazlardı. Belki de bir başka mahkumun düştüğünü sanacaklardı.

Bir ara gelip koğuşta sordular. Beni bir korku aldı. Acaba Li beni ihbar eder miydi? Bana numara yapmış olabilir miydi?

Korkum her geçen gün arttı. Sonunda kendime teselli verdim:

— Aldırma Kaan. O köpeği temizledin ya, ölsen bile buna değer.

Oh be... Rahatladım.

Her tarafta aradılar, ama Ahmet'i bulamadılar. Rahatladım diyorum ama, hafiften hafiften korkmuyor da değildim. Bu korkumu Li'ye açtım. Beni teselli etti:

— Korkma, ölsem de söylemem.

Gerçekten de söylemedi. "Demek Çinlilerin de namuslusu varmış" dedim. Tabii ki vardı. Ama ben bir zamanlar namuslu Çinlinin olmadığına inanmıştım.

Fatih fırsat buldukça bana sarılır, "ağbi, ver elini öpeyim" derdi. O da muhafız Tenke'ye takmıştı. Tenke Fatih'in sinirine dokunuyordu. Bir gün yanıma gelip ellerimin ikisini bir öpmeye başladı:

— Ağbi, sağ elini Ahmet için öptüm. Sol elini de Tenke için öpeyim, onu da hallet ne olur.

Gülüştük.

Hayret... Yıllar sonra ilk defa böyle neşeli gülebilmiştim.

Burada altı yıl daha kaldım. Bin kişilik koğuşta yüz kişi kalmıştık. Gerisi işkenceye dayanamayarak ölmüştü. Bu rakam sadece bizim dev koğuşta ölenlere aitti. Öteki koğuşta ölenleri de katarsak, bu, binlerce insanın sabun yapılmış olması demekti.

Hey gidi halka huzur verecek olan komünizm hey! Halkı sabun yapacakmış meğer.

Bu yıllar içinde sadece üç defa tuhaf bir şekilde muhakeme edildim; hepsi oydu. Mahkemeye çıkarsalar bile fark etmiyordu ki.

Çünkü hakkınızdaki ihbar hem delil, hem sonuçtu.

Dinsiz düzenlerin hukuk ve yargı anlayışlarının özeti işte buydu. İhbar edilmek demek, ayni zamanda mahkemen de bitmiş demek oluyordu.

Halk mahkemeleriymiş. Güldürmeyin beni...

* * *

Ateşten doğan ateş

1953 yılında girdiğim cezaevinde, 1969 yılına gelmiş, ama onca işkenceye rağmen hâlâ ölmemiştim.

Beni ve birçok mahkumu bu korkunç cezaevinden alıp Urumçi Birinci Hapishanesine götürdüler.

Her halde artık işkence görmeyecektim. Oraya gidince çok şaşırdım.

Beni otuz kişilik bir koğuşa attılar. Hayret! Bu koğuşta kadın erkek karışık kalıyordu.

Burada dev koğuşlar yoktu. Fakat şartlar aynıydı.

Yine açlık.... Yine sefalet... Yine kamçı... Yine taş ocakları... Yine tahmin edilemez işkenceler...

Koğuşta zina suçundan yatan kadınlar vardı. Ama yirmi bir yıllık hapis hayatım boyunca zinadan yatan erkek görmemiştim.

Kadınların içinde bir genç kız dikkatimi çekti.

Bu genç kız öteki mahkum kadınlara hiç benzemiyordu.

"Kadın-erkek eşitliği olduğu için kadın erkek koğuşu ayırmaya gerek yok"muş!

Bir ölçüsü olmayan istekler, mutlaka bir yerlerde tıkanmak zorundadırlar. İşte kadın-erkek eşitliği konusunda sınırlar tespit edilemediği için tam eşitlik yapılıyordu.

Beş kadının adını unutmadım. Bunlar Sacide, Maynur, Aygül, Melike ve Sevimgül'dü.

Sevimgül çok farklıydı. Ağırbaşlı, erkeklerle lâubali olmayan, işkence çekmekten gelip işkence çekmeye giden, kültürlü ve çok güzel bir kızdı.

Bir kez ona suçunu sordum. Tuhaf tuhaf baktı bana. Anlamlıydı cevabı:

— Bu rejimde doğmak bile suçtur!

Çok güzel ve dolu dolu olan bir cevaptı. Ama ben teferruatlı bilgi istiyordum.

Yıllar sonra ilk defa bir başkasını bu kadar merak etmiştim. Sevimgül'deki güzel ahlâk bunun en önemli sebebiydi. Fakat bana yüz vermiyordu. Haklıydı tabii. Kim bilir, yıllardır bu cezaevinde ona kaç kişi aynı soruyu sormuştu.

Ben biraz biraz kendime gelsem de Turgut'u unutamıyordum. Yanıyordu içim. Onu görmeden ölmek istemiyordum.

Burada bir ayna bulup kendime baktım. Zavallı ben. Ne hale gelmişim.

Bir kış daha bastırmıştı!

Kadın-erkek ayırımı yapmadan ki modern ideolojiler kadın erkek ayırımı yapmazlardı(!), bizi uzaklara götürüp akşama kadar çalıştırıyor, sonra zindana geri getiriyorlardı.

Bu defa ayaklarımızda pranga denilen illete ilâveten ağır demirler de vardı. Soğuktan da üşüyorduk.

Bir gün yine sıra olduk... Prangalanmayı bekliyorduk. Sırayla prangalarımız vuruluyordu. Birdenbire bir yetkili gür bir ses tonuyla bağırdı:

— Sıraya girin! Cezaevi müdürü mahkum teftişine çıkmış, buraya geliyor.

Zaten sıralıydık, ama bu sefer daha dikkatlice dizildik. Tek tip elbiselerimiz vardı. Neyimizi kontrol edeceklerdi bilemiyorum. Sıra halinde epey bekledik.

Geldi cezaevi müdürü.

Ben hiç oralı bile değilim. Sıranın bir başından başladı, mahkumlara göz gezdirerek bize doğru geliyor.

Sertmiş cezaevi müdürü. Yüzü hiç gülmezmiş. Duyardık mahkumlardan.

Müdür benim hizama geldiğinde, hepimize birden nasılsınız?" diye sordu, O anda buz kesmiştim.

Bu ses... Bu ses Turgut'un sesi! Aman Allah'ım! Bana dayanma gücü ver!

Baktım gözlerine. Evet evet, epey yaşlanmıştı ama oydu. Beni korkunç bir titreme aldı. Neredeyse düştüm düşeceğim.

Aman Allah'ım! Ben şimdi ne yapayım?

Kendimi ne kadar sıkarsam sıkayım, gözlerim durmuyor, devamlı gözyaşı döküyor.

Kahrolmayası gözler. Şimdi bunun sırası mı? Durun, beni ele vermeyin.

Ağlarken dikkatini çekip beni görmesin, tanımasın diye kafamı çevirdim.

Yüzlerce mahkumun yüzünün müdüre dönük olduğu yerde bir kafanın arkasının görünmesi, haliyle dikkati çekiyordu.

Beni fark etti.

— Hey, sen! Neden başını bizden çeviriyorsun?

Tekrar yüzümü döndüm. Beni tanımadı. Ama ağladığımı fark etti. Nasıl ağlamasaydım. Kardeşimdi o benim. Sonra canileşmişti. Şimdi de bu caniliğinin ücretini böyle alıyordu.

Onunla geçen günlerimizi düşündüm. Ne güzel çocuklardık öyle. İki candan dost ve arkadaş. Geldi komünizm, aramıza girdi ve karşımda duran bu adam bana yirmi yıldır işkence çektiriyor. Annesini babasını da sattı! Meğer karşılığında cezaevi müdürlük makamı varmış!

Bir anda anılara dalıp gitmiştim. Hatırlarım, bir gün çektirdiğimiz resimlere bakıyorduk. Resimde ondan biraz uzak durmuşum. Bana kızmış; "neden benden uzakta durdun. Bu resmi yırtmak istiyorum" demişti. Böyle günler geçirmiştik biz onunla. Her şey bir yana, nasıl bu hale geldiğimize ağlasam yine yeterdi. Halbuki ağlamak için sebeplerim öyle çoktu ki.

Ağladığımı fark ettikten sonra iyice yaklaştı bana. Sert bir ses tonuyla sordu:

— Sen! Neden ağlıyorsun? Başımı öne eğdim. Hiddetlendi:

— Cevap ver, neden ağlıyorsun? Yaşlı gözlerimi taa gözlerinin içine diktim. Bir müddet baktım ona. Sonra yüksek sesle cevap verdim.

— Benim ağlayacak sebeplerim çok var. Size hangisini anlatayım?

Gözlerinin içine öyle derinlemesine bakıyordum ki, kendimi gözlerinden alamıyordum.

O da dikkatlice bakıyordu bana. Birden rengi sarardı... Şaşkın şaşkın tekrar baktı. Tekrar tekrar devam etti bakışları. Sanki donmuş gibi durdu bir müddet. Sonra sordu:

— Senin adın ne?

Göz yaşlarım yağmur gibi akarken cevap verdim:

— Kaan, efendim. Şaşkına döndü.

Kendisini tanıtamazdı. Benim mahkum olmam ona zarar verebilirdi. Birdenbire emir verdi:

— Tamam. Götürün bunları. Biz epey gittikten sonra dönüp ona baktım. Aynı yerde put gibi duruyor, öylece bana bakıyordu.

Koğuşa geldiğimizde kendimde değildim. Turgut hâlâ karşımda duruyordu sanki. Onu tenha bir yerde görmek ve hayalimdeki soruyu sormak arzusu daha da büyüdü içimde.

— Şimdi nasılsın Turgut? Bu soruyu ona mutlaka soracağım.

Turgut'un acısı bir başka ateşle yaktı beni. Daha sonraları hep düşündüm:

"Acaba, Müslümanlar neyi yapmadılar da komünizm doğdu?!"

* * *

Sevimgül deydi gözlerim. Zavallı kız! Ne suç işlemişti de buradaydı acaba?

Mahzun duruşu, genç yaşta yüzüne inen çizgiler vardı.

Taş ocağında da ona bakıyordum bazen. Erkeklerle eşit şartlarda çalışıyordu. Dinsizliğin sağladığı eşitlik içinde...

Bir yolunu bulup yine sordum:

— Sen devrimci miydin?

— Komünizm geldikten sonra kimin başka bir şey olma hakkı vardı ki?

— Şu suçunu hâlâ anlatmayacak mısın?

Koğuşta Müslümanlar çoğunluktaydı ve benim Sevimgül'e başka bir niyetle yaklaştığımı düşünüp uyaranlar oluyordu.

Bitiyorum Müslümanların bu yönüne. Bir kadına sarkıntılık yaptıklarını zannettiler mi, kendi kız kardeşlerine sarkıntılık yapılmış gibi sahiplenirler. Müslüman ruhu eğer gerçekten Müslüman'sa, dünyanın her yerinde aynıdır.

Sevimgül'ün, benim temiz niyetimden şüphesi kalmamıştı artık. Bir yıl sonra "peki ağabey" diyerek anlatmaya başladı:

— 1943 yılında Doğu Türkistan'ın Urumçi şehrinde dünyaya gelmişim.

İlkokulu aynı şehirde Tatar dilinde okudum. Orta ve liseyi Uygur dilinde bitirdim. Doğu Türkistan Tıp Fakültesinde okumaya başladım.

Çinlilerin çoğunlukta olduğu yerdi. Bizim yemeklerimizle onların yemekleri aynıydı. Baktık, yemeklerdeki etin rengi çok beyaz. Sorduk arkadaşlarla:

—Bu etin rengi neden beyaz? Yetkililer cevap verdiler:

— Domuz eti beyaz olur. Midemin allak bullak olduğunu hissettim.

Biz İslam'ın diğer emirlerini bilmesek, gereğince amel etmesek de, domuz etinin haram olduğunu çok iyi biliyorduk.

Doğu Türkistanlı on iki Öğrenci bir araya geldik. Dedik ki:

— Bu böyle olmaz. Hakkımızı arayalım. Bize ayrı yemek verilsin.

Aktif ve korkusuz gençlerdik. Sonra, neden korkacaktık ki? Komünizm, faşizm değildi ki, korkacak ne vardı? O, halkın isteklerini dinlerdi. Asıp kestikleri vardı ama, onlar vatan hainleriydi. Rus casuslarıydılar. Biz ise sıradan insânî haklarımızdan birini istiyorduk. İman zerre kadar da olsa, gereğini yaptırıyordu. Fakülte yönetimine başvurduk, olmadı. Biz de "özgürlükçü rejimde dernek kurup hakkımızı alırız" dedik ve derneği kurduk. Gayemiz sesimizi devlete duyurmaktı.

Başkanımız Abdülaziz isminde bir Uygur Türküydü. Bu genç çok aktif biriydi.

— Biz Türklere kimse domuz eti yediremez, derdi.

Gerçekten Türklerden hiç kimse ki bu diğer ırklar için de geçerli, dinsizleşmedikçe domuz eti yemezler.

Ben hep düşünmüşümdür.

Domuz eti haramdır diyen de Kuran'dan âyettir, içki içmeyin, zina yapmayın, adam öldürmeyin, namazınızı dosdoğru kılın, zekatınızı hesaplayarak verin emri de ve diğerleri de Kuran'dan birer âyettir. Neden acaba domuz eti yasağına riayet edildiği kadar Allah'ın öteki emirlerine riayet edilmez? Bunun cevabını hâlâ bulamadım.

On iki arkadaşla kurduğumuz dernekte ben de aktif görev aldım. Kendi aramızda övünüyorduk:

— Komünizm bir başkadır. Faşist bir rejimde olsak bu derneği kuramazdık.

29 Nisan 1963 yılıydı. Fakültede bir koşuşturma vardı. öğretim görevlileri telaşlıydı.

Meğer bütün okullara emir verilmiş. Hepimiz bu tarihte meydana götürüldük. Binlerce Öğrencinin gözü önünde bir konuşmacı mikrofonu aldı ve bütün öğrencilerin duyacağı şekilde konuşmaya başladı:

— Sevgili yoldaşlar! Faşizme karşı alternatif rejim olarak komünizm doğdu. Fakat komünizme Sovyet Rusya kara leke sürdü. Sovyet Rusya komünizmi uygulamadı, uygulayamadı. Komünizmin gerçek yönünü dünyaya biz, Çin Halk Cumhuriyeti gösterecek ve bu rejim sizlere emanet edilecektir. Yarının büyükleri, yöneticileri sizler olacaksınız ve sizler sayesinde komünizm altın çağını yaşayacak. Faşist Ruslar bunu yapamadı ama siz yapacaksınız! O yüzdendir ki, işte o yüzdendir ki Ruslar bizi çekemiyor, aramıza casus gönderiyorlar. Bu casuslar yurdumuzu satıyorlar... Ruslara vermek istiyorlar yurdumuzu. Aranızdan da bazı hain alçakları bulup onları satın alıyorlar.

Biz bunları dinlerken nefretle dolmuştuk. Bu öğrenciler nasıl yurdumuzu Ruslara satarlardı?

Komünizmin yönetimi altına girmekle aslında Çinlilere satıldığımızın farkında bile değildik.

Konuşmacı sordu:

— Bu vatan hainlerinin cezasını verelim mi? Hepimiz birden bağırdık:

— Verelim. O namussuzları cezasız bırakmayalım!

— Peki o halde, şimdi bunların isimlerini okuyoruz.

Şaşkınlıkla dinledik isimleri. Bunlar bizim isimlerimizdi ve biri de bendim tabii.

Orta yere aldılar bizi. Bizimle Öğrencilere gözdağı vererek hem zalimliklerini, hem de acizliklerini sergiliyorlardı.

Ellerimizi ayaklarımızı bağladılar. Her birimizi ayrı ayrı arabalara koyup, bizi Rus casuslarının yakalayan kahramanlar edasıyla götürdüler.

Sevimgül bunları anlatırken gardiyan koğuşa girince konuyu kapattı.

— Devamını sonra anlatırım Kaan ağabey, dedi.

Meraktan çatlıyordum. Acaba ona nasıl işkence uygulanmıştı? Bu alçak rejim işkencede de kadın erkek eşitliğine riayet ediyor muydu, yoksa kadına daha ağır cezalar mı veriyordu?

Bu arada koğuşumuzdaki İsmet amcayla sık sık konuşuyorduk. Ona açılmak istiyordum. Çok şirin, mükemmel bir insandı. Has Müslüman'dı. İslam'ın emirlerini o kadar güzel anlatıyordu ki, onu dinlemeye doyamıyordum.

Turgut canımı çok fazla sıktığı için her fırsatta İsmet amcaya gidiyordum. Meğer İsmet amca da imammış. Şu cezaevinde en çok gördüğüm mahkum imamlar ve öğretmenlerdi.

— İsmet amca, dedim, içim içime sığmıyor... Çatlıyorum İsmet amca. Üç gündür buralar daha sıkıcı geliyor bana. Bundan sonra nasıl işkence çekeceğimi de hiç bilmemek beni daha çok sıkıyor.

Çok farklı bir insandı İsmet amca. Bana anlamlı anlamlı baktı:

— Her şeye rağmen yaşamak bir nimettir. Sabret ve bu nimeti değerlendir.

Sonra devam etti:

— Sahi! Senin yaşamaktaki faydan nedir? Anlayamamıştım.

— Ne demek istiyorsun İsmet amca?

— Diyorum ki, yaşamak insana kar vermeli. Senin karın nedir?

— Düşündüm. Bu sözden neyi anlamalıydım acaba?

— Yani bana öl mü diyorsun?

— Hayır. Yaşamanın faydası nedir, diyorum.

— Bilmem. Ölmemek için yaşamaya çalışıyorum.

— İyi de, öldüğün zaman yaşadığın bu hayatın sana bir faydası olacak mı?

— Muammalı konuşuyorsun İsmet amca, seni anlayamıyorum.

— Demek istiyorum ki, sen neden Allah'a dönmüyorsun? Allah'tan uzaklaşmanın bedelini hep beraber gördük. Daha başka bedeller mi görmek istiyorsun?

— Ben her zaman "Allah" derim. Kalbim hiç durmadan her nefeste "Allah" der.

— Peki, aynı kalbin sana, "namaza başla, günde beş vakit de secdede Allah de" demiyor mu?

Şaşırmıştım.

— Aslında haklısın İsmet amca. Tuğrul amcamın öldüğü gün ben de düşündüm bunu. Bilemiyorum neden, namaza başlamadım. Aslında Allah'ımı çok seviyorum, belki günde yüz bin defa "Allah" diyorum kalbimden.

Güldü.

— Güzel bir şey. Ama keşke yüz bin defa Allah deyip namazını geçirmektense, beş vaktini kılıp yüz defa Allah deseydin daha kârlı olurdun. İnsan her gün binlerce kez Allah'ı anar da, günde beş vakit Ona secde etmez mi Kaan? Bu ne uzaklıktır böyle? Allah'ını seven Ona secde etmeden nasıl kul olur?

Çok etkilenmiştim. Ne güzel söyledi: "Allah'ı seven, Ona secde etmeden nasıl kul olur?" Evet, düşünmeye başladım. Ben gerçek kul değil, sahte kulum.

Hemen o gün.namaza başladım. Namazdan sonra doya doya dua ettim:

— Yâ Rabbi. Geç de kalsam huzuruna geldim. Çektiğim işkenceleri, işlediğim cinayetlerin bedeli kabul et. Beni de lütfuna al Allah'ım!

İçimde tarifi imkânsız bir sevinç başlamıştı. Ama Turgut aklıma gelince bu sevincim kalbimde düğümleniyordu. Ah Turgut ah!... Ne uğruna yaktın bizi?

* * *

Bir gün kendi kendime düşündüm, şu durumumuzda bir filim çevrilmiş miydi? Hiç böyle bir kabus gören olmuş muydu? Yoo! Kabusların bile aklına böylesine acı veren sahneler gelemezdi

* * *

Taş ocağından geliyorduk bir akşamüstü. Özel cezaevi cipi karşımıza çıktı. O bize doğru gelirken yana çekildik.

cip benim hizama geldiğinde içine baktım. Turgut donmuş halde bana bakıyordu. Bende ona baktım.

Yine dökülmeye başladı göz yaşlarım.

Hem ona bakıyor, hem de kendi kendime konuşuyordum:

— Neden öyle bakıyorsun Turgut? Beni böyle görmek sana acımı veriyor, zevk mi? Ah bir anlasam bunu! Bak Turgut bak. Sen bakmayacaksın da bana kim bakacak?

Taa derinden yanıyordu kalbim. Onu her gördüğümde böyle titreyecek, böyle kahrolacaksam, bu işkence Ahmet'in işkencesini aratır bana.

Dayanamıyorum Allah'ım. Turgut'u göremeyeceğim bir yere götür beni!

Turgut'un gözlerindeki ifade yakıyor beni. Acaba benim gözlerimin ifadesi ona ne yapıyor? Benim ciğerimin yandığı gibi yanıyor mu acaba?

Ben de ne saçmalıyorum böyle? O baba katilinde öyle yürek olabilir miydi?

Günler sonra bir gece koğuşta yatsı namazını kılıyordum. Birdenbire, mahkumlar arasında bir telaş fark ettim. Birisi seslendi:

— Müdür geldi, kalkın hizaya geçin!

Namazımı bozmadan devam ettim. Onun yanıma kadar geldiğini fark ettim. Arkadaşlara söylendi:

— İçinizde namaz kılanlar var demek ki. İyi iyi, biz kimsenin namazına karışmayız. Devam edin...

Sonra çekip gitti.

Ses tonunu tahlil ettim ama sesi hainceydi. Pişman olan insanın sesindeki kulak dinlendiren ahenk, incelik ve yumuşaklık yoktu.

Böyle geçiyordu günler. Her gün onu görme stresi beni perişan ediyordu. İnanılmaz bir işkence geliyordu bana...

Bu Ahmet'in işkencesini geçti Allah'ım. Beni buralardan götür. Turgut'un gerçek bir faşizm olan komünist rejimin bekçisi olarak karşıma geçmesine tahammülüm yok! Turgut'u görmeye tahammülüm yok.

Cezaevi müdürlüğüne bir dilekçe yazmak istedim. Gardiyandan kağıt rica ettim, getirdi. Kalemi kağıdı elime aldım, yazacağım.

Aman Allah'ım! Yazı yazmayı unutmuşum. Şoke olmuştum.

Tekrar denedim. Hayır hayır, hiçbir harf kalmamış aklımda. Tam yirmi yıldır tek harf görmemiş, tek kelime yazmamıştım.

Oturdum bir köşede, kara kara düşündüm. Okuma yazmayı unutunca kendimi bambaşka bir insan olarak gördüm. Ağlamamak için kendimi zor tuttum. Sanki başka bir kardeşimi kaybetmiş gibi oldum.

Günler sonra taş ocağına giderken Sevimgül'den hikayesinin kalan kısmını anlatmasını rica ettim...

— Sonra ne olmuştu Sevimgül, anlatır mısın? Seni bir arabaya koymuşlardı. Eee, sonra?

Anlatmaya başladı:

— Sonra arabayla beni alıp hiç bilmediğim yere götürdüler. Bir hücreye kapattılar. Üç ay o karanlık hücrede kaldım. Aileme haber verilmedi. Altı yedi adımlık koğuştu koğuşum. Adım adım dönmek, her an korku ile yaşamak ve en acısı da "vatan haini" damgasını yemek dünyamı alt-üst etmişti. Kokmuş yemekler verilirdi. Kızıla benzer ekmek veriyorlardı, onu da sertlikten yiyemiyordum. Her gün sorguya çekiliyordum:

— Sizi kim yönlendiriyordu? Kim teşvik ediyordu?

Hep bu sorular soruluyor, artık iyice bıktırıyorlardı. Halbuki arkamızda kimse yoktu ve devlet işleriyle de uğraşmıyorduk... Ama bana inanmıyorlar, illâ arkamızda bir güç arıyorlardı.

Sonra beni Cungurya'ya götürdüler. Orası ne kadar sıcaktı bir bilsen. Aman Allah'ım! Sıcaktan patır patır dökülüyordu insanlar. Üzerimizdeki gömlek bile on günde eriyordu.

Hiç unutmam, bir gün arkadaşlarla burnumuza et kokusu geliyor diye kokunun geldiği yeri arıyorduk. Meğer derimiz yanıyormuş da koku derimizden geliyormuş. Aman Allah'ım! Ben o işkenceye nasıl dayandım?

Kışın da tam aksi olurdu. Soğuk dondururdu. Çalışırken habersizce gelip aniden kamçıyı indiriyorlardı. Suçumuz, neden hızlı çalışmıyormuşuz. Neden yanımızdaki ile konuşmuşuz. Ne konuşmuşuz? Dinsizler onca tedbire rağmen yine de bizden korkuyorlardı...

Hiç unutmuyorum. Sıraçdin isminde bir genç vardı. Domates bahçesinden domates topluyorduk.

Bir çığlık duyduk. Ben çığlığa doğru koştum. Bir de baktım ki bu genci ayaklarından ağaca asmışlar vuruyor, vuruyorlardı.

— Bir daha böyle suç işleyecek misin?

Genç ağzından burnundan kanlar akarak cevap veriyordu:

— Hayır! Ne olur artık vurmayın, bir daha yapmayacağım.

Sonradan öğrendik, meğer toplarken bir tane domates yemiş. Dehşetti bu, çok korkmuştum.

Dayanılmaz bir yerdi.

Tam üç yıl aileme haber vermediler Ziyaretçilerim gelmedi. Can annem, babam ve kardeşlerim ölümüyüm, dirimiyim haber alamadılar üç yıl sonra annemler gelmişler. Annem ağlayarak yalvarmış. "Bana yavrumu gösterin, bana neyin günahını ödetiyorsunuz?" demiş.

Şartlanmış fanatik dinsizler çok rahat iftira ettikleri için anneme demişler ki:

— Kızın bize casusları söylemiyor. Söylemiş olsa hemen bırakacağız. Sen bilmiyorsun ama kızın vatan hainidir!

Ah benim çilekeş annem, ah! Kim bilir yüreğin nasıl yandı!

Bana çok çeşitli işkenceler uyguladılar. Sabah saat dokuzdan akşam altıya kadar Mao'nun resmi önünde ayakta bekletip;

— Mao'nun manevi huzurunda saygı duruşu yapacaksın, dediler.

İktidarda Müslümanlar olunca, kimseye zorla "bizim ilahımıza saygı duruşu yapacaksın" demezler. Çünkü İslam'da zorla Müslüman yapma yoktur. Fakat putçuların eline koz geçtiği zaman zor/a kendi ilahlarına saygı duruşu yaptırırlar.

Sonunda mahkemeye çıkarıldım. Aman yâ Rabbi, bu ne itham!...

1962 yılında Gülcü ve Çevçek şehrinden seksen bin insan Sovyetlere kaçmış. Bunların hepsini ben kaçırmışım.

Bu iddia beni şoke etti. Daha çok gençtim. Zalimleri de hiç tanımıyordum. Nasıl şaşırmıştım anlatamam.

Bunlar hiç mi düşünemiyordu acaba, bu bir genç kız. Seksen bin insanı nasıl kaçırabilir? "Bizim zulmümüz kaçırdı" demezlerdi. Ve birçok Müslüman Türk, mecburen bir zalimin kucağından öteki zalimin kucağına kaçmışlardı.

Hayatım boyu unutamayacağım bir şey oldu. İmkânım olsa bütün dünyaya, hatta insan var ihtimaliyle Merih'e bile anlatırdım o günümü. Ne büyük yaraydı o benim için. "Seksen bin insanı kaçırdı" diye çektiğim İşkenceler onun yanında hiç kalırdı. Çünkü aldığım bu yara Müslümanlardan gelmişti.

Meğer Müslümanlar, müşrikleri de, şartlanmış dinsizleri de hiç tanımıyorlarmış. Bunu o gün anladım.

Sevimgül'ün sesi ağlamaklıydı.

—Bilemezsin Kaan ağabey, o acı, o ıstırap çok başka. Daha sonra beni Urumçi'den 60 km. uzakta o/an Gengu Köyüne sürdüler. Burası çok büyük bir köydü. Çinlilerle birlikte Kazak Türkleri ve Uygur Türkleri de vardı.

Allah'ın ölçüsüyle bakmazsan insanlığa, hangi Türk boyu olursa, hangi ırk olursa olsun, kendi din kardeşine düşman olur, düşman oyununa da çok çabuk gelirmiş. Ben bunun örneğini Gengu'da gördüm, yaşadım.

Üç bin kişilik komiyi topladılar. Bizi onların içine soktular. Biz sekiz mahkumduk. Benden başka bir kadın daha vardı. Ben en arkadaydım.

"Bunlar hain" diye tanıttılar bizi.

Kulağıma acayip sesler gelmeye başladı. Ne olduğunu anlayamamıştım. Meğer öndeki mahkumlara devamlı vuruyorlarmış. Kadın mahkumun kafasına eski bir çaydanlığı andıran bir şey geçirmişlerdi. O çaydanlık gibi kaba yukarıdan bastıra bastıra vurmuşlar, kap kadının kafasına gömülmüş. öteki mahkumlar da kanlar içinde yerde yatıyor; Müslüman Türkler ise "sizi gidi vatan haini sizi" diyerek onları tekmeliyorlardı.

Durun! Onlar kendi din kardeşleriniz! Kökten dinsizler size yalan söylüyorlar! Aldanmayın ne olur!

Ama aldanmışlardı.

Benim için "bu kız, seksen bin kişiyi Sovyetlere kaçırdı. Bu bir ihtilalcidir, vurun bu haine!..." demişlerdi.

Ortalarından geçiyordum. Avazları çıktığı kadar "Hain, alçak!..." diye bağırıyor, yüzüme tükürüyorlar ve de acımasızca vuruyorlardı. Bu kahreden acıyı ömrüm boyu unutamayacağım.

Bir Müslüman kendi din kardeşine dinsiz ağzıyla nasıl zulmedebilir? Bunu nasıl yapabilir?

Bazıları da "sen Türkistan'ımızı kaça satıyordun?" diye bağırıyorlardı.

"Bu zulmün asıl kaynağı, komünizm" diyor bazı mahkumlar. Bence doğru değil. Asıl kaynağı bizim dinimizi bilmememizdi bana göre.

Zeki kızdı Sevimgül.

Bazı mahkumlar, yada mahkum olmayan erkekler, bir kadın yada kız gördükleri zaman anılarındaki bir kadını hatırlarlar. Ben de Sevimgül'ü görünce ablam Çiçek'i hatırladım. Ablam şimdi yaşlanmıştır ama ben onun genç halini hatırlıyordum. Kadın mutlaka kadını hatırlatmaz. Anayı, bacıyı, evladı halayı teyzeyi de hatırlatır insana.

Sevimgül her zaman bir anısını anlatırdı bana.

Başka mahkumlardan da dinlerdim anılarını. Sırası geldikçe anlatırım size.

Sevimgül beni çok etkilemişti. Genç kız olduğu halde onca işkenceye dayanmış olması bana hayret veriyordu.

Bir gün de Cungurya'da yaşadığı kışı anlattı. Ben de çok şeyler yaşadım kışın. Ama Sevimgül'ün anlattığı farklı, benimki farklıydı.

Bir gün çok sert bir kış soğuğunda çalışıyorlarmış. Kalın elbise giymeyen donup hemen öldüğü için, kalın elbise verirlermiş.

Bir adam varmış mahkum arkadaşlarından. Sevimgül onunla konuşuyormuş. Adam cevap veriyormuş ama gözleri aynen heykel gözü gibi hiç kımıldamıyormuş. Meğer adamın soğuktan gözü donmuş! Hayret ve dehşetle sorardı:

— Bu kadar kitapsızlık nasıl olur Kaan ağabey? Cevap verirdim babamın sözlerini hatırlayarak:

— Olur Sevimgül, olur. Dinsizlik taassupla birleşirse, insanın yapmayacağı bir şey yoktur.

* * *

Burada bir şeyi daha anladım. İnsan, meğer bir hayvan görmeye hasret kalabilirmiş. Bir kedi köpek görsem sanki dünyalar benim olacak gibime gelirdi... Köpeğimiz Çan'ı ve

ineğimizi özledim. Hatta inanması çok güç ama ben hayvan gübresinin kokusunu bile özledim. Adeta burnumda tütüyor. Bu nasıl duygudur bilemiyorum ama ben bunu yaşadım.

Meğer neymiş bu Komünizm, hayvan gübresini özletirmiş insana.

* * *

Suçlular farklı bakar

Sevimgül'ü artık ailemden biri olarak görüyordum. Ona zarar gelmesin diye haberi yokken devamlı onu kolluyordum.

Sevimgül vasıtasıyla bir şeyi daha anlamıştım. Demek ki kadınlar bildiğimden daha güçlüymüşler. Bana daha önce Sevimgül'ün çektikleri anlatılsaydı, "olur mu öyle şey? O kadın yaşayamaz" derdim.

Yaşamış Sevimgül ve daha niceleri.

Onun tavırları hâlâ netti. Bir dengesizlik görünmüyordu. İradesine hayrandım. Bu denli büyük denge beni şaşırtıyordu.

Başka neler çekmişti? Çok merak ediyordum. Şu anda hâlâ da çekiyordu aslında. Hepimiz beraber aç kalıyor, zaman zaman hep birlikte kamçılanıyorduk. Onu kurtaramıyordum kamçı darbelerinden. Bu da bana ölüm geliyordu, ama elimden ne gelirdi ki?

Bilir misiniz, insanın gözü önünde kurtarmak istediği biri işkence görünce bu işkence çekenden çok, karşı tarafı yakıyor.

Ablamın ağzı bağlı olarak arabaya götürüldüğü gün "beni kurtar" diyen bakışları hâlâ içime saplanmış bir ok gibi durur.

Sevimgül'ün bu koğuşta her zaman işkencesi vardı aslında. Erkeklerle aynı koğuşta kalmaya alışamamıştı. Yazın o yakıcı sıcağında Sevimgül dışarı çıkıyormuş gibi giyinir, öyle yatardı. Biz ise atlet bile giyemezdik.

Zavallı Sevimgül ve komünizmin eline düşen zavallı kadınlar! Bu vahşi zihniyet karşısında çırpınıyor, daha önceki inançlarına, komünizm için yaptıklarına şaşıyorlardı. Pişmandılar, ama nafile...

Sevimgül bunu sık sık dile getirirdi:

— Aklıma sığdıramıyorum Kaan ağabey. Ben nasıl olmuştu da komünizmi faşizmden üstün görmüştüm? Bu aldanışım kahrıma gidiyor. İnsanlık onurumu incitiyor.

Sevimgül'e hayranlığımın bir nedeni de çok iffetli ve umutlu olmasıydı. "Elbet bir gün buradan çıkacağız Kaan ağabey. Bunca işkencelere dayandıran Allah, dilerse buradan da kurtarır bizi bir gün. Yılmıyorum ve yılmak onuruma dokunuyor" derdi.

Aferin sana Sevimgül. Keşke senin gibi olsa bütün Müslüman kadınlar!

— Başka ne tür işkenceler gördün Sevimgül?

— Sorma Kaan ağabey. Tahmin edemezsin.

Aklıma ilk olarak tecavüz geldi. İmalı olarak sordum. Kıpkırmızı oldu:

— Hayır Kaan ağabey. Dünya zaten, zalim zihniyetlerin işkenceye tâbî tuttuğu kadınlara tecavüz ettiğini biliyor. Ben tecavüze uğramadım. Benim başımdan geçen farklı bir şey. Dünyanın, "bunu kadına yapamazlar" dediği cinsten. O gün ilk defa yaşamaktan umudumu keşmiş, "bir daha hayata dönmem mümkün değil" demiştim.

Anlatacaktı ama yine gardiyan gelmişti. Gözlerime bakarak, "başka zaman Kaan ağabey" dedi.

Nasıl olsa zamanımız çoktu. Mahkûmlar anlatıyorlar:

Namaz kıldı diye güneş altında bacaklarından ağaca asılı olarak gece yarısına kadar kalan Müslümanlar varmış. Benim bulunduğum, ölüm tarlası olan cezaevinde böyle bir sorun yoktu. Şimdi anlıyorum nedenini. Bazı Müslümanlar ansızın yok olurlardı koğuştan. Giden bir daha geri dönmez, "biz de işkenceden öldü galiba" derdik. Demek ki namaz kıldıkları için

götürülüyor, belki de ölüm tarlasındaki, Cehennemde dahi olmayan ölüm sandıklarına konuyorlardı!

Boşuna değildi Tuğrul amcanın namaz kılarken kimse görmesin diye oturarak kılması, gardiyan yakalayınca da "belim için spor yapıyorum" demesi.

Hayret! Kendime hayret ediyorum.

O zamanlar namaz konusu üzerinde durmamıştım bile. Yazıklar olsun bana!... Demek beni Çin işkencesi de tam olarak uyandıramamıştı.

Yirmi yıl sonra hayatım farklılaşıverdi.

İşkence günlük yaşantımız halinde devam etse de, benim için asıl işkence Turgut'tu. Aman Allah'ım! Onu her gördüğümde ölümlerden ölüm beğenir gibi oluyordum. Ben bu ızdırap içinde nasıl yaşayacağım!

Onun bana bakışı rüyalarıma bile giriyor, o çözemediğim bakışı tekrar tekrar rüya sahnesinde canlanıyor. Her gece, her gece onu mutlaka rüyada görüyorum.

Gündüzleri onu göreceğim, geceleri rüyama girecek korkusu beni öldürüyor.

Ah sevgili babam, ah!... Oğullarının durumunu bir bilsen, bunu öğrenmemek için ölmüş olmayı tercih ederdin.

Beynim bir yandan Turgut'la meşgul iken, bir yandan da aklım Sevimgül'deydi. Ondaki irade bana hayret veriyordu.

İsmet amca ise beni her gördüğünde mutlaka yüce dinimizin esaslarından söz eder, kulluğun gereklerini anlatır ve her seferinde dinimiz hakkında birkaç hüküm öğretmeden beni bırakmazdı.

Bir gün kendi iç dünyasını anlattı:

— Biliyor musun Kaan, ben, şartlanmış dinsizler insanlıktan, özgürlükten bahsederlerken onları severdim. Onlar da beni seviyorlar zannederdim. Bir gün Kuran tefsiri okurken şu ayetlere rastladım. **"Ey müminler! Mümin olmayan kimseleri içinize fazla yaklaştırmayın. Onları sırdaş edinmeyin. Onlar size zarar vermekten vazgeçmezler. Sizin sıkıntıya düşmenizi isterler. Kin ve nefretlerini ağızlarıyla ifade ederler. İçlerindeki kin ise daha büyüktür. Eğer düşünürseniz, ayetleri size açıkladık."** (Âli imran, 118)

Dikkat ettin mi Kaan? Bu ayete göre şu konu kesin olarak açıklanıyor: Demek, onlar bize bizim bilmediğimiz kadar kin besliyorlarmış. Âyet kelimesinin anlamı nedir biliyor musun, "hangi konudan bahsediyorsa o konu hakkında delil" demektir. Yani bu âyet, veya diğer nitelemeyle delil, Kuran'ın bütününe inanmayanları tanıtan bir belgedir. Onun için ismi âyet, yani delildir.

Ayeti okumaya devam edelim ve bu ilahi delilin asıl gelmek istediği konuya ulaşalım: **"İşte ey müminler! Siz onları sevdiğiniz halde onlar sizi sevmezler.. Çünkü siz Kitabın tamamına inanıyorsunuz..."** Şu ifadeye bak Kaan! Onlar bizi sevmezlermiş. Bunun sebebi neymiş? Çünkü biz Kitabın tamamına iman ediyormuşuz. Gerçekten mümin olmayanlar, yarım yamalak iman edenleri, Kuran'ın bütününü değil de bir kısmını savunanları seviyor, onlar için "saf inançlı" diyorlar. Tamamına inananları ise "terörist" ilan ediyorlar.

Bu âyetler bana çok ilginç gelmişti. İsmet amca devam etti:

Âyeti baştan alayım. **"İşte ey müminler! Siz onları sevdiğiniz halde onlar sizi sevmezler. Çünkü Siz Kitabın tamamına inanıyorsunuz. Sizinle karşılaştıkları zaman "biz de inanıyoruz" derler. Yalnız başlarına kalınca, kinlerinden parmaklarını ısırırlar. De ki: "Kininizle ölün!" Şüphesiz sinelere sahip olan Allah herkesi çok iyi bilir."** (Âl i İmran, 119)

Burada "parmaklarını ısırırlar"dan maksat, illâ parmaklarını ısıracaklar anlamında değil. Kinlerinin boyutunu anlatmak açısından mecaz vardır. Fakat bu öyle mecazdır ki, gerçeği de üzerinde taşır. Gerçekte, "nefretinden sinirlenen kişiler içinde parmaklarını ısıranlar da var" demektir bu.

Ayetler ne kadar çok şeyler söylüyor değil mi?

Allah buyuruyor ki; "... (onlar) sizin sıkıntıya düşmenizi isterler." Gerçekten bunu hep fark etmişimdir. Dinsizler, İslami kesim içinde hata yapan birini yada bir sahtekarı fark ettikleri zaman onun suçunu ifşa için can atarlar; fakat Müslümanların yaptığı iyi ve faydalı işlerin hiç sözünü etmezler. Devamlı zararımıza çalışırlar.

Allah bunu aynı sûrenin 120. âyetinde açıkça belirtiyor:

"Size *bir iyilik dokunursa onların zoruna gider. Başınıza kötülük gelse ona sevinirler. Eğer sabredip çalışırsanız, onların tuzağı size bir zarar vermez. Allah onların yaptıklarını kuşatmıştır."*

İşte Kaan, Allah bunları açıklıyor ve Müslüman'ın ölçüsünü veriyor. Başka bir âyette de, ***"düşmana kininiz sakın ola ki size adaletsizlik*** **yaptırmasın"** buyuruyor. Ne güzel bir denge öyle değil mi?

Tabii öyleydi. Allah'ın belgelerinden daha güçlü bir belge olabilir miydi?

Duyduğum, anlamını öğrendiğim her âyet içimi rahatlatıyordu. Bu duygularımı ifade etmeden geçmedim:

— Var ol İsmet amca! Âyetleri Öğrenince içim rahatlıyor!

Gülerek cevap verdi:

— Sen şimdi âyetleri "öğrendim" mi diyorsun? Hayır, öğrenmedin, sadece duydun. Mefhumunu duydun. Öğrendinse birini bana aynen oku!

Okuyamadım.

— Evladım, basit bir şarkı bile ilk dinleyişte öğrenilmez. Biraz emek vermek ister. Sence âyetler emek vermeye en lâyık olan bilgi değil midir?

İsmet amca, bir müddet daha tefsir dersi verdikten sonra konuyu değiştirdi. Muhatabı sıkılmasın diye hep böyle yapar, sürekli aynı konuları tekrar etmezdi.

İsmet amca bu cezaevinde kıdemliydi. Turgut'un kimliğini belirtmeden sordum:

— İsmet Amca? Bu cezaevi müdürünü ne zamandır tanıyorsun?

— Beş yıl oldu.

— Sence o adam nasıl biri?

— Nasıl biri olduğunu yakinen bilmiyorum. Ama kaliteli gavur olduğu muhakkak.

— Neden?

— Neden olacak, onlar kalitesiz gâvuru bu şartlarda müdür yaparlar mı?

Zalim düzende tayin edildiğin makamı söyle bana, kim olduğunu söyleyeyim sana!

Haklıydı İsmet amca.

Bir ara nereden aklıma geldiyse, İsmet amcanın gözlerine dikkatlice bakarak sordum:

— Sen kaç yaşındasın İsmet amca?

— Kırk yaşındayım, dedi.

Aman Allah'ım! Benden küçükmüş meğer. Ben kendimi hâlâ yirmi beş yaşında hissediyorum galiba. Ama İsmet de çok fazla çökmüştü. Umulmadık kadar fazla... Sebebini sordum. Duymazlıktan geldi. Israr ettim:

— Biz her şeyimizi söylüyoruz da sen neden söyleyemiyorsun? Söylemek caiz değil mi?

Üzgün üzgün baktı yüzüme:

— Bazı gerçekler vardır ki, helâl olsa da insan onu anlatamaz. Zaten Müslüman'a her caiz işi yapması farz kılınmamıştır. Caizlerin farzları, vacipleri, sünnetleri, mubahları, müstehapları vardır.

Daha fazla ısrar etmedim.

Saatler sonra onu arka ranzaların birinde gözleri şişmiş olarak buldum.

— Neyin var İsmet amca, pardon, İsmet? Yahu alışkanlık ne kötü şey. Bunca zaman amca dediğim insana şimdi ismiyle hitap etmek ne zor. Neden ağlıyorsun?

Yüzüme baktı:

— Sıfat mevsufuna tabidir. Mevsufunun anlatılmadığı yerde sıfat anlatılmaz, dedi.

Yıllar sonra öğrendim. Onun gözü önünde ailesinin bütün kadın fertlerine tecavüz edip öldürmüşler!

Vay komünizm vay! Demek sen halkçıydın ha!? Dinsizlik çağdaşlık, dindarlık da gericilikti öyle mi!?

Taş ocağından gelirken beş altı kişi daha öldü. Hemen oracıkta gömdük hepsini. Hiç birinin hakkında işlem yapılmadı. Ne levhaya yazılmışlardı, ne de levhadan düştüler. Çektikleriyle âhirete göçtüler.

Müslüman olanlar tabii şehit idiler de, insan yine de böyle gidişi garipsiyor işte.

Haa unutuyordum az kalsın. Çok enteresan bir kadın tipi daha tespit ettim cezaevinde...

Bir hanım vardı. Otuz beş yaşlarındaydı. Basit bir suç işlemiş, cezaevine girmişti. Çinliler, devlete yönelik olmayan suçlarda iyi davranıyor, az ceza veriyorlardı. Bu hanıma bir gün neden suç işlediğini sordum. Bana hayat hikayesini anlattı kısaca:

— Biz Orkun'la yeni evlenmiştik. Birbirimizi çok severdik. Bir gece gelip onu götürdüler. Bir daha ne onu gönderdiler, ne de hayatından haber verdiler. Beş yıl bekledim onu. Beş yıl sonra bir plan yaptım. Bölgemizdeki cezaevlerine yakın olan yerlerde basit suçlar işleyecek, cezaevine girecektim. öyle yaptım. Tam on yıldır bunu yapıyorum. Şu ana kadar elli beş defa suç işledim, elli beş cezaevi taradım. Ölene kadar da aramaya devam edeceğim!

Allah'ın lâneti senin üzerine olsun dinsiz rejim! Ne kadar varsanız, hepiniz kahrolun!

Bu bedduaları okurken duraklıyor, kendimi azarlıyordum:

— Hadi oradan sahtekar! Sence Müslümanlar bu kadar musibete rağmen zevk-ü sefa içinde yaşama aptallığındayken, o dinsiz rejimler hangi sebepten dolayı kahrolacaklar!?

* * *

Başka bir cezaevine nakledilmek istediğimi belirttiğim dilekçemi mahkum arkadaşlardan birine yazdırarak içeri verdim. Heyecanla haber bekliyordum. Bir hafta sonra gardiyan geldi yanıma. "Dilekçen izin cevabı" diye bir belge verdi elime.

Belgeyi açıp baktım. Yazı Turgut'un yazısıydı. O anda nasıl oldu bilemiyorum, tek bir harf yazamayan ben, cevabı okumaya başladım.

"İsteğiniz reddedilmiştir!"

Belge elimde tir tir titriyordum. Onun yazısını görmek bile bana işkenceydi. O duygum da anlatılamayacak duygular arasındadır.

Beni neden göndermiyordu?

O çok iyi biliyordu ki, benim onu görmeye tahammülüm olmadığı için ben o dilekçeyi vermiştim.

Tekrar tekrar baktım o yazılara. Hiçbir göz yaşının dindiremeyeceği acıyla...

Ertesi gün, bizi "yerimizde incelemek üzere" taş ocağına geldi. Bir kez baktım ona göz ucuyla. Kısa bir bakışla da olsa gözlerimiz birbirine değmişti. O da bana bakıyordu.

Tekrar önüme bakıp var gücümle taşlara vurmaya başladım.

Bana bakışı her seferinde farklı farklı oluyor. Bir türlü anlayamıyordum niyetini.

Kalın ve gür sesini duydum:

— Bugünlük bu kadar, hadi ölüleri gömün, gidin!

Bir ölü. İki ölü. Ve sayısız ölüler...

Sonuçta ölüme ve ölülere tam bağışıklık kazanmıştık. O kadar ki, ölünün üzerinden atlayıp geçebiliyorduk.

Temelde, insanın aslında konuşan bir hayvan olduğuna inananlar, köpek ölüsüyle insan ölüsünü aynı ölçüde tutabilme duygusunu da vermişlerdi yandaşlarına. Öyle ya, mademki insanın özelliği sadece konuşmaktı, ölümle sustuğu zaman konuşma özelliğinin de bir anlamı kalmıyordu. Neden insan ölüsüyle hayvan ölüsü bir olmasındı ki!

Çinli bir Müslüman vardı. Bazen beni çok şaşırtırdı. Bir gün bana şöyle demişti:

— Ben Müslüman olduktan sonra, Müslümanlarda fark ettiğim en bariz hata neydi biliyor musun? Dinsizler, bazıları onlara ateist diyorlar. Ben buna karşıyım. Ateist deyince halk söylenmek isteneni anlamıyor, evet dinsizler, insanla hayvanın eşit olduğuna dünyanın bir kısmını inandırdılar da; Müslümanlar, insanların hayvanlardan daha üstün olduğuna inandıramadılar.

Bu o Çinlinin fikriydi. Ben tamamen katılmasam da bende bazı çağrışımlar yapmadı değil.

Neden ben buralara geçtim ki? Turgut'u anlatıyordum.

Aylık suç işleyen mahkumlardan biri tahliye olurken muhafıza, bana vermesi için saatiyle terliklerini bırakmış. Muhafız bu emaneti bana ulaştırdı. Hâlâ, cellat muhafızın emaneti bana getirmiş olmasına hayret ederim. Çünkü bu adam mahkum kırbaçlamadığı günü günden saymıyordu. Mahkumun malına el koymak da onun için sıradan bir şeydi.

Teşekkürler ama ben ne yapacağım ki saati?

Aklıma bir fikir geldi. Muhafıza verdim bu hediyeleri ve onunla anlaştım. Dedim ki:

— Benim sana "beni kamçıla" dediğim her yerde beni kamçılaman şartıyla saati ve terliği sana hediye ediyorum. Neden kırbaçladığını soran olursa, "Mao'ya küfretti" dersin. Anlaştık mı?

Çıkarcı namussuzun tekiydi. Kabul etti.

Fakat günler, haftalar geçti, ama kendime kırbaç vurduracağım zemine rastlamadım. Ben Turgut'un karşısında feci şekilde kamçı yemek istiyordum. İçlerinde dura dura öğrenmiştim bütün sadist yolları.

Bir türlü denk getiremedim zemini. Turgut'u gördüğüm yerde muhafız, muhafızı gördüğüm yerde de Turgut olmuyordu.

Bir gün yine taş ocağına giderken ona rastladım. Başımı eğdim. Yalnız olarak yakalayamıyordum ki hayallerimdeki soruları ona sorsam.

Birden, yanımdaki muhafıza hakaret etmeye başladım.

— Sen bir namussuzsun! Sen bir köpeksin!

Böyle bir şeyi hiç beklemeyen muhafız neye uğradığını şaşırmıştı. Turgut on beş yirmi metre uzaktaydı. Benim söylediğimi duyamazdı.

Muhafız kamçısını gerip ard arda vurmaya başladı. O vurdukça ben ona hakaret ediyordum. Öylesine acımasızca vuruyordu ki... Ancak ben, o halimle bile bundan bir şeyler çıkarmaya çalışıyordum. Şunu anladım ki, bir insan devletin siparişiyle ne kadar kin duyarsa duysun, kendisine yapılan hakaretten dolayı kin duyan insan kadar istekli cani olamıyor galiba.

Turgut'a baktım, belli etmeden bize bakıyordu. Zaten biraz ötede başkaları da kamçı yiyordu. Bu, sıradan bir olay haline gelmişti.

Ben kırbaç yerken onun beni görmesinden öyle zevk alıyordum ki, kırbacın acısını duymuyordum bile.

Bir de "Beni kurtarın" diye bağırmaya başladım. Bana bakın hele, neler beceriyorum. "Beni kurtarın" diye yüksek sesle bağırıyor, hemen ardından muhafıza fısıltı halinde, "köpek, daha fazla vuramazsın" diyordum. Onu bu sözüm hepten tahrik etmişti. Bu defa yüzüme de vurmaya başladı. Kırbacın en şiddetlisi yüze vurulandır. Bu defa çok acı duydum. Gerçekten bağırmaya başladım.

Turgut acaba seviniyor muydu, üzülüyor muydu? Üzülüyorsa yediğim kamçılara değerdi, ama ya seviniyorsa!

Sırf bunu anlamak için kamçı yemeyi göze almıştım. Kanlar içinde yerde kıvranıyordum. Bu, rol icabı bir kıvranış değildi. Muhafızı öyle çok sinir etmişim ki, adam beni komaya soktu.

Yerde yuvarlanırken bile bazen Turgut'a bakıyordum. Fazla dayanamayarak gelip muhafıza sordu:

— Ne yaptı bu faşist?

— Bana hakaret etti. Bununla yetinmedi kızıl gavur. Hemen ilave etti:

— Sadece bana değil, Mao'ya da küfretti. Turgut ne düşündüyse muhafıza emir verdi:

— Bu köpeğe verdiğin ders o küfürlerin bedelini ödemiştir. Şimdi bu iti koğuşuna götürün de zıbarsın orda. Böylece biraz aklı başına gelir.

Ellerimi zoraki kaldırdım, gözlerimin üzerine akan kanları elimle silip ona baktım.

Derin, çok derindi bakışları...

Ama bu bakışların ne anlama geldiğini bir türlü anlayamadım.

* * *

Gündüz Sosyalist gece Kapitalist

Yeni gelenlerden Komünizmin halk tarafından görünen yüzünü öğreniyorduk.

Halk artık Komünizme karşı ilk zamanlardaki ilgiyi göstermiyormuş, heyecanını kaybediyormuş. Yirmi yılını yeni doldurmuş komünizm sönmeye başlamış.

İlginçtir, halk eşit olacak derken, bilakis çıkarcılar daha avantajlı duruma geçmiş, evlerinde bile götürü iş yaparak "Gündüz Sosyalizm, Gece Kapitalizm" sloganını yaygınlaştırmışlar. Duyduğum zaman şoke oldum, Mao bile "bizim için kapitalizmin çoğu değil, azı zararlıdır" demeye başlamış.

Her tilkinin dönüp dolaşıp geleceği yer mutlaka kürkçü dükkanı değildir. Ama küffârın birleşeceği yer mutlaka birinden birinin görüşüdür.

İnsanları öyle hale getirmiş ki komünizm, gençlerin çoğu ana-babalarının ölümüne ağlamıyorlarmış bile. Duygu bitince ağlamak da kalmamış.

Halk mahkemelerinin de cılkı çıkmış. Adaleti tanımayan halktan adaletli iş yapması istenince halk sormuş, "hangi adalet" diye.

Evet, hangi adalet? Adaletin tarifi komünizmde nedir?

İslam'da adaletin bir tarifi vardır: "Hak edene hakkını vermek..." İslam sisteminin temelinde bu vardır ve adaleti yasalardan önce kalplere işler. Buna rağmen İslam'ın hakim olduğu sistemlerde bile az da olsa, adaletsizler çıkar elbette ve bunlar yasalardaki adaleti uygulamayabilir. Ancak bu durumda, kalplerinde adalet duygusu yer etmiş olanlar, bu gibilerin haksız fiillerine son vermesini bilirler ve "adaletsizlik" iktidar olamaz.

Fakat başta komünizm olmak üzere, bütün beşeri ideolojiler ve rejimler adaleti sadece yasalarla sağlamaya çalışmışlar, kalplere adalet duygusunu yerleştirmemişler, yerleştirememişlerdir. O yüzden de komünizm ve Öteki izm'ler de hakkını alabilen çok az insan vardır.

Yani İslam'da hakkını alamayan çok azdır, beşeri ideoloji ve rejimlerde de hakkını alabilen çok azdır.

Bu konuların da haberi geliyordu. Halk, "Halk Mahkemeleri"ne olan itimadını da kaybetmiş. Bu da komünizmin bir dalının daha kırıldığına işaretti.

Kahrol komünizm!

Bizi yaşatmadın, ama sen de yaşayamadın. Senin saçların benden daha çabuk ağardı.

İş adamlarından nefret eden komünizm, iş adamlarının bulunmadığı bir ülkede asla ilerleme olamayacağını anlamış ve iş adamlarını el altından desteklemeye başlamış.

Komünizm en büyük hatayı, kendi ömrünü uzatmayı korku temeli üzerine oturtarak yapmıştı.

Bir düşünürün dediği gibi:

"İnsanların, yaşama umutları varsa korkudan susmaları mümkündür." Fakat yaşama umudunu kaybedenlere korku, korkutucu gelmez artık ve o insan, korkutma yoluyla hiçbir şeye zorlanamaz. Korku etkisini kaybeder.

Şimdilik, belki bu söylediğim son cümleler bugün hakim değildir, ama yarın hakim olacağı bu günden bellidir.

Gelen haberlerden öğrendiğimize göre intihar had safhadaydı. Bu sayede birçok kişi el altından siyanür ticareti yapmaya başlamıştı bile.

"Düşünme reformu yaparak aydın kitle yetiştireceğiz" vaadinde bulunanlar, birçok aydını hepten yok etmişler, komünizm gelmeden otuz yıl önce komünizm aleyhinde kitap yazan yazar, otuz yıl sonra halkın gözü önünde idam edilmiş.

Gençlere evlenme yasağı gündemdeymiş. Herhalde gençler kırk yaşlarına gelince evlendirilecekler ki nüfus artmasın.

Dini teşekküllere bağlı bütün üniversitelerin tedrisatına son verilmiş, her üniversite başka amaçlara tahsis edilmiş. Şanghay Üniversitesinin tesisleri tarım makinelerine tahsis edilmiş. Bazıları da otel-motel yapılmış.

Eski milliyetçiler halkın gözü önünde öldürülüyormuş. Bazı milliyetçiler "iş formu" denilen mecburi iş kamplarına gönderiliyormuş. Sözüm ona iş kampı, ama cezaevinden hiç farkı yokmuş ve buradaki milliyetçiler yavaş yavaş ölüyorlarmış...

Sonuçta galiba Komünizm bir konuda eşitliği sağlayabildi: İş kampındakiler de, işkence kampındakiler de aynı şartlarda ölüyorlar. Buna komünizm eşitliği denir. Komünizm farklıdır. Komünizmde bir başka özelliği vardır eşitliğin.

* * *

İslami bilgilerim geliştikten sonra meseleleri daha iyi tahlil etmeye başladım. Düşündüm ki, bir ülkede işveren işçisine kendi yediği gibi yiyebilecek, giydiği gibi giyebilecek kadar maaş verseydi... Parasının ve malının kırkta birinin zekâtını verseydi. Fakirlere yardım etseydi... İş bulamayanlara devlet işsizlik maaşı verseydi... İşveren işçisine, işçi işverenine kardeş muamelesi yapsaydı...

Müslümanlar, felsefeyi ve mantık ilmini İslami ölçülerde ele alıp değerlendirseydiler... Bilimsel konularda Müslümanlar gerekli çalışmalarda bulunsalardı... Fennî buluşlarda Müslümanların da eskisi gibi yeri olsaydı...

İnsan ruhuna gereken önem verilseydi... Komünizm gelir miydi? Asla... Asla asla gelemezdi...

Çünkü o zaman, temeli komünizmin maneviyatsızlığı ile aynı kökü paylaşan, ama dallarda farklılaşan kapitalizm olmayacak ve ona alternatif aranmayacaktı...

Ah bu insanlar!

Tanımadığı İslam'dan kaçıp, tanımadıkları dinsizliğin kucağına nasıl da koşarak gidiyorlar!

* * *

Devlet, "beş kötülüğe karşı mücadele" kampanyası başlatmış. Bunlar; rüşvet, vergi kaçakçılığı, devlet malı çalmak, anlaşmalarda sahtekarlık yapmak ve devlet sırlarını çalmak.

Bu beş maddenin içinde beni en çok güldüreni dördüncü madde oldu. "Anlaşmalarda sahtekarlık yapmak..." Oysa dünya tarihinde dinsiz rejimlere sahip olanlardan başka anlaşmalara karşı sahtekarlık yapan başka bir devlet veya fert görülmüş müydü acaba?

Sahtekar da dürüstlük bekler ya, bu hep şaşırdığım şeydir. Bir başka şekilde gülerim bu işe.

Namussuz birinin "namusum üzerine yemin ederim" demesi de, namussuz bir rejimin namustan bahsetmesi de bana aynı nefreti verir.

* * *

Kadınların gücü

Sevimgül'ü düşünüyorum.

Konuşurken öyle güzel bir söz söyledi ki hâlâ etkisindeyim. "Dünya" dedi, "İşkence gören kadınlara tecavüz edildiğini zaten biliyor. Benimki farklı, benimki dünyanın; 'bunu kadına yapamazlar' dediği cinsten bir şey."

Burada ince bir espri var.

Dünya asıl, "bunu kadına, insana yapamazlar" diye tecavüz olayları için söylemelidir. Fakat dünya bunu söylemiyor artık. Zira dünya, işkenceci ruhların "tecavüzüne alışmış" ve tecavüz sıradan bir şeymiş görünümünü almış!

Sevimgül bunu çok güzel dile getirdi. Hem de bilerek değil, bilinç altına yerleştirdiği tespit raporuyla.

Çok merak ettim. Nasıl bir işkenceydi ki, dünya, "bunu kadına yapamazlar" diyormuş.

Sahi, dünyanın hâlâ şaşırabildiği bir şey var mı? Ve dünya şaşırma diye bir duygunun varlığından haberdar mı?

Sevimgül'ü bu defa taş ocağından gelirken yakaladım.

Yalnızdı ve o dağ-tepe demeden aşılan yolları tek başına gidecekti. Sık sık da öyle oluyor. Bazen gece yarısı bu yollarda yalnız kalıyormuş. O zaman namusuna zarar verilir diye çok korkular çekmiş. Hep Allah'a yalvarırmış, "yâ Rabbi! Canımı al ama namusumu kirlettirme" diye.

Bir kadın böyle yerde tecavüze uğrasa bile Allah'ın indinde temizdir. Ama olayın bir de kul indi var. Bu da çok sarsıcı bir durum olmalı ki, kendisine tecavüz edilen nice kadınlar tecavüz edeni öldürmüşlerdir. Cinayet işleyen kadınlar, Allah indinde kirlendiklerini düşündükleri için öldürmemişlerdi. Bunu kendi dünyalarındaki duygu yaptırmıştı. Bu duygu demek o kadar büyük ki, insana insan öldürtebiliyor! Ve bu duygunun bir adı vardır:

Namus!...

Bunu da ancak namuslular bilir. Namussuzlar tecavüzden öldürüldüğü zaman ölen şerefsizi değil, öldüreni ayıplar ve cezalandırırlar.

Haklılar tabii. Kendilerinde bulunmayan bir şeyin başkalarında olduğuna ihtimal bile veremiyorlar. Onun için de daima tecavüz ettiği için öldürüleni savunmaya geçerler. Dine inat...

Biliyorlar ki, namus din kaynaklı bir mefhumdur. Israrla sordum ona:

— Hadi artık Sevimgül bacı, anlat şu olayı. "Anlatayım" dedi. derin bir nefes alıp konuya girdi:

— Biz çok işkence gördük Kaan ağabey. Gördüğümüz işkencelerin acısı anlatılarak kavratılamaz. Bunu siz de yaşadınız. Bizi, Sibirya adaları gibi bir yere götürüp toprak kazdırdılar, Sonra, "girin buraya, burada yaşayacaksınız" dediler.

Madiyar isimli bir imam vardı. Benim çile arkadaşımdır. Müslümanların bize tükürüp taşladıkları o dehşet gününden beri ona çok acırdım. O sıcağın dehşetinde "su, su!" diye inliyordu. İnsanlıktan, merhametten eser tanımayan devrim yanlısı gençler ona su verecek gibi yapıp, su tasını uzattılar. O da susuzluktan kavrulan yüreğiyle suya doğru eğildi... Kahkaha ile gülüp ağzına toprak doldurdular. Aman Allah'ım! O ne sahneydi. Sonra toprakla dolu olan ağzını yere yatırarak çiğnemeye başladılar. Kanlar fışkırıyordu ağzından burnundan. Aman Allah'ım! O dehşeti gördük de acaba biz hâlâ nasıl yaşıyoruz?!

Meğer aynı tür işkence ötekilere de yapılıyormuş. Bir kısmı orada öldü, ölmeyenler de koğuşlarına dönerek, ölmeden önce öldüler binlerce kez.

Sonra bana döndü o gençler. "Bunu bize verin, cezasını biz verelim" dediler. Zaten çok ceza vermişlerdi. Sürüklemiş, vurmuş, ayaklarımın derisini soymuşlardı; ama hâlâ işkenceye doymuyorlardı! Orada çok faz/a korktum. Resmi kadrolu zalimlerin elinden, fahri hizmet yapan zalimlerin eline düşecektim. Ve bunlar her türlü işkenceyi yaparlardı. Üstelik bunlar Müslüman'dılar. Rejimin yalanına inanmış, kendi kardeşine bu zulmü yapıyorlardı. Şu ana kadar Allah yardim etti, namusuma dokunulmamıştı, ama bunların eline geçersem... Çok, çok korkmuştum.

Bir grup yalvarıyordu gardiyanlara "onu bize verin derisini yüzelim" diye. öteki grup, "hayır, onu bize verin gözlerini oyalım" diyordu. Bir başkası da, "siz bize verin, biz halleder tekrar size iade ederiz" diyordu.

Ben gençtim. Bu zulümlerin ancak kapitalist devletlerde yapıldığını zannederdim. O da filmler yoluyla empoze edilmişti bize. Dünyada, komünizm isteyen insanlar ne bedbahttı! Ne çok çile çekiyorlardı! Ve nasıl da acındırıyor, onları kahraman gösteriyorlardı!...

İşte ben filmlerde görmediğim sahneleri yaşıyordum ve bu sahneler rol gereği de değildi. Ve ben güya komünizmin koruması altındaydım. Komünizm halkı korurdu(!) Gerçekten korudu beni; ama saadetten, mutluluktan... O yüzden mutluluk bana hiç yaklaşamadı.

Ah Kaan abi ah! Asıl dehşet işkenceye, o korkunç güne geçmeden önce şunu anlatayım:

Askerler bize kadın-erkek ayrımı yapmadan emir verdiler. "şu dağa su çıkaracaksınız" dediler.

Bu nasıl olurdu? O dağa suyun çıkarılması mümkün değildi ki! Su nerden ve nasıl gelecekti?

— Hadi bakalım, dağa çıkıyoruz.

İşkenceciler yaşlı Müslüman'ların sırtına çıkıp bağırıyorlardı:

— Alçak faşistler! Hadi bakalım din neymiş görelim! Bizi şu dağın tepesine çıkarın!

Yaşlı adamlar onları taşıyamıyor, bazen düşüyorlardı. Sırtında taşıdığı komünistleri yere düşürenler alabildiğine kamçılanıyordu. Sonra tekrar kahkahalar başlıyordu. Sanki o kahkaha sesi beynime kazınmış, "buradan çıkmam" diyor hâlâ.

* * *

Konuşarak giderken baktık, karşıdan muhafız geliyor. Yine o dehşet konuyu, dünyanın, eğer bunu söyleyecek erdemi kalmışsa "bunu kadına yapamazlar" diyeceği o dehşet olayı öğrenememiştim. Ne hikmetse bunu bir türlü Öğrenemiyordum. Bir kadın olarak ne çekmişti acaba?

Kadın... Kadın deyince üç kişiyi hatırlarım:

"Kaaan! Kurtar beni yavrum!" diyen anamı... Gözleriyle yalvarıp, "beni kurtar!" diyen ablamı... Ve başkaları görmesin diye, bana el yerine parmaklarını sallayan sevdiğimi, Aybalam'ı... Şimdi dördüncü bir kişi ilâve oldu bunlara: Sevimgül...

Sevimgül başı açık bir genç kızdı. . İslam'ın hükümlerinin farz-ı aynlarını dahi bilmiyordu. Ama çok şahsiyetli, çok kişilikli, son derece kararlı ve azimli biriydi.

Onu hatırladığım zaman aklıma şahsiyet geliyor.

Ve soruyorum, "kadının gücünün ne olduğunu sadece işkenceciler mi bilecek?" diye. Ve şahsiyet sahibi olanlar, sadece kendileri tarafından mı bilinip takdir edilecek?!

Düşünüyorum, Öyleyse varım. Ama böylesi bir varlık işe yaramıyor.

Unutmadan söyleyeyim, caniler düşünemezler! Ama yine de vardırlar...

* * *

İntikam duygusu...

İsmet bana yine Kuran'ın mesajını açıklamak istiyordu. Bu arada taş ocağına doğru yürüyorduk. Bu cezaevinde taş ocağına bazen prangasız gidilip gelinirdi.

İsmet, vakti Kuran ilmiyle değerlendirmek istedi:

— Bu defa Müslüman'ların nasıl olduğuna dair bir delil, yani ayet öğreteyim de bu sana hediyem olsun Kaan.

Onu çok yorduğumu, zahmet etmemesi gerektiğini söyleyip, neden benimle çok ilgilendiğini sordum. Maziden kalan yaraların verdiği hüzünle, ama âtiye güzel bir eser bırakma azmiyle cevap verdi:

— Seni çok sevdiğimin delilidir. Herkes sevdiklerine sevdiği şeylerden verir. Kötü işler yapan biri, arkadaşına da aynı şeyi yaptırır. Bir insan kendi içki içer de arkadaşına ikram etmez mi? İçki içenin arkadaşını düşündüğü kadar biz arkadaşımızı düşünmez, ona sevdiğimiz bir şeyden ikram etmez miyiz? Unutma Kaan, herkes sevdiğinden ikram eder sevdiğine!... Hadi bakalım, şu âyeti kelime kelime ezberle:

"Salih amel işleyenleri, Cennette altından ırmaklar akan odalara kondururuz. Orada ebedi olarak kalırlar. Çalışanların ücreti ne güzeldir." (Ankebut, 50)

Burada "odalar" deyince aklıma evlerin odaları gelmesin. Bak, bu "odalar" kavramı Cennete ait bir kavram. Ve "altından ırmaklar akan bir makam ve oraya insan kondurulacak" diyor. Anne karnındaki çocuğun, bu dünyadaki kavramları duysa bile anlayamayacağı gibi, biz de Cennete ait kavramları tam olarak anlayamayız. Sadece anlar gibi oluruz. Bu da bizim için, gitmediğimiz âleme ait bilgi edinmemiz demek oluyor. Feraset ehli ise bu ayetleri daha geniş açıdan algılarlar.

Ben âyetin son kısmına dalmıştım. "Çalışanların ücreti ne güzeldir!" Sordum:

— Bu âyetteki çalışanlardan maksat nedir?

— Allah rızası için ibadetleri yerine getirmek ve insanlığa fayda verici işler yapmak.

Meğer arkamızda bir muhafız cellat varmış. Bizi dinliyormuş.

Birden karşımıza geçti. Nefret dolu gözlerini ikimizin üzerinde gezdirdi, gezdirdi... Ve nefretin kapsadığı sesle bağırdı:

— Alçaklar! Demek din konuşuyordunuz? Gözleri göz yuvarlağında devamlı dönüyor, hiddeti daha çok artıyordu:

— Ulan siz hâlâ dini unutmadınız mı? Bu çağda din mi olur? Biz sizi hâlâ adam edemedik mi?

Sonra sinsi sinsi güldü.

— Zararı yok. Bundan sonra adam ederiz. Haydi bakalım biraz daha çabuk yürüyün. Arkamızdan ikimizi de kamçılıyor, "birazdan görürsünüz" diyordu. Cezaevinin önüne geldiğimizde muhafız Pol bize emir verdi:

— Siz burada durun, beni bekleyin!

Çok geçmeden dört yardımcı muhafızla geldi. Bizi tekrar süzdü pis pis. Kötü niyetli insanın bakışları da ne korkunç bir şey böyle! İnsanın tüylerini diken diken ediyor.

Gözlerini kıstı, sonra küfrederek devam etti:

— Şimdi, ikiniz birden dincilik neymiş göreceksiniz.

Bize ne yapacaktı acaba? İsmetle birbirimize baktık. Bazen gözler bir bakışla ne çok şeyler konuşuyormuş! Bunu buralarda daha çok anladım.

Bizi ayaklarımızdan cezaevinin önündeki ağaca astırdı. Sonra emir verdi:

— Burada gece yarısına kadar asılı kalsınlar. Gece biraz dinlendirin, sabaha karşı yine asın! Yarın ben gerekeni yapacağım!

Acılar içinde gece yarısına kadar ayaklarımızdan asılı kaldık ağaçta. Gecenin o saatinde baktım, Turgut geliyor. Yanında on on beş muhafız vardı. Onu görünce bağırmaya başladım:

— Yardıım, yardım anne! Nerdesin annem! Gel, gel de oğlunun halini gör!

Turgut, beni ağaçta asılı görünce birden durakladı. Yanındakileri ne dönüp sordu:

— Bu faşistler ne yapmışlar? Hemen cevap verdiler:

— Efendim, mahkumlar arasında dini örgüt kurma faaliyetleri varmış, yakalanmışlar.

Baş aşağı asılıyken gözlerimi onun gözlerine diktim. Gözlerini benden kaçırıyordu.

Bir şey söylemeden özel taksisine binip gitti.

Gece ikimiz de asılı olduğumuz halde konuşuyorduk. Sordum:

— İsmet! Ayetin sonunda "çalışanların ücreti ne güzeldir" diyor ya. Sence benim de bir ücretim var mıdır? Kısık sesle cevap verdi:

— Allah kimsenin hakkını ziyan etmez.

Ayaklarımızdan saatlerce asılı durmak artık dayanılmaz olmuştu. İçimizde ne varsa sanki ağzımıza doğru yığılmış gibi hissediyorduk kendimizi.

Karanlıkta iki kişi geldi yanımıza. Kısık sesle dediler ki:

— Sizi şimdi çözeceğiz. Sabahleyin sorarlarsa, sabaha kadar asılı olduğunuzu söyleyeceksiniz. Sabaha karşı gelip sizi tekrar asacağız. Kimdi bu iki kişi? Neden bize bu iyiliği yaptılar? Hâlâ daha bunu bilmiyorum. Sabah erken saatte tekrar asıldık. İşkenceci birkaç saat sonra geldi. Elinde bir paket vardı. Ama ne olduğunu bilmiyorduk. İsmeti karşıma dikti. Sonra küfrederek onun saçlarından tutup çekti:

— Hadi bakalım, önce arkadaşının anasına küfret! Tam bu sırada Turgut'u gördüm ama görmezlikten geldim.

İşkenceci bağırarak tekrar emretti:

— Hadi ulan! Şu köpeğin annesine küfret!

İsmet duraklamıştı. Muhafız bu sefer ismimi söyleyerek, kamçıyı çıplak bedenime vurup küfrünü yineledi:

— Hadi ulan, şu Kaan'ın anasına küfret! İsmet ağlamaya başladı.

— Hayır! ölsem bile bunu yapamam!

İşkenceci etrafımızda dönüp duruyordu. Sonra iki kişiye, bizi kırbaçlamalarını emretti. Bir yandan da beni tehdit ediyordu:

— Bak, arkadaşına iyi bak. Birazdan sıra sana gelecek! Sonra İsmete döndü:

— Küfret ulan şunun annesine! Turgut'un bize baktığını biliyordum. İntikam duygum bana hayatımın en acı veren hatasını yaptırdı. İsmete döndüm, olanca gücümle bağırdım:

— İsmet! Anneme çok rahat küfredebilirsin. Çünkü annem, dünyanın en alçak evladını doğurdu. O kadın küfrü hakketti!

Ağzımdan çıkanı kulağım duymuyordu. Gözlerimden yaşlar süzüle süzüle söyledim bunu.

Beni affet güzel annem! İnadımdan söylüyorum. Köpek oğlundan intikam almak istiyorum.

Yüksek sesle ağlayarak bağırdım kamçı yiyen İsmete:

— Küfretsene ulan! Aksi halde derin yüzülecek!

— Hayır, etmem!...

Muhafız köpeği sırıtarak devam etti:

— Yalnız o kadar değil.

Elindeki paketten çıkardığı Kuran'ı yere fırlatarak bağırdı.

— Bunu çiğneyerek hem dine, hem de Kaan'ın annesine küfredeceksin!

İsmet yere yığılmış bağırıyordu:

— Hayır!... Hayır!... Bunu asla yapmayacağım!

İsmeti tekmelemeye, çiğnemeye başladılar. Sonra tekrar ipe asarak kamçılamaya devam ettiler.

İsmet kanlar içinde kalmıştı. Musluktan su akar gibi ağzından kan akıyordu.

Bir ara mırıldandı:

— Ölüyorum... Yeter... Yetmezdi zalimlere... Yetemezdi...

Bir de baktım, İsmet artık sessizce sallanıyordu. Çünkü tabiat kanunudur, ölenlerin sesi çıkmaz.

Bir müddet baktım İsmete. Onun asılı duran cesedinde bile asalet vardı. Yüksek sesle söylendim:

— Güle güle İsmet. Ücretini almaya gittiğin yerdekilere benden selam söyle!

Sıra bana geldiğinde vurdular, vurdular... Saatlerce vurdular...

Günler sonra kendime geldiğimde değil kolumu bacağımı, tek parmağımı, evet abartmıyorum, tek parmağımı dahi oynatamıyordum. Vücudumun morluğu haftalarca geçmedi...

Kendime geldiğimde düşündüğüm ilk şey Turgut oldu. Acaba ben kamçılanırken bana bakıyor muydu? Bunu öyle çok merak ediyordum ki, öğrenebilmek için neler vermezdim neler.

Bir ara Sevimgül'ü aradı gözlerim. Göremedim. Meğer başka koğuştaymışım. Üzülmüştüm ama, nasıl olsa taş ocaklarında veya tarlada rastlar, ondan dünyanın "kadına yapılamaz" dediği veya diyebileceğini zannettiği işkenceyi öğrenirdim.

Sonra İsmet geldi aklıma. Sık sık aynı ayetin sonunu okudum:

"... Çalışanların ücreti ne güzeldir." Gitti... Şimdi orada ve ücretini aldı.

Ufkumun zannı âdetâ gerer gibi, altından ırmaklar akan Cennet odalarını düşündüm. Herhalde bir odanın büyüklüğü dünya kadar vardır. Yada başka bir şekilde bir yer. Sonuçta ebediyete kadar aldığı ücretlerden biri!...

Yirmi yıldır buralarda tanıdığım yüzlerce insanı kaybettim.

Ben sevdim, onlar öldürdü... Bir kişi, iki kişi, beş kişi, otuz kişi...

Daha fazlasını sayamıyorum. Yüzlercesi geçip gitti gözümün önünde... Allah rahmet eylesin, hepsi de işkencelere dayanamayarak can vermişlerdi!

* * *

Suskun ihanet

Bir de uzaktan tanıdığım Ahmet'in öyküsü var. Ahmet İgamberdi... Onu da anlatmak istiyorum.

Eskiden herkes bir tek komünizmden bahsederdi ve komünizmi isteyenler için "Çin komünizmi, Rus komünizmi" diye bir şey yoktu.

Sonradan böyle bir ayırım gelince, Ahmet İgamberdi gibilerinin hayatını zindan etti.

Ahmet İgamberdi tanınmış ve cesaretli biriydi. O da herkes gibi güzel günler hayal ediyordu. Yani o da öteki gençler gibi bir hayalin peşinden koşuyordu.

Düşünen gençlerden biriydi Ahmet. Çalışkandı da... Hiç durmadan "aydınlık günler için" çalışırdı. Tertemizdi niyeti. Vatan satmak da ne demek, vatan için ölürdü!...

Fakat telkinler farklı veriliyordu. Vatanı paramparça yapacak olanlara aldanmış, onları kurtarıcı gibi görmüştü.

Bazı büyükler," diyordu Ahmet "Biz komünizmden çok çektik. Komünizm Rusya'da neyse Çin'de, Türkistan'da da odur. Aldanmayın. Onlar insanları önce dinsiz yaparlar" dese de bizi ikna etmeleri mümkün değildi" diyordu Ahmet. "Halkın perişan halini düzeltecek olan tek sistem, bize göre komünizmdi" diye ekliyordu.

Ahmet böyle inandığı için düşüncelerinden ödün vermiyordu. Ne demekti, komünizm nasıl zulmederdi?! "Bunlar yalan, bunlar iftira" diyordu. Sonra anladı tabii gerçekleri, ama artık çok geç idi.

Uyandık artık. Ama çok şeyler kaybettikten sonra...

Keşke daha Önce uyansaydık. Öteki dünyada söylendiği zaman hiçbir fayda vermeyen bir kelime varmış: "Keşke!..." Bu dünyada da komünizm geldikten sonra, onu getirmek için canla başla çalışanlar için "keşke" nin bir anlamı yoktur.

Söyledik... Defalarca söyledik. "Keşke komünizme inanmasaydık" diye.

Keşke "faşist" diye öldürmeseydik masum insanları! Keşke aldanmasaydık!...

Daha yüzlerce kez, binlerce kez "keşke" dedik; lâkin faydasızdı artık, çok geç idi.

Ahmet, Özbekistan'ın başkentinde bulunan Orta Asya Devlet Üniversitesi Dil ve Edebiyat Fakültesi mezunu. Daha sonra Urumçi'de Uygur dili ve Edebiyatı öğretmenliği yapmıştı.

Doğu Türkistan'ın Sesi (yıl 11, sayı 39-40), Türk Dünyası Tarih Dergisi (kasım 1993, sayı 83) ve daha pek çok yayın organında yazıları çıktı.

Bütün aldananlarda olduğu gibi, onda da aldanmışlığın insan onurunun zedelemesi durumu söz konusuydu.

Ahmet çok aktif bir gençti. Ama nice gençler gibi enerjisini yanlış yerde harcamıştı. 1963 Mayısında Tarım dergisinde editörlük yapmış. Bu dergiyi Doğu Türkistan Yazarlar Birliği çıkarıyordu.

29 Mayıs 1962'de Gulca Şehri olayları baş gösterdi. Ondan önce de komünizmin hayal kırıklığı yaşanmıştı.

Bu bozuk düzenin gelmesinden hemen sonra başlamıştı kargaşa. Komünizmin gelişinden sonra ne Türkistan'ın, ne Çin'in, ne de Rusya'nın yüzü güldü. Tabii halkların yüzü demek istiyorum...

Kamptayken öğrendiğimize göre; son zamanlarda bu defa farklı bir propaganda başlatmışlardı. Tartışmaların odak noktası, "Çin komünizmi mi daha iyidir, yoksa Rus komünizmi mi?" sualinde düğümleniyordu. Kimilerine göre Çin komünizmi Rus komünizminden, kimilerine göre de Rus komünizmi Çin komünizminden daha iyiydi.

Biz şaşırmıştık. Ne demekti "Çin komünizmi, Rus komünizmi?" Mantığımız bunu kaldırmıyordu.

Türkistan'ımızı kurtarmalıydık. Çin'e komünizm geldikten sonra bize rahat yüzü göstermedi. Başka alternatifi olmayan bizler, bir zalimin zulmünden kaçıp öteki zalimden medet umduk.

Bu gafletimize hâlâ şaşarım!

1961 yılında Ahmet 50 arkadaşıyla bir olup Rusya'ya bir mektup gönderdi. O zamanlar Rus komünizmi ile Çin komünizmi arasında su sızmıyordu. Mektupta dediler ki:

"Sizin arkadaşlarınız Çin'e komünizm getirdikten sonra bize zulmetmeye başladılar. Ülkemize göz diktiler."

Bu 50 kişinin yazdığı açık mektupta bir yer çok kahrıma gider, yakar canımı. Ruslara, "sizin eski arkadaşlarınız Türklere işkence yapıyorlar" demişler, "bizi kurtarın" diye de yalvarmışlardı.

Gulca şehrine Çinlilerin saldırması herkesi şaşırtmıştı. Meğer daha sonraları bu saldırıyı mumla arayacakmışız.

Stalin öldükten sonra Mao Ruslara da hakim olmak istedi ama Ruslar bunu reddetti.

Tabii araları da açıldı. İki devletin arası bozulunca ekonomimiz alt-üst oldu. Fakirlik başladı.

Burada asıl hayret edilecek şey, Ahmet'in ve arkadaşlarının mektubu.

Ahmet'i Tarım dergisindeki görevinden alıp tarım işçisi yapmışlar. Sürgünler görmüş, hakaretlere uğramış...

Sonra Ruslarla Çinliler anlaşıp Türkistan'ı ikiye böldüler. Batıyı Rusya, doğuyu Çin aldı. Daha doğrusu Doğu Türkistan'ı Ruslar Çin'e hediye etti.

Hey gidi umutlar hey!

Halbuki biz Ruslardan medet ummuştuk, o ise bizi Çin'in kucağına attı.

Bir gün Çin komünizmi Ahmet'i tutukluyor. Ahmet şaşkın, soruyor:

— Suçum ne? Beni neden tutukluyorsunuz?

Pek cevap vermezler ama, hayret ki veriyorlar:

— Senin üç suçun var:

1) Vatanperver değilsin.

2) Devrime karşısın.

3) Dış güçlerle işbirlikçilik yapıyorsun. Bunlar da nereden çıkmıştı?

Mesele sonra anlaşılmıştı: Meğer Ruslar, Ahmet ve arkadaşlarının iyi niyetle yazdıkları "imdat" maksatlı mektubu Çinlilere ihbar etmişler, bu ihbarda da piyon olarak arkadaşlardan birini kullanmışlar.

Kalleşliğin böylesi...

Ne güzel ifade etmişti İslam âlimleri, "küfür tek millettir" diye. Evet, ırkı ve inancı ne olursa olsun, küfür tek millettir.

Daha sonra Ahmet'i cezaevine atıyorlar. Ayaklarına elli kilo demir bağlıyorlar. Ona on beş yıllık mısır ekmeği veriyorlar. Uygurca konuşması yasaklanmış, kolları ayakları çaprazlama bağlanmış ve bu halde Ahmet iki buçuk ay kalmış. Bağı çözüldüğü zaman iki ay açamamış kollarını

Elbiselerini çıkardıktan sonra cam kırıklarının üzerine yatırmışlar Ahmet'i. İğne uçlarını batırarak sinir sistemlerini bozmuşlar. Sonra hücreye atmışlar. Çivili hücreye... Orada ona çektirmedik işkence bırakmamışlar. Yıllarca çektirmişler...

Suçu mu? Komünizme güvenmek... Güvendiğinden dolayı da düşmanı dost bilip yardım istemek.

Gün gelmiş, ağzından hortumla yemek vermişler. Her şey 50 kişiyle yazılan mektup yüzünden olmuş.

Tam dokuz yıl kalmış hücrede. Dokuz yıl sonra gelip "tutuklandın" demişler.

Ahmet hışımla ayağa kalkıp bağırmış:

— Bu ne biçim iş? Dokuz yıl sonra nasıl tutukluyorsunuz? Şimdiye kadar neydim? Ve beni tutuklamanızın gerçek bir delili de yok elinizde!...

Bu tutuklamadan sonrada yıllarca çekmiş Ahmet.

Fakat Ahmet İgamberdi cezaevinden çıktıktan sonra çektiği zulmü her fırsatta dünyaya duyurmaya çalışmıştır. Yılmadı... Hâlâ daha yılmadan Avustralya'da her fırsatta Komünizmi anlatmaya devam ediyor. Komünizmi övenlere diyormuş ki:

— Durun! Komünizmi siz teoride, ben pratikte tanıyorum. O yüzden komünizmi ben bilirim, ben... Ben anlatayım size.

Anlat Ahmet kardeş, anlat.

Bazı yerde söz gümüşse sükut altındır. Bazı yerde ikisi de fayda vermez. Fakat şimdi, konuşmanın tam zamanıdır. Konuşmamak ise bir cinayettir.

Bütün Ahmetler, anlatın. Bizler hep anlatalım. Onu yaşayanlar, hiç durup dinlenmeden anlatın.

Televizyonlara çıkın anlatın çektiklerinizi, radyolarda anlatın; filmleşsin yaşadıklarınız.

Basında yazın.

Kapı kapı dolaşıp fertlere anlatın. Nefes alıp veren, aklı eren herkese anlatın. Zira, çağdaş hayalciler hâlâ komünizmi renkli rüya gibi bir sistem diye anlatıyorlar. Biz onun bir kabus olduğunu anlatalım.

Anlatın; Zira çağımızın gençlerinin buna ihtiyacı var.

Evet, Rusların piyonu bir Türk gencinin ihbarı yakmıştı Ahmet'i ve 49 arkadaşını.

"Küfür tek millettir, fark etmiyor ki
Müslüman değilse ne yapam Türk'ü?
Böyle dönüp durmaz bâtılın çarkı
Eninde sonunda durur inşallah!"

* * *

Gizemce

"Ah Turgut ah!...

Diri diri yaktın beni; yetmedi, şimdi de sık sık karşıma çıkıyorsun!"

Her gün işte böyle sızlanıyordum bu dayanılmaz acıdan.

Fakat hayrettir, onu göremez olmuştum. Hemen hemen bir aydır rastlaşmıyoruz.

Böylesi daha rahat.

Kendime yeni bir arkadaş buldum. O imam değil öğretmendi. Aslında öğretmen de tahsil yolunda bir başka anlamda imam sayılırdı.

Aman Allah, ne çok imam ve öğretmen varmış hapislerde çürüyen! İşin garip tarafı, dürüstlerin yanında, düzen yardakçısı imamlarla öğretmenler de buraya getirilmişler.

Hadi diğer imamlar, öğretmenler ve biz hiç olmazsa az da olsa komünizme karşı tavır koyduk. Tanıdığım öteki altın imamlar ise resmen başkaldırmışlar! Fakat komünizme karşı değil tavır koymak, hiçbir aykırı düşünceye sahip olmayanlar da burada!

Mesela, tam karşımda bir imam müsveddesi var ki, adam beni deli ediyor. Aslında bu adam imam müsveddesi bile olamaz ya, neyse... İşte bu adam böyle biri. Rejimden korktuğu için yardakçılık yapmış, pek çok Müslüman'ın canını yakmış.

Herkes korkabilir. Korku ayıplanmaz. Kişi neden korkarsa korksun, korkusunun tezahürü olarak eğer çirkin işler yapmıyor, sadece korktuğu için gizleniyorsa, bu en zayıf Müslüman hali olarak verilen bir ruhsattır. Ama korkusundan dolayı saklanmak yerine bir de alçalıyorsa, işte o zaman korku zillete dönüşür.

Bu imam müsveddesi korkusundan rejime yardakçılık yapmış. Yetmemiş, tanıdığı dindarları ihbar etmiş. Ama bütün bu yardakçılığına rağmen yine rejime yaranamamış.

Sonuçta o da burada. Bana yaklaşmak istiyor ama bu tür insanlara tahammülüm yok.

Namazımı aksatmadan kılıyorum. Ahmet İgamberdi kısa sureleri cezaevinde öğrenmişti. Ben de öyle yaptım. Ama doğrusu, imam kılığına girmiş bu sahtekardan, bana ders verenleri ihbar eder diye korkuyordum. Bu yüzden bazı dersleri ondan gizli yapıyorduk.

Nedense burada namazı gizli kılmama gerek yoktu. Turgut teminat vermiş, "Biz ibadet edenlere karışmayız" demişti. Hoş, o ite de güvenmiyorum ama...

Yürek yarası çekiyorum. Çektiğim işkencelerin bende açtığı yaraların derinliğini anlatamam. Ama Turgut'un açtığı yaranın derinliği hiç birine, hiçbir şeye benzemiyor.

Kurtar Allah'ım! Yaralı gönüllere ferahlık ver!

İşte, yaramı daha da derinleştiren, buhranlarımı daha da çıkmaza sokan bir olayı yaşamak üzereydim

Koğuşta namaz kılıyordum. Bir dede de arka taraftaki ranzada yatıyormuş.

Birden Turgut'un sesini duydum:

— Bu faşist yine namaz mı kılıyor? Sonra yanındakilere emir verdi.

— Siz çıkın, ben bu faşistle baş başa kalmak istiyorum. Kapıyı da kapatın.

Herkes çıktı.

Namazda en az on defa Fatihanın yarısına kadar okuyup devamını unuttuğumdan yeniden başladım. Ellerim ayaklarım titriyordu.

O gün insanın bilmediğim bir özelliğini daha anladım. Meğer her korkunun yada heyecanın titretme şekli başka oluyormuş. Tam yanıma yaklaştı. Enseme copu indirdi indirecek diye bekliyorum.

Secdeye vardığımda da hep tekme bekledim. Fakat hiçbir şey yapmıyordu. Bu defa arkama geçti. İkinci rekât için kıyama kalktığımda ne yapacağımı tamamen unuttum. Hiçbir şey düşünemeden sadece kıyamda duruyordum.

İnanılması güç bir olay, ama inanın dostlar, besmele çekmeyi bile unutmuştum.

Bir müddet sonra hatırlayıp namazıma devam ettim. Hem ağlıyor, hem namaz kılıyordum. Hâlâ arkamda duruyordu.

Gitsene Allah'ın belası, git işte başımdan! Seni görmektense Azrail'i görmeyi yeğliyorum. Artık anla beni!

Son rekatın secdesini yaptım. Tahiyyata oturdum. Hemen çıktı koğuştan. Dizlerimde derman kalmamıştı.

Secdeye kapanıp ağladım, ağladım. Dakikalarca ağladım.

Ben seccadeye kapanmış ağlarken bir elin omuzlanma değdiğini hissettim.

Kafamı kaldırıp baktım.

Bizim koğuşun en yaşlı dedesi. Gözlerime bakıp sordu.

— Neden ağlıyorsun?

Ne mutlu bana ki, zulmün en vahşisinin tatbik edildiği bu zindanlarda "Neden ağlıyorsun?" diye bir soranım var! Buda bir nimettir aslında. Ama "Neden ağlıyorsun?" sorusunu soracak kişisi olmayan pek çok kimse var ve bunun önemini, böyle durumlara düşmeyenler bilemez.

Kaçamak bakışlarla cevap verdim:

— Hiç! Canım sıkıldı dedem, canım. Hem de çok sıkıldı.

Dede devam etti:

— O müdür senin neyin oluyor? Ürpermiştim. Yalan söylemek bazen işkencedir; lâkin kendi kendine işkence eder ve yalan söylersin.

— Hiç... Hiçbir şeyim olmuyor. Saf saf baktı gözlerime:

— Hayret! Müdür sen namaz kılarken saçlarını koklayıp koklayıp ağladı... Doğrusu şaşırdım bu işe. O neden ağladı? Senin saçlarını neden kokladı? .

Diri diri ölmek bumu Allah'ım! Yandım!... Yandım!... Demek saçlarımı kokladın öyle mi Turgut? Canım kardeşim, demek beni özledin öyle mi? Yüzüme bakmaya yüzün olmadığı için mi böyle yapıyorsun? Pişman mısın Turgut? Bu tavrınla şimdi beni ne hale soktuğunu biliyor musun?! Yaktın beni Turgut! Keşke bunu hiç duymasaydım. İki tür ateşle yaktın beni!

Alev içindeydim sanki. Seccadeye kapanıp hıçkıra hıçkıra ağladım. Kim duyarsa duysun artık, umurumda değildi. İçimdeki yangınla feryat ettim:

— Turguut!... Kardeş yarasının devası yine kardeşinde bulunur. Gel derdime derman ol Turgut'um... Çok mu pişmansın? Senin ateşin benden fazla mı Turgut? Seni de yaktılar, beni de!... Pişmansan söyle canım. Her şeye rağmen seni affederim. Yaralıdır benim kalbim, yaralı kalpler çabuk affeder... Söyle ne olur. Gizliden gizliye koklama saçlarımı. "Pişman oldum" de. Açıktan kokla saçlarımı. Ben de koklayayım senin saçlarını, ne olur... Ne olur!...

Saatlerce ağladım, ağladım, ağladım. O duyguyu anlatamam.

İşte yine bir şeyi daha anlıyorum ki, meğer insanoğlunun anlatamayacağı ne çok duyguları varmış.

Kendime gelemiyordum... Saatler geçiyordu... Ben ne saatleri fark ediyorum, ne geceyi, ne de gündüzü. Aklım başımdan gitti. Aklımı başıma topla Allah'ım!

Durup durup aklıma geliyor: Demek saçlarımı kokladı ha!... Yâ Rabbi!

Bu garip kulun ne yapsın şimdi? Ne yapayım Allah'ım! Ben beni ne yapayım?

Dünyada ondan başka kimim kimsem de galiba kalmamıştır... Komünizm elimden hepsini aldı. Ne olur Allah'ım! Turgut'u ver bana! Her şeye rağmen, pişman olursa onu affedebilirim. Senin affettiğin kulu ben de affederim Rabbim!

Çılgınlar acaba benim gibi miydi?

Hiçbir yeri göremiyorum. Sesleri duyamıyorum. Acıkmıyorum. Sadece su içiyorum.

Yaşadığımı gösteren en belirgin özelliğim nefes alıp veriyor olmam.

Acaba insanlar şimdi beni nasıl görüyorlar? Hiçbir şey bilmiyor, hiçbir şey düşünemiyorum Ne oldum bilemiyorum. Birisi "hey" dese de uyandırsa beni. Tek başıma ben beni silkeleyemiyor, beni kendine getiremiyorum.

* * *

Çok düşünüp umutlanmak

Günler geçti aradan. Umulmadık bir anda mahkemeye çağırıldım.

Gardiyan geldi beni almaya. Cezaevinin idari bölümüne gittik. Bekliyorum.

Allah Allah!... Bu mahkeme de nerden çıktı? Mahkum kontrol kapısında, diğer mahkumlarla beraber bekliyorum.

Gardiyanın biri yanıma geldi.

— Seni müdür bey çağırıyor. Hemen gel!

Aman Allah'ım! Nedir benim çektiğim? Yine buz gibi oldum. Yine titriyorum tarifini yapamadığım bir titreyişle.

Ayağa kalktım. Yine aynı şey oldu. Kulaklarım hiçbir sesi duymuyordu. İçimdeki uğultu sesleriyse beni delirtecek sandım.

Demek ki manevi işkence maddi işkenceden çok daha etkiliymiş. Hiçbir işkence beni bu hallere düşürmemişti.

Sonra yavaş yavaş kendime geldim.

Adımı düşündüm, adım Kaan'dı Sonra başka şeylerimi düşündüm. Evet, kendimdeydim. Ama kendim neredeydi, onu bilemiyorum. Birden gardiyanın sesiyle irkildim:

— Hadi Kaan! Gelin gibi ne naz yapıyorsun?

Tabii ki naz gelinin hakkıydı. Ana-baba evini terk eden oydu... Damat da başkasının evine gitse nazlanırdı.

Zaten her insan nazlanır. Nazlanmak bazen ihtiyaçtır. Ama sevdiklerine nazlanır insan. Peki, ben kime nazlanayım?

Biraz hızlanır gibi yapmaya çalışsam da elim ayağım, hepsi birden duydular Turgut tarafından çağırıldığımı.

Yürümeye başladık. Müdürün makam odası önünde durduk. Gardiyan kapıyı vurdu. "Gir" sesinden sonra gardiyan bana döndü:

— Sen burada bekle.

Gardiyan içeri girip kapıyı kapattı. Şimdi ne olacaktı? Allah'ım, bana sabır ver! Gardiyan beş dakika dolmadan içeriden çıktı.

— İçeri gir. Müdüre hesap vereceksin! Kapıyı açtım. Yavaşça içeri girdim.

Turgut makamında oturuyordu. Mıhlanmış gibi kalakaldım kapının Önünde. Ona bakamıyordum.

Neden?... Suçlu, o! Peki bana ne oluyor?

Asıl, onun yüzüme bakmaması lazım. Ama ben bakamıyorum, neden?

Bu duygunun adı ne?

Sordum daha sonraki yıllarda, "Bu duygunun adı henüz konmadı." dediler.

* * *

Ben ona bakamıyordum ama onun bakıp bakmadığını da çok merak ediyordum.

Öyle titriyordum ki, çenem şiddetle birbirine vuruyordu. Bu defa ağlamıyordum ama titreyişim artmıştı.

Ayaklarımın ucuna baka baka bir hal oldum.

Bir ara cesaret toplayıp başımı yavaşça kaldırdım. Güya hemen bakacaktım. Ama yine bakamadım.

Kendi kendime iyice kızmaya başlamıştım. Nedir dedim bu halim? Ben manyak mıyım? Hayır, değilim. O halde? O halde bakarım.

Başımı kaldırdım ve baktım.

Turgut başını masasının üzerine koymuş, sessiz sessiz ağlıyordu. Omuzlarını fark ettim ilk önce. Gerçek manada hıçkırdığı omuzlarının titremesinden belliydi.

Hayret! Kendimi bazen tanıyamıyorum.

Bazen değil, çoğu defa kendimi tanıyamıyorum. Bugün, özellikle bugün hepten şaşırdım duygularıma. Acaba neden ağlamıyorum? Eminim ki ben bu manzaraya dayanamaz ağlardım, ama ağlayamıyordum işte.

Turgut hiç durmadan ağlıyordu, ama niçin ağlıyordu acaba? Dakikalar geçiyor, başını kaldırıp bana bakmıyordu. Epey ağladıktan sonra başını kaldırdı... Kan çanağına dönmüştü gözleri. Gözlerini gözlerime dikti. Bir başka hüzün vardı gözlerinde.

Şimdi sorsa mıydım acaba?

— Şimdi nasılsın Turgut? Oturduğun bu makama neyin bedeli olarak geçtin?

Dilimin ucuna kadar geliyordu sözler, ama söyleyemiyordum. Ya pişmansa!... Bu gözyaşları sırf kardeş özlemi için değil de, içinde pişmanlık varsa!... Ona zulmetmiş olmaz mıyım o zaman? O bana bunca hainlik yapsa da ona kıyamıyordum.

Ben konuşmadan o konuştu:

— Bana bir iyilik yapar mısın Kaan?

Gözlerinin tâ içine baktım. Ne olabilirdi ki bu iyilik? Ben cevap vermeden devam etti:

— Ne olur Kaan, bana bir iyilik yap. Öldür beni Kaan! Artık ben bu çileyi çekemiyorum. Bu yük bana ağır geliyor.

Kısık bir sesle cevap verdim:

— Hangi yük? Sersemleşti.

— Senin yükün. Senin bu halini görmeye dayanamıyorum, anlıyor musun? Her gün ölüyorum. Pişmanım Kaan!

Hiç anlayamıyordum. Şimdi bu Turgut, komünizme yardakçılık yaptığından dolayı mı, yoksa beni ihbar ettiğinden dolayı mı pişmanlık duyuyordu? Bunu öğrenmek için sordum:

— Ne sebepten dolayı pişmansın? Sicim gibi akıyordu gözyaşları.

— Böyle soru sorma Kaan! Bu soru beni eziyor. Sen bilmiyor musun nedenini?

— Bilmiyorum. O kadar neden var ki. Hırçınlaşmıştı.

— Neden sensin, sen! Sen bunu nasıl anlamazsın? Bendim ama, hangi özelliğimle bendim?

— Sözü uzatma! Pişmanlığın nereden kaynaklanıyor? Komünizme derimi yüzdürdüğün için mi? Komünizmin buna değmediğini anladığın için mi? Yoksa yirmi yıldır bana çektirdiklerin seni perişan ettiği için mi?

Yüzüme dik dik baktı; sonra yüksek sesle bağırdı:

— Seni işkence çekerken görmek beni öldürüyor... Sen geleli neler çektiğimi anlatamam. Öldüm öldüm dirildim Kaan. Senin yerine o işkenceyi ben çekmek için nerdeyse kendimi ele verecektim...

Allah Allah! Acaba ben aptallaşmış mıydım? Hâlâ anlayamıyordum Turgut'u. Bu Turgut ne diyordu? Yaptığı alçaklıklardan dolayı mı pişmandı, yoksa komünist olduğundan dolayı mı?

Ona, duygularını çözmeye çalışmak için baktım karşıdan karşıya. Nice zulümlere imza atılan o masanın başında Turgut'u otururken görmek de varmış kaderde. İliklerime kadar titreyişim bütün gücüyle devam ediyor.

— Ne diyorsun Turgut, seni anlayamıyorum? Pişmanlığının adını koyalım. Neden dolayı pişmansın?

— Sana yaptıklarımdan dolayı.

— Komünizme hizmet ettiğinden dolayı bir pişmanlığın var mı?

Sertçe bağırdı:

— Şimdi onu karıştırma! Bu defa bağırma sırası bendeydi:

— Onu karıştırmadan bundan sonra bir nefes dahi alamam! Ne demek onu karıştırma? Böyle söz olur mu?

— Uzatma Kaan, beni öldür diyorum!

Tuhaf halimle yüzüne bakmaya devam ettim. Dişlerimi sıkarak sordum:

— Ben tekrar insan olalı siparişle insan öldürmeyi bıraktım. Ölmeyi çok istiyorsan, siparişle öldürme işini senin köpeklerin daha güzel yapar. Sen bu işi onlara havale et.

Gözlerini silerek bir başka teklifte bulundu:

— Seni buradan kaçırayım. Bana bu fırsatı ver. Bu teklif bana kurşun gibi saplanmıştı:

— Asla ve asla senin yardımınla kaçmam! Senin yardımınla kaçıp o kaskatı vicdanını rahatlatamam. Annemin, babamın, ablamın, yeğenimin kanına giren kara vicdanı rahatlatamam. Ölsem bile bunu yapmam. Bir daha beni bu yüce makamına(!) çağırma. Seni görünce çıldırasım geliyor.

— Ben sana karşı yaptıklarımdan dolayı çok pişmanım. Seni özlemişim Kaan.

Tekrar ağlamaya başladı:

— Zaten özleyecek başka kimsemi de bırakmamışım.

— Peki, Komünizm değdi mi bunlara Turgut? Bana açık açık cevap ver. Lügate bakacak durumda değilim.

Yine aynı cevabı verdi:

— Onu karıştırma.

Akıl almaz bir hırs kuşatmıştı beni. Ona doğru giderek bağırdım.

— Kanımı emen sistemi nasıl karıştırmam? Bu nasıl bir teklif böyle? Bundan sonra her nefesimde o mutlaka olacaktır...

O da yerinden kalkıp bana doğru gelmeye başladı. Yumuşak tavırlıydı:

— Hırçınlaşma Kaan! Sana bir kere sarılmak istiyorum, hiç olmazsa buna müsaade et. Seni çok Özledim.

Olduğum yerde kaldım:

— Soruma cevap ver, ondan sonra düşünelim.

— İnatçılığın hiç değişmemiş Kaan.

— Hayır! Bu inat değil. Bu kişiliğimin yansımasıdır. Pişman mısın dedim?

Bu soruma cevap vermeden konuyu değiştirdi:

— Beni yalvartma. Aynı teklifimi tekrar ediyorum. Seni buradan kaçırmak istiyorum Kaan. Kaç, kurtul. Bu işkence senin hakkın değil. Sana iyilik yapmak istiyorum. Anla beni ve bana fırsat ver. Tüylerim diken diken oldu:

— Hangi sıfatınla bana yardım edeceksin? Bir insan olarak mı, işkenceci komünist olarak mı? önce bu nokta aydınlansın diyorum. Ama cevap vermiyorsun.

Yere baktı. Sonra başını ağır ağır kaldırarak gözlerime baktı. Yine kısık bir sesle cevap verdi:

— Ben devrimciyim Kaan. Bunu biliyorsun. Komünizmi destekleyen...

Tepemden aşağı kaynar sular dökülmüş gibi oldum. Gözlerine nefretle baktım. Bağıra bağıra cevap verdim:

— Köpek! Benimle hâlâ bir komünist olarak mı konuşuyordun? Bilseydim hâlâ komünist olduğunu, senin gibi satılık alçakla konuşur muydum sanıyorsun? Teklifine gelince, yine aynı cevabı vereceğim. Ben onurumu kaybetmedim ki, senin gibi şerefsizden yardım alayım. Asla bunu yapmam. Sen beni tam yirmi yıldır buralarda çürütüyorsun. Anamı, babamı her şeyimi elimden aldın. Ben gerekirse ölürüm, ama senden gelecek yardıma göz ucuyla bile bakmam. Senin vicdanını asla rahatlatmam!

Sonra ses tonumu alçaltıp devam ettim:

— Köpeklik yapma. Şevkimi engelleme. Ben senden başka ihsan istemiyorum anlıyor musun? Bana vereceğin en büyük ihsan, gözüme görünmemendir. Seni görmeye tahammülüm yok, anlıyor musun, yok!

Beni, başı öne eğilmiş halde, gözleri yerde dinledi. Kapıya doğru yürüyordum ki yine seslendi:

— Kaan! Sen hiç köpeklere sarılmadın mı? Ne olur, beni köpek yerine koy da bir kere sarıl bana. İnan ki buna çok ihtiyacım var.

Geriye dönüp ona cevap verdim:

— Senin kadar alçak bir köpeğe Ömrümde hiç rastlamadım ki sarılmış olayım.

* * *

Koğuşuma doğru giderken kendi kendimi öyle takdir etmiştim ki, "Helâl olsun sana Kaan! Sen gerçekten izzetli bir İnsansın. O itten zor şartlarına rağmen yardım kabul etmedin. Kişiliğinden ödün vermedin" diye kendi kendimi tebrik ettim.

Koğuşa geldiğimde düşünemez haldeydim.

Bir gün buradan çıkma umudum da hiç yoktu ki mutlu olsaydım.

İnsanlar, çok düşünüp az umutlanmayı öğrenmeliler.

Vay Komünizm vay! Umutlarımızı bile prangaya vuracakmışsın meğer!

* * *

Bir alkışlık hürriyet lütfen

Biz devrimciyken bir hikayemiz vardı. Bu sebepten "Pavlov'un köpeği" sözünü çok sık kullanırdık. İşte bu "Pavlov'un köpeği" sözün hikayesi bize şöyle anlatılmıştır.

Pavlov adında bir kapitalist varmış. Köpeğini sömürüyormuş. Ona doyacak kadar yemek vermezmiş, ama onu her yerde çalıştırıyormuş. Pavlov'un bir huyu varmış. Kırmızı kırmızı etleri köpeğe gösterir, köpeğin ağzını sulandırır, ama eti vermezmiş. Köpek ete doğru koştuğuyla kalırmış ama yine de uyanmaz, Pavlov'a itaatte kusur etmezmiş. Fizyolog Pavlov köpeğine şartlı refleksi Öğretme deneyini çarptırılmış, bize de böylesine yanlış bilgi verilmişti. Kendi çıkarları uğruna kasten yalan söylüyorlardı. Bunun gibi nice yalanlara aldandık.

Kapitalistleri “Pavlov”, onlara aldananları da "Pavlov'un köpeği" yerine koyardık.

Şimdi bu hikayeyi düşünüyorum da, değişen hiçbir şeyin olmadığını görüyorum. Kapitalizmde de, komünizmde de meğer ne çok "Pavlov'un köpeği" varmış!

Bu köpeklerden biriydi Turgut.

Mahkemeye giderken hep onu düşündüm. Kahrolası hain, beynimi nasıl allak bullak etmiş ki, ne yaptımsa hakimlerin karşısında konuşamadım. Kendimi kendime getiremedim.

Sordular:

— Suçun neydi?

— Bilmiyorum. Aynı sorular ve cevaplardı.

— Nasıl bilmezsin?

— Anlamsız her şey bana. Nasıl isterseniz öyle düşünün. Yargılayın, asın, kesin ama bana bir şey sormayın. Nasılsa bana inanmıyorsunuz? O halde soru niye?

Geri dönüşte Turgut'a rastladım. Artık ona karşı eski hislerim yoktu. Bana acı dolu gözlerle bakıyordu. Yanına yaklaşıp, yalnızlığından istifade kulağına fısıldadım:

— Sen, tam kaliteli gavurdun. Kaliteni hiç bozmamışsın. Bir daha benim karşıma çıkarsan seni ele veririm, haberin olsun.

Gözlerime ne tuhaf bakıyor bu köpek! Şüphelenmeye başladım. Bu köpeğin dili başka, gözleri başka şey söylüyor gibi geldi bana. İnsanın bakışlarını iyi tanırım. Dil kalpte olanın aksini konuşabilir ama, gözler bu konuda kalbe çok bağlıdır. Yoksa bu it rol mü yapıyor bu bakışlarıyla? Allah'ın belâsı Turgut, bir düşünceden alıp ötekine sokuyor beni.

Koğuşa gelirken Sevimgül'ü gördüm. Karşıdan karşıya selamlaştık. Sonra koğuşa getirildim.

Namazı kılıp ranzama uzandığımda sahtekar imam yanıma geldi:

— Abi geçmiş olsun. Nasılsın? Mahkeme nasıl geçti?

— Aynı.

— Ne oldu?

— Aynı şeyler.

— Abi sen benimle konuşmak istemiyor musun?

— İyi anladın. O gitti yanımdan.

Size daha önce bahsettiğim, çok da sevdiğim Öğretmen geldi yanıma.

"Sevdiğim" dedim de, sahi, ben uğursuz muyum acaba? Kimi seversem ölüyor!

Af edersiniz yahu, benim sevmediklerim de ölüyor burada. Zaten İslam inancına göre hiçbir şeyde uğursuzluk yoktur. Kişiye iyi gelmeyeni uğursuz yapan insanlar ve mekanlar vardır, ama bu iyi gelmemekle uğursuzluk farklı şeylerdir.

Ben de bazen güzel anlatıyorum ha!... Aslında benden güzel bir hatip olur gibime de geliyor, laf aramızda.

Öğretmen sordu:

— Mahkemen nasıl geçti?

— Berbat geçti hocam. İnsan suçlayanın adaletine güvenmeyince fazla savunma yapma ihtiyacı hissetmiyor. Sözü israf görüyor.

— Sonuç ne oldu?

— Yine buralıyız. Hiçbir şey söylemediler. Ne cezamın ne kadar süreceğini söylediler, ne de azaldığından haber verdiler. Halimi sorma hocam. Öyle tuhaf olmuşum ki, ölsem de sanki o kadar kötü bir şey olmayacakmış gibi geliyor bana. Hakimlere öyle rest çektim ki, görseydin beni alkışlardın.

Af edersiniz yanlış söyledim, alkışlayamazdı.

Böyle bir mahkeme ortamının gerçekten olup olamayacağını düşündüm de, bunun mümkün olmadığını gördüm. Evet, komünizmde insan sevdiği bir şeyi alkışlama hakkına da sahip değildir. Alkışlanan şeyi komünizm kabul etmiyorsa...

Bir alkışlık hürriyet lütfen!... Bir alkışlık hürriyet... Komünizmde asla aramayın...

Sonradan öğrendiğime göre, şartlanmış putçular da bunlardan aşağı kalmıyorlarmış. Ama şartlanmışlar yine Pavlov'un köpeğini taklide devam ediyorlarmış. Bütün şartlanmış kökten dinsizler de...

Epey konuştum öğretmenle. Bir ara imam taklitçisi yine geldi yanıma:

— Bana hiç anlatmadın. Ama bak, hocaya nasıl anlattın. Ayıp etmedin mi Kaan?

— Neden ayıp olsun? Ben herkesle her şeyi aynı şekilde konuşmak zorunda mıyım? Üstelik de etrafta güvensizler varken.

— Sen bana güvenmiyorsun bunu biliyorum.

— Müslüman'ı zalime ispiyon edenler hem Müslüman değildir, hem de öyle insanlarla konuştuğum zaman bende alerji yapıyor. Ne yapayım, elimde değil. Kalleşleri sevmem.

Tuhaf tuhaf baktı yüzüme:

— Senin inancında kalleşler pişman olamaz mı Kaan? Hızla başımı çevirip yüzüne baktım.

Çok kaliteli bir soruydu ama cevabını ben bilmiyordum. Hâlâ daha bilmiyorum.

* * *

Bir gün umulmadık bir şekilde hastalandım. Öyle bitkin düştüm ki, bin kırbaç vursalar bir kılım dahi kımıldayamazdı. Günlerce hasta yatmışım. Devamlı terliyormuşum. Ateş gibi yanıyormuşum. Bunlara ilaveten titriyormuşum. Hiç haberim olmadı.

Kendime geldiğimde hatırladım. Rüyamda anacığım gelmiş başıma, bana su içiriyordu. "Ciğerim, senin hastalığına ben dayanamam!" diyordu.

Hayret, babamı da gördüm, ablamı da. Hepsi başımda toplanmışlardı.

Bir ara Turgut'u bile gördüm. O da kapının arkasından tek gözü görünecek kadar kafasını çıkarmış bana bakıyordu. Yine gözlerinde o hüzün vardı, yine gözlerinde yaşlar birikmişti. Allah'ın belâsı Turgut. beni rüyamda bile aldatıyordu gözleriyle.

Güzel anam benim. Hiç yaşlanmamış. Ablam da öyle. Babamsa epey çökmüştü.

Büyük ağabeyimi ise rüyamda bile görmüyordum. Demek ki ondan öylesine nefret etmişim ki rüyalarım bile onu bana hatırlatmıyor.

Ah, bir bilsem neredesiniz annem! Bir bilsem! Görsem sizi ölmeden önce!... Hasta olunca seni daha çok arıyorum annem. Kocaman yaşlı bir adam olsam da, içimdeki çocuk senden aynı ilgiyi bekliyor. Bilseydim mezarına giderdim bari. Şimdi bir mezarı bile arıyorum.

Vay komünizm vay! Demek bizi bir mezarı bile arayacak hale getirecektin ha! Hâlâ sen ilerici, Allah'ın gönderdiği nizam gerici öyle mi?

Yazıklar olsun senin ne olduğunu gördüğü halde hâlâ uyanmayana!

Yazıklar olsun dinsizliğin dümeninde kendine yol arayanlara, dinsizlerin yardakçılarına!

Sonradan öğrendim ki, Turgut ben hastayken koğuşa gelmiş, bana bakmış bakmış gitmiş.

İt, beni üzmeye devam ediyor. Ama ona aldanmayacağım.

Bir defasında yanımdan geçerken mırıldandı:

— İnat etme Kaan. Seni buradan kaçırayım. Günah çıkarıyor şerefsiz. Aklı sıra, eğer kaldıysa zerre kadar, vicdanını rahatlatacak. Ama ben izzetini korumuş biri olarak zillete düşmeyeceğim.

Fakat, içimi kemiren bir kurtta yok değil. "Acaba" diyorum; ben aşırımı gidiyorum. Zaman zaman Turgut'a karşı fazla acımasız mıyım, diye de düşünüyorum. Ne yapayım elimde değil.

Ben bir şeye inanırım. Bana göre, şerefleriyle ölenler, tabutta bile vakarlı dururlar. Ben eminim ki, buralarda ölürsem tabuta bile girmeyeceğim. Olsun, ölüm tabutsuz da olsa ölümdür.

Vay komünizm vay!

Özgürlük, adalet, insan hakları, ilericilik sloganlarıyla gelip, bizi tabuta bile hasret bırakacakmışsın meğer!

* * *

KORKU!

Yeni gelen mahkumlardan yine haberler alıyorum.

Cazibesini kaybeden komünizm halkı yanında tutabilmek için ilginç taktiklere başvuruyormuş. İş adamlarına bankadan para verilmiyor, işçiler de kışkırtılıyormuş. Sonra komünist partili sendika gelip, "Biz sizin haklarınızı bakın nasıl alacağız" diyor, bankaya talimat veriyormuş. Banka işverene o zaman para verip, patronun işçilerin ücretini ödemesini sağlıyormuş. Oyunu bilmeyen zavallı işçiler de, kapitalist patronun hakkından komünizmin geldiğine inanıyorlarmış.

Her şeyde entrika dönüyormuş.

Çok hoşuma giden iki şeyi anlatmadan geçemeyeceğim.

Devrimci komünistler eskiden Allah'tan korkmaya gericilik gözüyle bakarlarken, şimdi Allah'tan başka herkesten korkar olmuşlar. Herkese "casus" gözüyle bakmaya başlamışlar.

Zevkten dört köşe oluyorum.

Bir de, komünizmin boyunduruğu altında olanlar hayal bile kuramaz oluyorlarmış. Zira hayal, özgürlüğün olduğu yerde kurulur, Özgürlük yoksa hayal kurulmaz, hayaller bozulurmuş. Bozulmak zorunda kalırmış. Çünkü dağıtılırmış hayaller.

Oh olsun size!

Beni hayallerime ulaşmaktan mahrum bıraktınız ama kendiniz, hayal kurmaktan bile mahrum kaldınız.

Buna dört köşe olunmaz mı?

* * *

Hayret ettiğim bir şey daha Öğrendim. Uzaklarda annesi veya babası ölenler cenaze için izin istediğinde, komünist parti sekreteri; "ölünüze duyduğunuz hüzündeki enerjinizi halka hizmet enerjisine çevirin. Nasıl olsa ölmüş, unutun gitsin" diyormuş.

Demek ki, insan dirisine gereken ilgiyi gösteremediği gibi ölüsüne de gösteremiyormuş komünist dinsizlikte.

Dini unutan Kapitalist rejimlerde dinden uzak olanlar cenaze dua ile değil alkışlarla uğurlanır, komünizmde ise bazen alkış vardır, bazen o da yoktur. Zaten dinsizler ölülerini alkışlarla uğurlarlar. Ölen için alkışla alkışsızlık arasında bir fark olmadığından, her ikisi de ölülere eşit mesafede duruyor. Komünizm ise dirilere hangi mesafede durduğunu hiç belirtmiyor.

Sonuçta, birinde mesafe belli ama bu belirlilikten halk yararlanamıyor, ötekinde belirsiz ve yine halk yararlanamıyor.

Demek ki, özellikle de orta direk halk için iki sistem aslında ikiz sistemdir.

* * *

Turgut kafayı takmıştı bana. Yine bir fırsatını bulup konuyu açtı. Bu sefer yalvarıyordu:

— Seni kaçırmama izin ver. Artık dayanamıyorum. Kin dolu gözlerimle baktım yine:

— Annemi, babamı, ablamı, yeğenlerimi ve beni feda edip satın aldığın o makam ve fikirden dönmedikçe, değil senin yardımınla kaçmak, susuzluktan öleceğimi bilsem senin elinden bir damla su içmem. Bir daha bana bu teklifte bulunma! Hatta, hayatta sana hiç el kaldırmamıştım bilirsin, ama bir daha böyle bir teklifte bulunursan prensibimi bozacağım, haberin olsun.

Durakladı.

— Gerçekten yapar mısın?

— Teklifi yenile de gör.

İnadına yaparmış gibi anında teklifini yeniledi.

— Tekrar ediyorum, gel hadi vur bana!

Duymazlıktan gelip yürüdüm. Biliyordum, vurmamı istiyordu. Böylece hak ettiği cezayı görmüş olduğuna kendini inandırıp vicdanen rahatlayacaktı.

Ona o rahatlığı tattırmadım.

Bazı suçlulara vurmak bile bir ikrammış meğer. O anda anladım bunu. Ve gereğini yapıp, sözümden dönme pahasına ona vurmadım.

Ben de şu cezaevine gireli psikolog mu oldum ne, insanların ruh hallerini nasıl da hemen anlıyorum.

Yada, ben mi öyle sanıyorum?

* * *

Turgut cezaevinden kaçmam için ne yaptıysa beni etkileyemedi

Bir yıl daha kaldım aynı yerde.

Bir gün hiç ummadığım bir anda idareye çağırdılar beni. Bu defa müdür yardımcısı idi çağıran.

Gittim... Makineli tüfek gibi konuşuyoruz müdür yardımcısı ile.

— Kaan sen misin?

— Evet, benim.

— Kaç yıldır yatıyorsun?

— Yirmi bir.

— Dışarıyı özledin mi?

— Hiç düşünmedim.

— Neden

— Dışarısı denilen yeri görme umudumu kaybettiğimden ve dışarıda bir beklentim olmadığından.

— Şimdi seni dışarı çıkarsak ne yaparsın?

— Önce nasıl çıkarıldığımı sorarım.

— Senin için ne fark eder?

— Benim için fark eder.

— Sen biraz dik başlı mısın?

— Hayır! Fikirlerimde kararlıyım, o kadar.

— Biraz küstahça duruşun var.

— Bu yargıya, size eğilmediğim için kapılmış olabilirsiniz.

— Sen benden korkmuyor musun?

—Hayır! 21 yıllık işkence hayatım korkuyu algılayan hücrelerimi köreltti.

— Sen akıllanmamışa benziyorsun.

— Siz aklı tahlil edemezsiniz.

— Bu bize hakaret değil mi?

— Düşünmedim.

— Düşünsen ne yaparsın?

— Hakkınızı yemem. Size layık olan her şeyi söylerim.

Yerinden kalktı müdür yardımcısı. Bağırarak devam etti:

— Çok küstahsın ama yine de seni bugün salıveriyorum. Çünkü mahkemeden tahliyen geldi. Hadi bakalım hazırlan ve çık.

Hayret! Yirmi yıl sonra yapılan mahkeme, yirmi bir yıl sonra beni serbest bırakıyor! İnansa mıydım acaba? Başka bir oyun mu vardı yoksa bunun altında?

Bakmayın korkmuş gibi endişelendiğime. Her şey bana vız geliyor artık.

Çin işkencesinden öte, pardon dinsizlik işkencesinden öte bir işkence mi vardı ki korkacaktım? Nasıl olsa ben hepsini görmüştüm. "Hazırlan" dedi bana. Hayret!

Benim hazırlanacak neyim vardı ki? Çantama koyup gidecek bir gömleğim bile yok. sanki, çantam varmış gibi konuşuyorum. Müdür yardımcısına döndüm.

— Size ne söylememi istersiniz? Şaşırdı:

— Herhalde müjde verdik. Gözlerine baktım.

— Müjdenizin bir karşılığı olmalı mı?

— Öyle icap etmez mi? Taa gözlerinin içine bakarak devam ettim:

— Size bildirilmiş bir müjdeyi söylemenizin bedeli olduğuna inandığınız gibi, size söylenen işkenceyi uygulamanızın da bir bedelinin olduğu ve bir gün bu bedelin karşınıza dikileceği hiç aklınıza geldi mi? Şaşkın şaşkın, ama hayranlıkla baktı yüzüme. Kalleşler de kalleşi beğenmez, dürüstü beğenir; ona saygı duyarlar.

Dürüstü kalleşçe öldürseler bile...

* * *

Sordum:

— İyi de, benim sivil elbisem yok. Bu elbiseleri çıkarırsam ne giyeceğim?

Müdür yardımcısı yüzüme bakarak gayet normal bir soru gibi sordu:

— Sivil elbiselerini ne yaptın? Düşündüm.

En son ne zaman sivil elbiselerim olmuştu? Tam yirmi bir yıldır sivil elbise görmemiştim ki.

Hatırladım.

Köyümüzde arabanın arkasında süründürüldüğüm gün üzerimde beyaz pantolon vardı. Ve o günden sonra sivil elbise hiç görmemiştim.

Bana gülmeyin ama sivil elbiseyi de özlüyormuş insan. Bunu ben çok acı bir şekilde anladım. Dilerim, siz benim çektiklerimi çekerek anlamazsınız. Zira bunu anlamanın bedeli çok pahalıdır. Hiçbir Müslüman'ın, hatta hiçbir Hıristiyan'ın, bırakın Hıristiyan'ı, hiçbir dinsizin bu bedel ödeyerek bunu anlamasını dilemem

Müdür yardımcısının sesiyle irkildim:

— Şimdi ne olacak? Paran var mı?

Aa! Bana ne oluyor böyle? Her kelimeden bir şeyler çıkarıyorum... Para mı? Sahi, para diye bir şey vardı. O nasıl bir şeydi acaba? Hem kendini, hem de ne işe yaradığını unutmuşum.

İnanamayacaksınız ama, şu ana kadar (21 yıldır) para hiç aklıma gelmedi.

— Param nereden olsun, dedim. Düşündü.

Hayret! Bu cezaevinde birisi bir mahkumun ihtiyacı hakkında düşünüyordu.

Hava da soğuk mu soğuk! Ben de düşünmeye başladım.

Sonra başını kaşıyan müdür yardımcısı, yeni hatırlamış gibi bana döndü:

— Sahi, senin için bir takım elbise hazırlamıştık. Nasıl inanırım? Dahası, niye inanayım?

— Siz mi bana elbise ayarladınız

— Evet. Neden şaşırdın? Gözlerine soru dolu bakıp sordum:

— Sizce şaşırmakta haksız mıyım?

Kızardı dememi beklemeyin. Onlar kızarmayı bilmezler. Kızartmayı bilirler ancak...

Hayret etmeme rağmen kabul ettim:

— Peki. Madem ki siz mahkumlara elbise hazırlıyormuşsunuz, komünizmden bir elbise alayım bari. Nasıl olsa ondan alacağım çok fazla.

Yeni elbiseleri giydim. Tam kapıdan çıkacaktım ki Turgut geldi. Müdür yardımcısı Turgut'u göstererek yağcılığını yaptı:

— Bak, tam zamanında geldi. Onu yılandan kurtarmışsın diye sana bu elbiseleri sayın müdürümüz Turgut bey temin etmişti. Ona teşekkür et.

Birdenbire başım döndü.

— Nee! Bana bu elbiseyi sayın müdürünüz mü temin etti?

Müdür yardımcısı gülümseyerek cevap verdi:

— Evet ya. Onu yılandan kurtarmanın bedeliymiş.

Turgut'a baktım. O da bana bakıyordu. Göz göze geldik, birkaç saniye bakıştık.

Demek yılan hikayesini uydurmuştu. Turgut'a dönerek, kestirip attım:

— Teşekkür ediyorum Müdür Bey. Ben iyilik yaptığım insanlardan iyiliğime karşılık almam.

Sonra hızla elbiseyi çıkarıp bir köşeye fırlattım. Sadece iç elbiseyle kalmıştım. Onu da birkaç gün cezaevinde yatıp çıkan bir mahkum vermişti. Pijamanın üstü yoktu, ama altı yeniydi. Çok şaşırdılar. Üstüm çıplak bir halde cezaevinin kapısından çıktım.

Buz gibiydi her taraf. Bir saat kadar yürüdüm. Bir ara yanımda bir araba durdu. Halimi sordu, anlattım.

Daha sonra beni evine götürüp üzerime giysi vermek istediğini söyledi. Kabul etmedim, çünkü korkmuştum. Bu da onlardan biri olabilirdi. Adam halime çok üzüldü. Paltosunun altındaki gömleği çıkarıp bana verdi. "Demek ki komünizmin öldüremediği temiz Çinliler, iyi vicdanlar da varmış" diye düşündüm.

Ana caddedeydim. İnsanlara bakıyordum ama kimse bana bakmıyordu.

Aslında baktığım İnsanları doğru dürüst göremiyordum. Tepe taklak olmuşlar gibi geliyordu bana.

Yer ve gökyüzü sanki yer değiştirmişlerdi. Şimdi ne yapacaktım, nereye gidecektim? Ne bir yerim, ne de bir yârim vardı.

Vay komünizm vay! Demek "halk halk" diye diye beni kimsesiz bırakacaktın ha!

Dalgın dalgın yürüyordum. Hava da kararmak üzereydi.

Bir parka geldim. Sonradan öğrendiğime göre Urumçi şehrinin göbeğindeydi park. "Burada sabahlarım" diye düşünürken bir sesle irkildim

— Kaan!

Dönüp baktım. Turgut'tu bu. Kaşlarımı çatıp sordum:

— Benden ne istiyorsun? Ağlayarak bana doğru yaklaştı.

— Senden seni istiyorum Kaan. Bana dönmeni, beni affetmeni istiyorum. Yaptıklarımdan köpekler gibi pişmanım.

— Köpekler pişman olmayı bilmez. Neye pişmansın? Yaptıklarına mı, yoksa inandıklarına mı? Ben bunun cevabını istemiştim senden. Yaptıklarına pişman olman yetmez seni affetmem için. İnandıklarına pişman olman lazım ki, insan olup olmadığını düşüneyim.

Gözlerimin içine aynı yakıcı hüzünle baktı.

— Ben o senin dediğinden daha on beş yıl önce pişman olmuştum Kaan. Ama yaşamak için pişmanlığımı gizlemem gerekiyordu. Pişmanlığımı hayata geçirecek fırsatım yoktu...

— Şimdi nasıl buldun bu fırsatı?

Özlem dolu bakışlarını daha da pekiştirerek baktı gözlerime.

— Bir yolunu bulup doktor raporu aldım. Yakında o kahrolası yerden ayrılacağım. Şimdi evime gidelim. Artık beni kimse takip etmiyor. Bir yolunu bulur, buralardan uzaklara, çok uzaklara kaçarız. Beni affedersen eğer, hamallık yapar geçiniriz. Beni affetmen için her şeyi göze alırım. Ne olur anla beni. Sen aldanmışlığın nasıl bir körlük olduğunu biliyorsun. "Seni affettim" de, sana doyasıya sarılayım ne olur Kaan! Ben on beş yıldır senden beter işkence çekiyorum. Beni, ben olmadan anlayamazsın.

Gözleri, evet gözleri doğru söylemişti. İçten pişmandı. Şimdi dili de doğru söylüyordu. Doğrusunu isterseniz, ben de onu özlemiştim. Zaten ondan başka kimim vardı ki hayatta.

Ben de ağlamaya başladım.

— Ben seni özlemedim mi sanıyorsun Turgut?! Gözümde tütmüyor muydun sanıyorsun? Sen benim saçlarımı gizlice kokladın. Ama ben onu da yapamadım. Madem ki pişmansın, sana sarılmamam için bir sebep yok.

Ağlayarak sarıldık birbirimize.

— Affet beni Kaan'ım, affet! Dev bir sihirbaza aldandım. Ağlamaktan bir şey konuşamıyorduk. Sanki birileri koparıp bizi ayırmasın tekrar diye birbirimize sıkıca sarılmış, uzun sure öylece kalakalmıştık.

Şartlar yoksa mutlulukta yoktur. Şimdi, mutlu olmak için şartlardan biri oluşmuştu.

Bir ara gözyaşlarını silerek mırıldandı:

— Biliyor musun Kaan'ım, yıllarca bu günü hayal ettim. Şimdi ölsem bile gam yemem.

* * *

Bundan sonra hiç durmadan Komünizmin gerçek yüzünü anlattık. Nerede komünizmle, Türkistan'la, aldanmışlıkla ilgili bir kitap görürseniz, unutmayın ki, adı ne olursa olsun onu ben yazmışımdır. Müstear ismimdir o. Yada Öteki benimdir onu yazan.

Unutmadan söyleyeyim, bir daha Sevimgül'ü göremedim. İçimden merakı hiç gitmedi. Neydi o dünyanın bilmediği işkence, bunu da öğrenemedim.

Sonra Turgut'la Çin'den kaçmayı başardık. El ele verip bizi duyanlara seslendik.

Takma isim kullandık bu defa, ama duygularımız takma değil, gerçeğin ta kendisiydi, tecrübenin tecrübesiydi.

Bize el uzatan oldu mu derseniz, kendinize sorun. Komünizm kanımızı içerken, bizim için siz neler yaptınız? Öylesine ırkçılık sarmış ki dünyayı, biz onların ırkından değiliz, Türk'üz diye sahip çıkmadılar bize. Onlar kim mi? Siz onları tanırsınız.

Haa! Türkler sahip çıktı mı? Bir kısmı evet. Diğerleri duymadı bile.

Bu duymayanların bazıları şimdi hatasını anlayıp şiirler yazıyorlar ancak.

TÜRKİSTAN

Kalbine orak-çekiç saplandığı gün
Dağ ve taşların bile kalbi hûn oldu
Pek bir şey değişmedi o gün ve bugün
Hâlâ anlamayan var, sana ne oldu?
Sana senden başka kim, yandı ağladı?
Sorduk mu hiçbirimiz, kan kustuğunda?
Çin İşkencesi nice yürek dağladı,
Bizden biri var mıydı acep arkanda?...

Hey dünya! Şiirler, sloganlar yetmez! Uyan ve sesimize kulak ver!

Doğu Türkistan'ın, Batı Türkistan'ın ezilen, yok edilen bir ulusun ve kimliğin mazlum sesine kulak ver!

Dinsizliğin iki çocuğu olan Kapitalizmi de, Komünizmi de gördük ve onları yaşadık. Özellikle komünizmi biz biliriz. Siz duydunuz, ama biz onu yaşadık!

Hatta biz o kadar iyi biliyoruz ki, Marks ve Lenin bile Komünizmin sonuçlarını bizim kadar yakından göremedi.

— SON —

EMİNE ŞENLİKOĞLU:

1953 yılında dünyaya geldi. Çocuk yaşta ailesiyle birlikte Adapazarı'ndan gelip İstanbul'a yerleşti. Daha küçük yaşta bazı çelişkileri fark etti. Büyüdükten sonra Hıristiyanlığı araştırdı. Aynı dönemde kiliselere gidip İncil'i okumaya başladı. Bu inceleme sırasında İncilleri kendi ölçüleri içinde çelişkilerle dolu olduğunu gördü. Sonra İslâm'ı incelemeye ve İslimî tahsil için yoğun bir eğitime başladı. Fıkıh, Akait gibi islâmî temel ilimlerle meşgul oldu. Ayrıca, İlahiyat mezunu eşi Recep Özkan ve özel hocalardan dersler aldı.

İki çocuk annesi olan Şenlikoğlu; ilkokulu, İmam Hatibin orta ve lise kısmını dışarıdan bitirdi. 1985'ten beri Mektup Dergisi'nin Genel Yayın Yönetmenliğini yürüten yazar, Türkiye'nin çeşitli illerinde ve dış ülkelerde konferanslar verdi. Araştırmacı yazar Şenlikoğlu 1984'de yazmış olduğu ilk kitabı; "GENÇLİĞİN İMANINI SORULARLA ÇALDILAR" adlı kitabından dolayı 2.5 yıl cezaevinde yattı. Yazarın 1984 tarihinden itibaren çıkan kitapları şunlardır:

1. SERİ: "GENÇLİĞE HATIRAMDIR"

1. Gençliğin İmanını Sorularla Çaldılar
2. Bize Nasıl Kıydınız
3. Mahkum Duygular
4. Burası Cezaevi
5. İslam'da Erkek
6. Ne Olur îhanet Etme
7. Ülkemi Arıyorum
8. Biz Bu Vatanin Nesi Oluyoruz
9. Ruhumun Penceresi
10. Kelepçeli Kalemimden
11. Ağlatan Yollar
12. İnsanlar da Kayar
13. Telefonla Röportaj
14. Önce Soru Sorarlar
15. İsimsiz Kitap
16. Vicdan Azabı
17. Maria
18. İdamlık Genç

(Bu seri tamamlanmıştır.)

2. SERİ: "İNSANLIĞA ÇAĞRI"

1. İnsanlığın Belgeseli
2. Kıbrıs Sular içinde Bir Yetim
3. Ben Kimin Kurbanıyım
4. Geri Tepen Kurşunlar
5. Radyo ve Basın Röportajları

6. Televizyon Röportajları
7. Uzaktaki Çığlıklar
8. Geçmişin İzleri
9. Sabıkalı ve Dul
10. Çingene
11. İmamın Manken Kızı
12. Son Pişmanlık Fayda Eder
13. Çin İşkencesi
14. Kadınları Kadınlar da Eziyor

(Bu seri tamamlanmıştır.)

3. SERİ: "NESİLLERÎN ÖYKÜSÜ"

1. Anne Büyüklere Bir Şey Söyle
2. Küçük Kız
3. Küçük Kelebekler
4. Yılan Yavrusu
5. Kırmızı Elbiseli Kız

Ne Dediler?

ŞULE YÜKSEL ŞENLER DİYOR Kİ

Gerek toplumumuzu, gerekse toplumun yöneticilerini ve top yekun rejimin çarpıklıklarını sorgulayan, ama toplumun içinde bir Müslüman fert olarak, "dâvâm adına ben ne yapıyorum, ne yapabilirim?" diyerek en çok da kendisini sorgulayan bir yazar olarak tanıdığımız Emine Şenlikoğlu'nun "Çin İşkencesi"ni büyük bir heyecan ve zevkle okudum.

Kıymetli yazarını rûh-u canla tebrik ederim.

HÜSEYİN ÜZMEZ NE DEDİ?

Emine Şenlikoğlu... Öyle bir kitap yazmış ki... Bir gece sabaha kadar beni uyutmadı.

"Çin İşkencesi"ni okurken Müslümanların çektiklerinin acısını yüreğimin tâ derinliklerinde duydum. Onlarla birlikte yaşadım... Onlarla birlikte öldüm... İşkenceden gözleri yumurta sarısı gibi yanaklarından aşağıya akan imamın; "işte geliyorum yâ Rasulullah" diyerek son nefesini verdiği an, göz yaşlarımı tutamadım. Dakikalarca sarsıla sarsıla ağladım. O mazlumların intikamını aldıktan sonra,(nefsime hiç öğünme payı bırakmadan) öylesi şerefli bir ölümü bana nasip etmesi için Rabb'ime yalvardım. Okuduklarım karşısında İslamlığı bir yana bırakın, insanlığımdan utandım. Bir facianın romanı...

Bu kitap bir roman değil, roman üstü! Hikâye değil! Hatıra, yada hayal mahsulü hiç değil!... Taş gibi, ateş gibi yaşanmış bir hayat... Bir hakikatin ta kendisi!...

Emine Şenlikoğlu bu eseriyle bütün "Sanat Teorileri"ni çok gerilerde bırakmış... Çağlayanlar kadar akıcı, bir yumak ateş kadar yakıcı bir üslûpla yazmış... Sunilik, zorlama, özenti, desinler hevesi, beğenilmek endişesi hiç yok... Dolu dolu bir iman... Dupduru bir ihlâs... Sımsıcak bir samimiyet...

Eserin bir yerinde eser kahramanı şöyle diyor: "Takma isim kullandık!... Ama duygularımız takma değildi!" Seni yürekten tebrik ediyorum benim mücahide bacım.

NOT: Hüseyin Üzmez in dört sayfalık övgü dolu yazısından, kendi izniyle bölümler alınmıştır. Yazının akışı içinde kopukluk oluşmuşsa, bundan kaynaklanmaktadır.